

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SORKWITY DO 2032 ROKU

PROJEKT

Sorkwity, 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli.....	2
Podstawowe informacje o opracowaniu	3
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	4
1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Sorkwity	5
1.1 Sytuacja społeczna.....	5
1.2 Sytuacja gospodarcza	18
1.3 Sytuacja przestrzenna.....	24
1.4 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa.....	43
2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej	55
2.1 Analiza SWOT /TOTS.....	55
2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy.....	58
CZĘŚĆ STRATEGICZNA.....	59
3 Wizja, misja i cele Strategii.....	60
3.1 Wizja i misja	60
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań.....	64
3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.....	69
3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny	80
4 Założenia wdrożeniowe	96
4.1 Planowane przedsięwzięcia.....	96
4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania	105
4.3 System realizacji Strategii.....	105
Podsumowanie	110
Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć	112
Bibliografia.....	115

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli

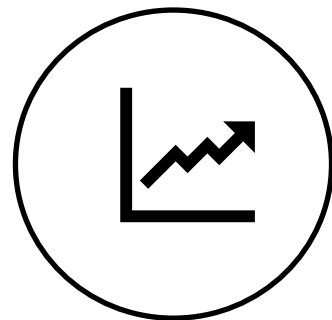
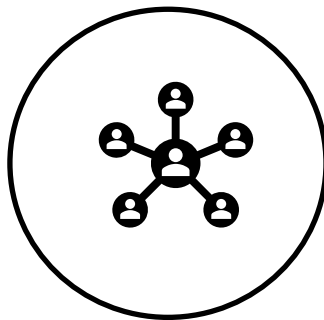
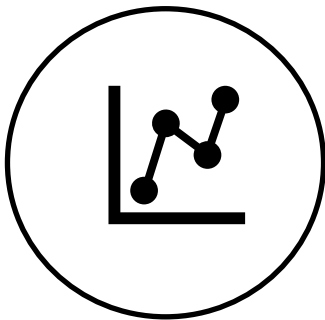
1.	Dz.U.	– Dziennik Ustaw
2.	EBI	– Europejski Bank Inwestycyjny
3.	EBOR	– Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
4.	EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
5.	e-PUAP	– Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
6.	Gmina	– Gmina Sorkwity
7.	GOPS	– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sorkwitych
8.	JCWP	– Jednolita Część Wód Podziemnych
9.	JCWPD	– Jednolita Część Wód Powierzchniowych
10.	OSI	– Obszar Strategicznej Interwencji
11.	OSP	– Ochotnicza Straż Pożarna
12.	PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
13.	PSZOK	– Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
14.	REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
15.	Sp. z o.o.	– spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
16.	SWOT	– analiza SWOT, metoda porządkowania i weryfikowania informacji
17.	UE	– Unia Europejska
19.	zł	– złoty, podstawowa jednostka monetarna w Polsce

Podstawowe informacje o opracowaniu

Jedną z podstawowych metod zarządzania gminną jednostką samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasowym. Głównym narzędziem wykorzystywanym w planowaniu strategicznym jest natomiast dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju gminy, która stanowi wyznacznik kierunków rozwoju gminy w przyjętej perspektywie czasowej. Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono do 2032 r., wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu pozwalający na osiągnięcie zakładanych celów oraz realizację przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Przyjęty okres obowiązywania nowego dokumentu strategicznego wynikał także w dużej mierze z uwarunkowań zewnętrznych wynikających z horyzontów czasowych stosowanych w planowaniu strategicznym w skali regionalnej, krajowej czy w skali całej UE. Strategia obejmuje wszystkie sfery działalności gminy i została podzielona na 4 obszary działania: sferę społeczną, sferę gospodarczą, sferę przestrzenną i sferę klimatyczno-środowiskową. W tym zakresie cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach Strategii odnoszą się jednak nie tylko do zadań i obszarów działania gminy jako samorządu terytorialnego realizowanych przez władze gminy, ale mają swoje odniesienie także do sposobów i kierunków działania wszystkich innych instytucji/podmiotów działających na terenie gminy. Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku to jeden z najważniejszych dokumentów, który jest podstawą określenia wizji rozwoju gminy na najbliższe lata. Gmina Sorkwity będzie pełniła rolę instytucji wdrażającej w życie założenia Strategii oraz odpowiedzialnej za jej prawidłową realizację i osiągnięcie założonych celów Strategii. Metodologię opracowania Strategii oparto o powszechnie stosowane metody planowania strategicznego. W pracach nad Strategią kierowano się jednocześnie potrzebą zapewnienia jak najpełniejszego uspołecznionego charakteru Strategii i umożliwienia wpływu na jej kształt na każdym etapie jej przygotowywania i wdrażania społeczności lokalnej. W pracach nad Strategią uczestniczyli eksperci, radni, urzędnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy i mieszkańcy. W tym zakresie w trakcie opracowywania Strategii przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami dotyczące najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju w gminie. W końcowym etapie Strategii opracowano system jej wdrażania, monitoringu oraz oceny stopnia realizacji jej założeń. Jak wynika z powyższego opisu przedmiotowa Strategia – co jest charakterystyczne dla tego typu dokumentów – ma charakter ogólny, wyznaczając kierunki rozwoju gminy na poziomie celów (strategicznym i operacyjnym) oraz typów przedsięwzięć zmierzających do realizacji tych celów. Nie określano natomiast zamkniętego katalogu konkretnych i szczegółowych projektów do realizacji, które zostaną określone w szczegółowych dokumentach planistycznych gminy. Opracowany w ten sposób dokument będzie stanowił swoistą mapę drogową wytyczającą priorytety rozwoju gminy w perspektywie do 2032 r. Jednocześnie Strategia ma charakter otwarty a metodologia jej wdrażania zakłada możliwość dokonywania zmian i aktualizacji jej zapisów w reakcji na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne, wyniki okresowych analiz efektów realizacji Strategii czy inne czynniki mogące mieć wpływ na przyjęte założenia. Wszystkie zmiany w tym zakresie będą jednak odbywały się przy udziale i konsultacji ze społecznością lokalną zachowując uspołeczniony charakter tego dokumentu.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Sorkwity

Poniżej przedstawiono podstawowe uregulowania funkcjonowania Gminy Sorkwity.

Wójt jest organem wykonawczym. Wójt wykonuje uchwały Rady Gminy i zadania określone przepisami prawa. Do zadań wójta należy w szczególności:

- opracowywanie strategii i programów rozwoju,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- wykonywanie budżetu.

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Radni gminni wybierani są w głosowaniu powszechnym przez mieszkańców. Tworzą Radę Gminy. Ich obowiązkiem jest kierowanie się dobrem wspólnoty samorządowej, utrzymywanie stałej więzi z mieszkańcami oraz ich organizacjami, przyjmowanie zgłaszanych przez nich postulatów i przedstawianie ich organom gminy do rozpatrzenia. Radni mają obowiązek brać udział w pracach Rady Gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których zostali wybrani lub desygnowani. Nadzór nad działalnością gminną (m.in. działalnością Rady Gminy) sprawuje prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych regionalna izba obrachunkowa (art. 86 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - Dz.U.2024.1465 t.j.). Gmina wykonuje swoje zadania głównie przy pomocy Urzędu Gminy Sorkwity. Urząd wykonuje zadania mające na celu realizację spoczywających na gminie zadań własnych, zadań zleconych, zadań wykonywanych na podstawie porozumienia z organami administracji rządowej (zadań zleconych), zadań publicznych powierzonych gminie w drodze zawartych porozumień.

Ponadto Gmina wykonuje swoje zadania przy pomocy gminnych jednostek organizacyjnych takich jak: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury w Sorkwicach, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Warpunach, Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Sorkwicach, Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Warpunach z siedzibą w Zyndakach.

1.1 Sytuacja społeczna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji społecznej gminy Sorkwity. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące demografii i rynku pracy. W dalszej części opisano infrastrukturę społeczną gminy w kontekście oświaty i wychowania, kultury i sportu, ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz działalności organizacji pozarządowych. Opisano kwestię bezpieczeństwa publicznego, występujących problemów społecznych oraz cyfryzacji usług publicznych.

Demografia

Poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców gminy Sorkwity w latach 2018-2024.

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców	4 581	4 528	4 475	4 442	4 409	4 381	4 369

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba mieszkańców gminy Sorkwity wynosi 4 369 osób (stan na 31.12.2024 r.).

Z powyższej tabeli wynika, że liczba mieszkańców gminy Sorkwity w latach 2018-2024 zmniejszyła się o 212 osób. Gmina Sorkwity charakteryzuje się ujemnym bilansem demograficznym. Trend ten jest m.in. spowodowany migracjami, co potwierdzają dane dotyczące salda migracji w latach 2018-2024 w poniższej tabeli.

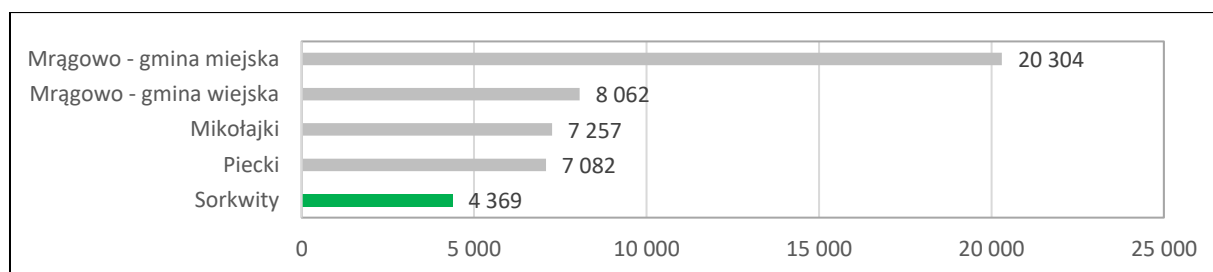
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo migracji ogółem	-16	-22	-43	-12	1	-16	-7
Saldo migracji wewnętrznych	-5	-22	-43	-13	-2	-16	-9
Saldo migracji zagranicznych	-1	0	0	1	3	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie gminy Sorkwity z innymi gminami powiatu mrągowskiego.

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (stan na 31.12.2024 r.)

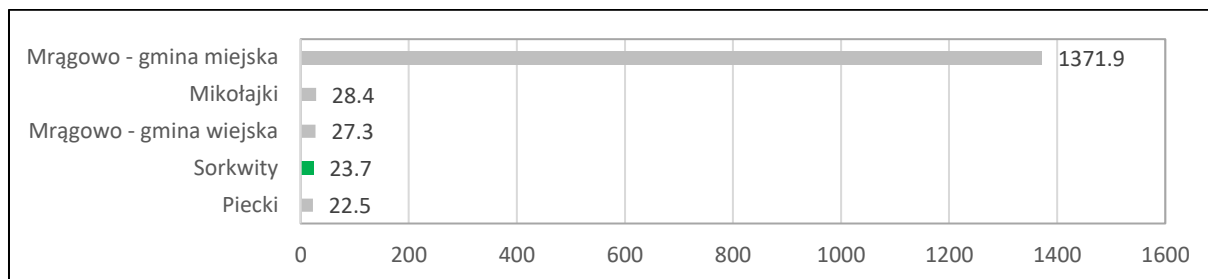

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Sorkwity jest najmniej zaludnioną gminą powiatu mrągowskiego. Mimo niekorzystnych prognoz demograficznych GUS, w gminie Sorkwity istnieją realne przesłanki do odwrócenia trendu spadku liczby mieszkańców. Coraz więcej osób opuszcza duże miasta wojewódzkie (jak Olsztyn) a nawet o takiej liczbie mieszkańców jak Kętrzyn, Szczytno, Mrągowo czy Biskupiec, poszukując spokojnego życia na terenach wiejskich – gmina Sorkwity idealnie wpisuje się w ten model dzięki cichej lokalizacji i dobrej dostępności komunikacyjnej. Dobre skomunikowanie gminy z Olsztynem czyni ją atrakcyjną dla osób dojeżdżających do pracy. Gmina oferuje styl życia bliski idei „slow life”, z dostępem do przyrody, czystym środowiskiem i niską gęstością zabudowy, co jest coraz bardziej cenione przez młode rodziny i seniorów. Odnotowany w ostatnich latach wzrost liczby nowych mieszkań oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się wskazują na stopniową zmianę trendu. Działania promocyjne i planistyczne gminy dodatkowo wspierają ten proces i niezbędne jest zintensyfikowanie tych działań. Mimo obecnych wskaźników demograficznych, możliwy jest umiarkowany, lecz trwały przyrost ludności w gminie Sorkwity.

Poniżej przedstawiono porównanie gęstości zaludnienia gminy Sorkwity z innymi gminami powiatu mrągowskiego.

Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km²)

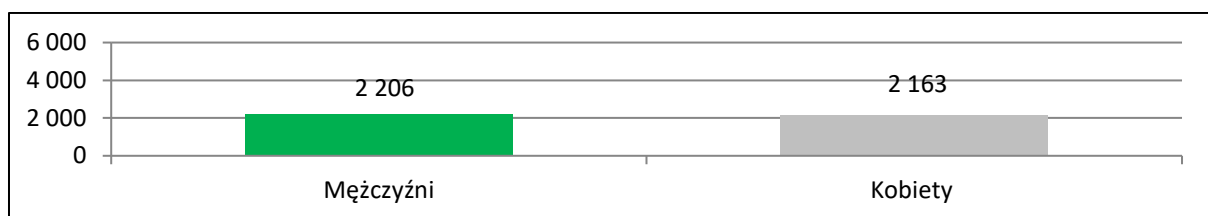

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Sorkwity prezentuje najniższy jeden z najniższych wskaźników gęstości zaludnienia wśród pozostałych gmin powiatu mrągowskiego.

Poniżej przedstawiono strukturę ludności gminy Sorkwity w podziale na płeć.

Wykres 3 Ludność gminy Sorkwity w podziale na płeć w 2024 r.

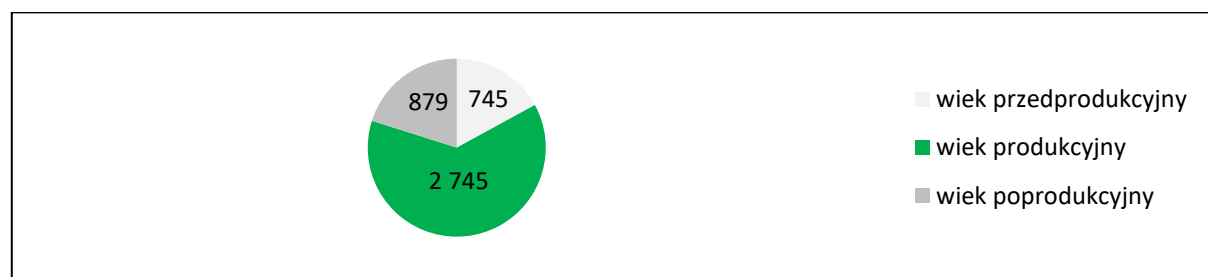

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W gminie Sorkwity w 2024 r. mężczyźni stanowili 49,51% a kobiety 50,49% ogółu mieszkańców.

Poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców gminy Sorkwity w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.).

Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Sorkwity w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Struktura wieku mieszkańców gminy w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:

- wiek przedprodukcyjny: 17,05%,
- wiek produkcyjny: 62,83%,
- wiek poprodukcyjny: 20,12%.

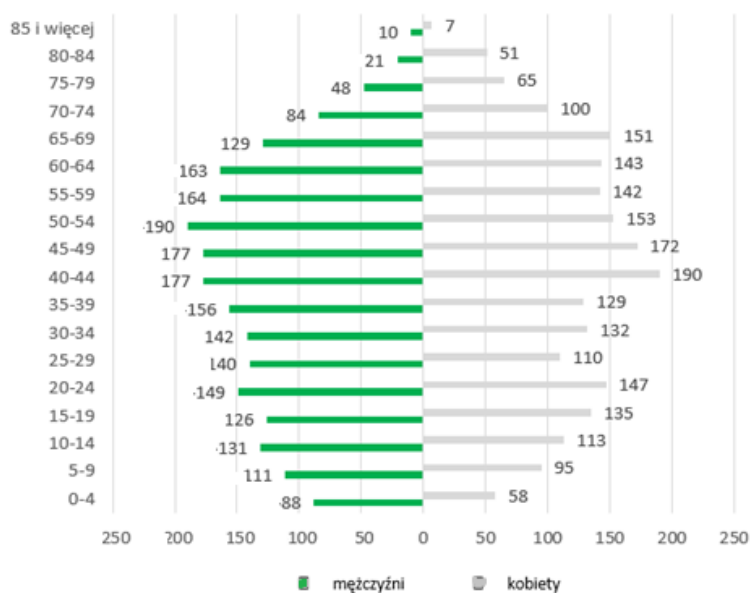
Powyższa struktura wskazuje, że współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym (wskaźnik opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Sorkwity wynosi 32,0%, co jest wartością niższą niż współczynnik dla Polski (40,0%) i województwa warmińsko-mazurskiego (40,7%) za 2024 r. Wskaźnik potwierdza, że społeczeństwo

gminy Sorkwity jest społeczeństwem starzejącym się. Ponadto wskaźnik obciążenia demograficznego (wskaźnik opisuje stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Sorkwity wynosi 59,2 %, co jest wartością niższą niż współczynnik dla Polski (71,7%) i dla województwa warmińsko-mazurskiego (70,9%) za 2024 r.

W gminie Sorkwity większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym (62,83%), co sprzyja aktywności zawodowej i rozwojowi lokalnej gospodarki. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym (17,05%) wskazuje na obecność młodego pokolenia, które w przyszłości zasili rynek pracy, natomiast 20,12% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym potwierdza postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Współczynnik obciążenia osobami starszymi (32,0%) jest niższy niż w skali kraju i województwa, co oznacza mniejsze obciążenie ludności aktywnej zawodowo opieką nad seniorami. Z kolei wskaźnik obciążenia demograficznego (59,2%) również kształtuje się poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej, co wskazuje na stosunkowo korzystną sytuację demograficzną gminy.

Poniżej przedstawiono strukturę wiekową gminy Sorkwity w 2024 r. zaprezentowaną w formie piramidy wieku. Piramida wieku to stosowane w demografii graficzne przedstawienie struktury płci i wieku ludności danego obszaru, polegające na zestawieniu diagramów słupkowych utworzonych dla poszczególnych roczników lub pięcioletnich grup wiekowych dla każdej płci oddzielnie.

Wykres 5 Piramida wieku gminy Sorkwity (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Piramida wieku gminy Sorkwity z 2024 r. pokazuje, że struktura ludności jest zbliżona do typowej dla starzejącego się społeczeństwa. Widoczny jest stosunkowo szeroki udział osób w wieku produkcyjnym (szczególnie w przedziale 45–64 lata), co wskazuje na dużą grupę aktywną zawodowo. Jednocześnie liczba dzieci i młodzieży (0–19 lat) jest wyraźnie niższa niż liczba osób w średnim wieku, co sygnalizuje zmniejszającą się liczbę przyszłych pracowników. W wyższych grupach wiekowych zauważalna jest przewaga kobiet nad mężczyznami, co odzwierciedla typowe dla Polski zjawisko dłuższego życia kobiet.

Poniżej przedstawiono jak w latach 2018-2024 kształtował się przyrost naturalny w gminie Sorkwity.

Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Urodzenia	37	41	43	37	19	23	24
Zgony	41	49	62	69	41	42	49
Przyrost naturalny	-4	-8	-19	-32	-22	-19	-25

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Oświata i wychowanie

Infrastruktura

Gmina Sorkwity jest organem prowadzącym dla następujących jednostek oświatowych: Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Sorkwicach, Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Warpunach z siedzibą w Zyndakach. Ponadto w gminie funkcjonują placówki niepubliczne: Stowarzyszenie „EDUKATOR” w Łomży Szkoła Podstawowa w Choszczewie, Stowarzyszenie „EDUKATOR” w Łomży Szkoła Podstawowa w Kozłowie, Niepubliczne Przedszkole "Słoneczko" w Warpunach i Niepubliczne Przedszkole "Słoneczko" w Sorkwicach.

Szkoły podstawowe dysponują salami lekcyjnymi wyposażonymi w pomoce dydaktyczne, pracowniami komputerowymi wyposażonymi w stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Szkoły posiadają także sekretariat, bibliotekę, pokój nauczycielski, stołówkę, świetlicę. Placówki dysponują sprzętem komputerowym i narzędziami informatycznymi niezbędnymi do prowadzenia działalności edukacyjnej. Szkoły posiadają sale gimnastyczne. Zauważalna jest jednak konieczność doposażenia placówek oraz remontu infrastruktury.

Finansowanie

Poniżej zaprezentowano wydatki z budżetu gminy Sorkwity na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024.

Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Sorkwity na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wydatki na oświatę (zł)	6 654 742,10	6 611 490,14	6 944 487,20	7 695 275,08	8 049 604,76	11 212 777,52	13 320 011,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wydatki z budżetu gminy Sorkwity na oświatę i wychowanie w analizowanym okresie wykazywały wzrost wartości wydatków od 2018 r. Wartość wydatków w 2024 r. w porównaniu do 2018 r. jest wyższa o ponad 6 mln złotych. Niepokojącym zjawiskiem od kilku lat występującym w gminie Sorkwity jest pogłębiający się niż demograficzny. Koszty zatrudnienia nauczycieli oraz bieżące koszty funkcjonowania szkół stale rosną. Ponadto bardzo duży problem (organizacyjny i finansowy) w małych, wiejskich szkołach to edukacja dzieci z różnego rodzaju deficytami, w tym z niepełnosprawnością, których niestety z roku na rok jest coraz więcej. Organy prowadzące pozyskują środki finansowe na prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podniesienia kompetencji uczniów na różnym etapie rozwoju.

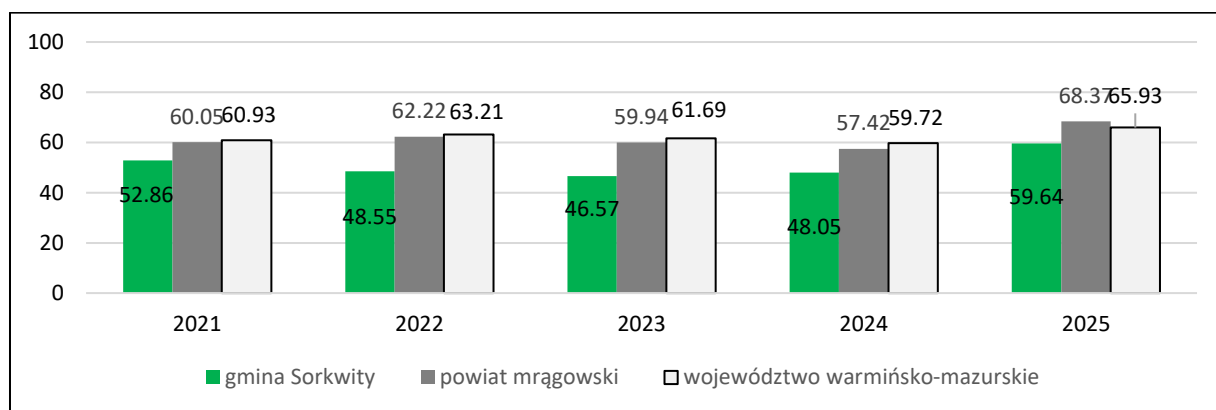
Poziom nauczania

Poziom nauczania w jednostkach prowadzonych przez Gminę przeanalizowano poprzez porównanie zdawalności egzaminu ósmoklasisty z wynikami dla powiatu i województwa.

Egzamin ósmoklasisty

Poniżej przedstawiono porównania wyników egzaminu ósmoklasisty w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim 2021-2025 w podziale na język polski, język angielski i matematykę.

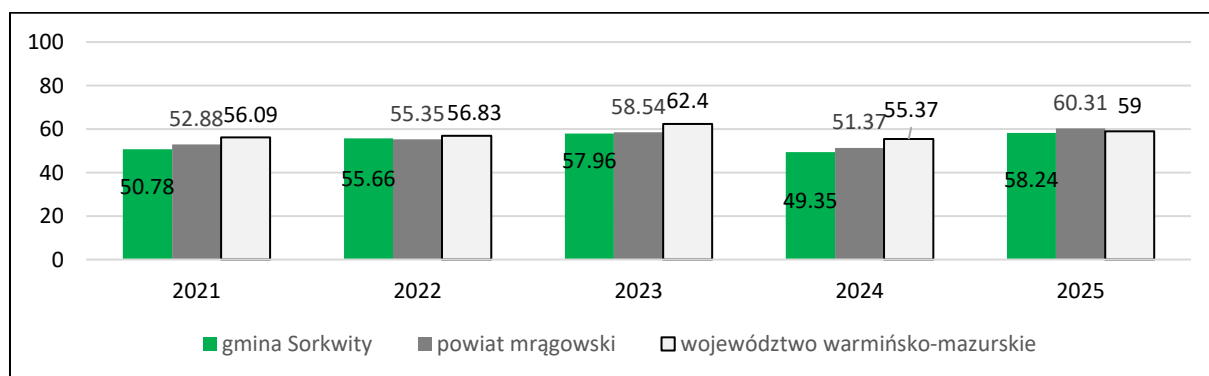
Wykres 6 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka angielskiego dla gminy Sorkwity był niższy niż dla powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

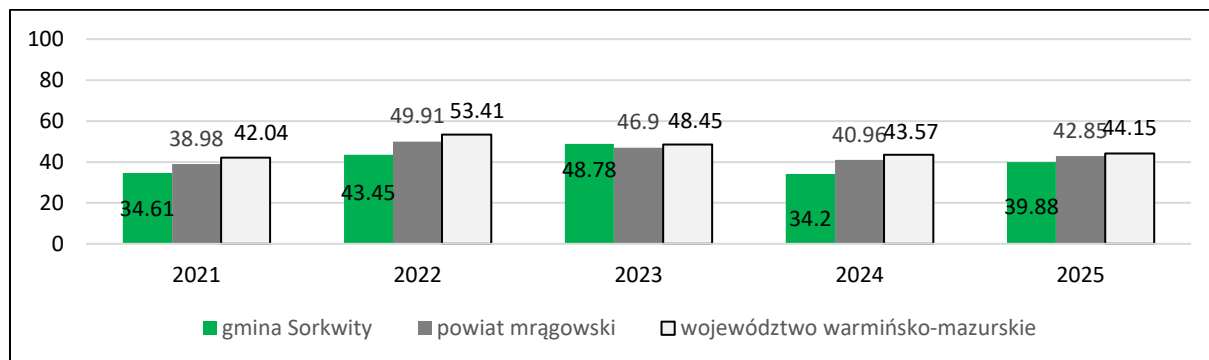
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka polskiego dla gminy Sorkwity był wyższy niż dla powiatu mrągowskiego w 2022 r. i każdorazowo niższy niż dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z matematyki dla gminy Sorkwity był wyższy niż dla powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego wyłącznie w 2023 r.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Sp. z o.o. w Sorkwicach oraz Warpunach. W gminie nie funkcjonują apteki i punkty apteczne. Wszystkie dzieci i młodzież szkolna objęte są podstawową opieką zdrowotną lekarską (obejmującą również szczepienia). Pacjenci wymagający specjalistycznego leczenia kierowani są do innych ośrodków miejskich. Mieszkańcy gminy najczęściej korzystają z usług szpitala w Mrągowie i Biskupcu. Poniżej przedstawiono dane dotyczące wskaźnika liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2018-2024.

Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba zgonów	8,96	10,72	13,75	15,48	9,26	9,56	11,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba zgonów nie jest determinowana zakresem oraz skalą opieki zdrowotnej w gminie Sorkwity.

Opieka i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sorkwicach. Do zadań własnych gminy realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należą m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych i na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowym na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującym matką, ojcem lub rodzeństwem,

- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki na dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Sorkwity w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2019-2024.

Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców	16,68	14,28	12,75	10,26	11,05	9,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Obserwowany jest spadek wartości analizowanego wskaźnika w 2023 r. w stosunku do 2019 r.

W przypadku ogólnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej obserwowana jest nieznacznie malejąca liczba osób.

Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	762	644	568	454	485	404

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W przypadku liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci widoczny jest spadek wartości analizowanego wskaźnika w latach 2019-2024.

Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	181	157	135	111	84	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Trendy spowodowane są m.in. skuteczną działalnością Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sorkwicach i wzrostem zamożności społeczeństwa.

Kultura i sport

Kultura

Gminny Ośrodek Kultury w Sorkwitych jest jednostką samorządową prowadzącą działalność kulturalną. Jego siedziba mieści się w miejscowości Sorkwity, w budynku dawnej szkoły, który został dostosowany do obowiązujących standardów bezpieczeństwa oraz higieny pracy i zajęć. Wyposażenie placówki jest na odpowiednim poziomie, co pozwala realizować zaplanowane zadania. Podstawę funkcjonowania Ośrodka stanowi ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także Statut nadany przez organizatora. Instytucja jest ujęta w rejestrze instytucji kultury prowadzonym przez organizatora i posiada osobowość prawną.

W strukturze Ośrodka znajdują się biblioteki w Sorkwitych, Rybnie i Warpunach. Ponadto placówka sprawuje pieczę nad świetlicami wiejskimi w takich miejscowościach jak: Burszewo, Gizewo, Kozłowo Rozogi, Choszczewo, Rybno, Pustniki, Maradki, Warpuny i Zyndaki. Obiekty te pełnią funkcję miejsc spotkań mieszkańców sołectw i wykorzystywane są do organizacji zajęć kulturalnych i sportowych, szczególnie w okresie letnim. Misją Ośrodka jest prowadzenie wszechstronnej działalności odpowiadającej na potrzeby kulturalne społeczności lokalnej, promocja dorobku i tradycji regionu, a także wspieranie turystyki, sportu i rekreacji na terenie gminy.

Zauważalne są wahania liczby czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej w Sorkwitych i filii w Rybnie i Warpunach w ciągu roku.

Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Sorkwitych i filii w Rybnie i Warpunach w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Czytelnicy w ciągu roku	198	216	199	158	107
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	44	48	45	36	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Sport, turystyka i rekreacja

Turystyka i rekreacja

Gmina Sorkwity to teren o wyjątkowych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, idealny dla osób poszukujących wypoczynku w otoczeniu natury. To właśnie tutaj, w Stanicy Wodnej PTTK nad Jeziorem Lampackim, rozpoczyna się słynny Szlak Kajakowy Krutyni – jeden z najpiękniejszych i najbardziej malowniczych szlaków wodnych w Polsce. Krutynia przyciąga turystów oferując niezapomniane wrażenia podczas spływów kajakowych oraz możliwość kontaktu z bogatą fauną i florą Mazur. Poza atrakcjami wodnymi gmina oferuje wiele możliwości aktywnego spędzania czasu – piesze wędrówki, wycieczki rowerowe czy obserwację przyrody w lasach i na polanach. W samych Sorkwitych na uwagę zasługuje XIX-wieczny pałac z czerwonej cegły w stylu angielskiego neogotyku, otoczony parkiem, w którym wytyczono ścieżkę dydaktyczno-ekologiczną. Trasa ta prowadzi m.in. obok budek lęgowych dla ptaków, pomnikowych modrzewi, historycznej winnicy czy punktu widokowego na pałac dawnych właścicieli.

Sport

Na terenie gminy Sorkwity sport i aktywność fizyczna są ważnym elementem życia mieszkańców i gości. Funkcjonują tu kluby sportowe, takie jak „Start Kozłowo”, które rozwijają pasję do piłki nożnej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Regularnie organizowane są także różnego rodzaju wydarzenia sportowe,

w tym turnieje tenisa stołowego o puchar wójta gminy, spartakiady strażackie czy rozgrywki lokalne integrujące społeczność. Gmina inwestuje również w rozwój infrastruktury sportowej – przykładem jest modernizacja boisk i tworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu w poszczególnych miejscowościach. Dzięki temu mieszkańcy oraz odwiedzający gminę mają dostęp do różnorodnych form aktywności fizycznej – od rekreacyjnych zajęć w świetlicach i plenerowych boiskach, aż po udział w zorganizowanych wydarzeniach sportowych. Na bazę sportowo-rekreacyjną gminy składają się:

- boiska sportowe:
 - przy Szkole Podstawowej w Warpunach z siedzibą Zyndakach;
 - Park sportowo-rekreacyjny w Sorkwitych (kompleks boisk),
 - boisko w Kozłowie;
- place zabaw w miejscowościach:
 - Sorkwity – ul. Szkolna,
 - Sorkwity – ul. Plażowa,
 - Sorkwity ul. Olsztyńska – przy przedszkolu,
 - Rozogi,
 - Zyndaki,
 - Surmówka,
 - Stary Gieląd,
 - Miluki,
 - Pustniki,
 - Borowski Las,
 - Rybno,
 - Szymanowo,
 - Kozłowo,
 - Kozarek Wielki,
 - Warpuny – plaża,
 - Warpuny – przedszkole,
 - Choszczewo,
 - Gizewo;
- tereny rekreacyjne na terenie każdego sołectwa (wyposażone w małą architekturę).

Organizacje pozarządowe

Społeczność gminna wykazuje coraz większe zainteresowanie działalnością w organizacjach pozarządowych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Sorkwity w latach 2018-2024.

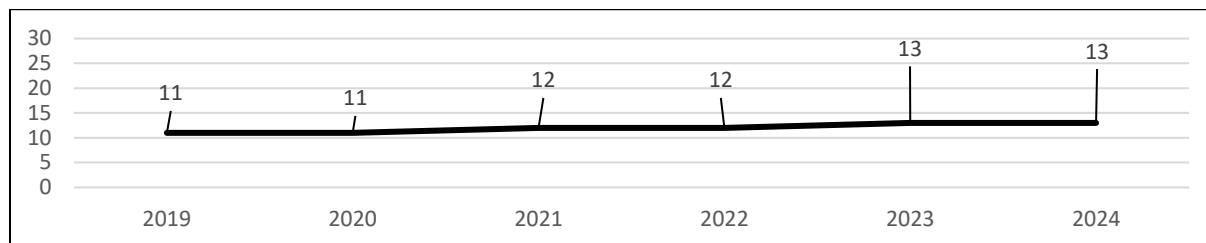
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	2,40	2,43	2,46	2,70	2,72	2,97	2,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalny jest wzrost wskaźnika w stosunku do 2018 r., co spowodowane jest malejącą liczbą mieszkańców i nieznacznie zwiększającą się liczbą stowarzyszeń i organizacji społecznych, co obrazuje poniższy wykres.

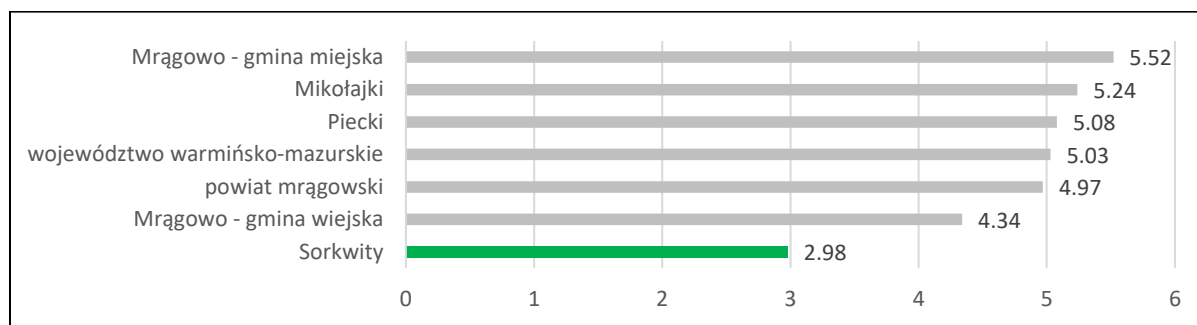
Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Sorkwity w latach 2018-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie analizowanego wskaźnika dla gminy Sorkwity z innymi gminami powiatu mrągowskiego, powiatem mrągowskim i województwem warmińsko-mazurskim.

Wykres 10 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu mrągowskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższego wykresu wynika, że gmina Sorkwity charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem wśród gmin powiatu mrągowskiego.

Problemy społeczne

W gminie Sorkwity można zaobserwować typowe problemy społeczne dla gmin o podobnej charakterystyce – mowa tu w szczególności o ubóstwie, bezrobociu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności czy wykluczeniu społecznemu. Część z problemów społecznych jest rozwiązywana lub łagodzona poprzez działalność GOPS w Sorkwitych. Gmina posiada Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sorkwity na lata 2022-2025. Istotnym elementem działań prospołecznych w gminie jest aktywizacja, animacja, cyfryzacja i integracja dedykowana osobom starszym.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Sorkwity odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Mrągowie, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mrągowie. W gminie działają ochotnicze straże pożarne: Gizewo, Rybne, Sorkwity i Warpuny. W powiecie mrągowskim wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych (75,2%) jest niższy niż w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego (76,5%) i wyższy niż dla Polski (69,8%). W gminie Sorkwity

zasadnym jest rozwinięcie i utrzymanie systemu monitoringu przestrzeni publicznej, obejmującego kluczowe punkty miejscowości, obiekty użyteczności publicznej oraz ciągi komunikacyjne. System ten przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, ochrony mienia komunalnego oraz ograniczenia aktów wandalizmu i nielegalnego składowania odpadów, stanowiąc istotny element poprawy ładu i porządku publicznego w gminie.

Dostęp do usług publicznych

Celem ustawy z dnia 19.07.2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411 ze zm.) jest poprawa warunków życia i funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami, którzy są narażeni na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby. Zgodnie z ustawą sektor publiczny jest zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej: zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich m.in. osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi piesze w budynku),
- dostępności cyfrowej: została ona kompleksowo uregulowana w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. 2023, poz. 1440 t.j.),
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej: zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób niesłyszących, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in. dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udzielić osoba niewidoma – dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

W instytucjach publicznych w gminie Sorkwity coraz większą uwagę przykładą się do dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej usług publicznych. Dotyczy to infrastruktury budynków publicznych, udogodnień, które mogą ułatwić komunikację osobom ze szczególnymi potrzebami i narzędzi informatycznych ułatwiających korzystanie ze stron internetowych. W Urzędzie Gminy Sorkwity działa Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej tzw. e-PUAP. Jest to system, dzięki któremu można załatwić sprawy urzędowe przez Internet. Funkcje platformy pozwalają na tworzenie i szybką obsługę dokumentów elektronicznych. Za pomocą profilu zaufanego można podpisywać swoją korespondencję i w szybkim tempie komunikować się z urzędem. Dostęp do usług świadczonych przez platformę e-PUAP nie ma ograniczeń geograficznych. Z platformy może korzystać każdy użytkownik, który ma dostęp do Internetu i posiada elektroniczny podpis kwalifikowany lub profil zaufany. W Urzędzie Gminy Sorkwity funkcjonuje usługa e-Doręczenia. Urząd Gminy Sorkwity zapewnia dostęp do usług tłumacza migowego on-line.

Ponadto, w odniesieniu do kwestii podatkowych i opłat lokalnych — poprzez e-Podatki, można obsługiwać sprawy związane z podatkami i opłatami. Gmina Sorkwity udostępnia też portal mapowy — Geoportal Sorkwity — co umożliwia dostęp do danych przestrzennych: ewidencji działek, planów

zagospodarowania przestrzennego, map topograficznych, mapy satelitarnej i innych map tematycznych.

Zarządzanie kryzysowe, ochrona ludności i obrona cywilna

Wójt Gminy Sorkwity jest organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego, ochrony ludności oraz obrony cywilnej, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej. Wójt odpowiada za organizowanie, koordynowanie i realizację działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców oraz ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych, technicznych, środowiskowych i innych.

Do podstawowych zadań wójta należy kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem zagrożeń, planowaniem i reagowaniem w sytuacjach kryzysowych oraz usuwaniem ich skutków na terenie gminy. Wójt realizuje zadania z zakresu planowania cywilnego, w tym przygotowania struktur, procedur i zasobów niezbędnych do ochrony ludności i wsparcia działań ratowniczych.

Wójt jest również organem właściwym do organizowania i prowadzenia szkoleń, ćwiczeń oraz treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia, a także do wykonywania przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania gminy. Istotnym obszarem kompetencji wójta jest przeciwdziałanie skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym oraz realizacja zadań związanych z ochroną infrastruktury krytycznej zlokalizowanej na terenie gminy.

W zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej wójt odpowiada za przygotowanie gminy do funkcjonowania zarówno w czasie pokoju, jak i w sytuacjach zagrożenia, zapewniając m.in. sprawne działanie systemów ostrzegania i alarmowania mieszkańców, organizację wsparcia dla poszkodowanych, utrzymywanie zasobów ochrony ludności oraz współpracę ze służbami ratowniczymi i podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo.

Wójt realizuje swoje zadania przy pomocy komórki organizacyjnej Urzędu Gminy Sorkwity odpowiedzialnej za zarządzanie kryzysowe. W ramach systemu lokalnego gmina współpracuje z Centrum Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Mrągowie oraz innymi instytucjami właściwymi dla bezpieczeństwa publicznego.

Gmina Sorkwity posiada rozwinięte podstawowe struktury zarządzania kryzysowego oraz współpracuje z jednostkami powiatowymi i wojewódzkimi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne. Na terenie gminy funkcjonują jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które odgrywają kluczową rolę w reagowaniu na zagrożenia. W Urzędzie Gminy działa komórka odpowiedzialna za zarządzanie kryzysowe, realizująca zadania wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej.

Do głównych potencjalnych zagrożeń na terenie gminy należą: - zagrożenia hydrologiczne (lokalne podtopienia); - pożary lasów i zabudowy; - silne wiatry i huragany; - zdarzenia komunikacyjne i infrastrukturalne; - przerwy w dostawach energii i wody, - skażenia środowiska, - zagrożenia zdrowotne, - incydenty o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym, - awarie infrastruktury krytycznej na terenie gminy i w jej sąsiedztwie.

Mieszkańcy są częściowo przygotowani do radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, jednak potrzebna jest stała edukacja i podnoszenie świadomości społecznej. Gmina wymaga także dalszego rozwoju systemów ostrzegania, doposażenia jednostek ratowniczych i usprawnienia procedur współpracy między służbami.

Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Gmina Sorkwity aktywnie współpracuje z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Gmina funkcjonuje w ramach:

- a) Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich (FOWJM) w Giżycku: Gmina współpracuje przy inicjowaniu, koordynowaniu i wspieraniu działań proekologicznych na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich i terenach sąsiednich; w ramach współpracy realizowane są inwestycje proekologiczne, projekty dotyczące ochrony przyrody, edukacji ekologicznej oraz przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i rozwoju alternatywnych źródeł energii;
- b) Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich (ZGWM) w Olsztynie: udział Gminy w tym związku daje możliwość wymiany doświadczeń samorządowych, promocji turystycznej, kulturalnej i gospodarczej, udziału w seminariach i szkoleniach, a także w wymianie doświadczeń z partnerami zagranicznymi; organizacja reprezentuje interesy gmin wobec administracji rządowej i samorządowej, opiniuje projekty aktów prawnych i wspiera ideę samorządności;
- c) Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 w Mikołajkach (od 2019 r.): Gmina uczestniczy w realizacji działań wynikających ze strategii Wielkie Jeziora Mazurskie 2020; współpraca obejmuje wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego, ochronę środowiska, promocję małej i średniej przedsiębiorczości, koordynację działań promocyjnych regionu oraz tworzenie warunków do współpracy administracji z przedsiębiorcami, zwłaszcza w sektorze turystyki;
- d) Lokalna Grupa Działania „Mazurskie Morze” w Orzyszu (od 2015 r.): Gmina uczestniczy we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju; współpraca koncentruje się na wspieraniu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, rozwoju turystyki i agroturystyki, poprawie infrastruktury turystycznej, promocji dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska, LGD aktywizuje mieszkańców, wspiera edukację, przedsiębiorczość, integrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu;
- e) Lokalna Grupa Rybacka „Mazury” (wcześniej LGR „Mazurskie Morze”) (od maja 2022 r.): Gmina angażuje się w projekty związane z rozwojem obszarów zależnych od rybactwa, wspiera inicjatywy dotyczące gospodarki rybackiej, turystyki wodnej, ochrony zasobów wodnych i promocji lokalnych produktów rybnych.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze społecznej należy zaliczyć sieć szkół publicznych odpowiednią do potrzeb gminy, zapewnioną podstawową opiekę zdrowotną, wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, malejącą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, rozwiniętą bazę kulturalną i sportowo-rekreacyjną, dostęp do usług publicznych, przygotowanie Gminy w kwestiach zarządzania kryzysowego i rozwiniętą współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Jako niezadowalającą należy ocenić sytuację demograficzną (ujemny przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo), stosunkowo niski poziom edukacji, niewielką aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych, brak specjalistycznej opieki zdrowotnej, brak aptek i punktów aptecznych oraz występujące problemy społeczne.

1.2 Sytuacja gospodarcza

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji gospodarczej gminy Sorkwity. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące podstawowych wskaźników obrazujących siłę gospodarczą gminy. Opisano charakter gospodarczy gminy, podejmowane działania

w celu pozyskiwania inwestorów oraz scharakteryzowano główne podmioty gospodarcze z terenu gminy.

Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Charakter gospodarczy gminy

Gmina Sorkwity charakteryzuje się gospodarką o mieszanym profilu, w której kluczową rolę odgrywa rolnictwo oraz leśnictwo. Duży udział użytków rolnych sprawia, że produkcja roślinna i hodowla zwierząt pozostają podstawowym źródłem utrzymania wielu mieszkańców, a gospodarstwa mają przeważnie charakter indywidualny i rodzinny. Wysoki wskaźnik lesistości, sięgający około 30%, sprawia, że znaczącą gałęzią gospodarki jest również gospodarka leśna i przemysł drzewny. Na terenie gminy funkcjonują zakłady zajmujące się przetwórstwem drewna i produkcją wyrobów drewnianych, które dzięki lokalnym zasobom surowcowym mają potencjał dalszego rozwoju.

Oprócz tradycyjnych sektorów coraz większe znaczenie zyskują małe i mikroprzedsiębiorstwa. Ponad 90% podmiotów gospodarczych to firmy zatrudniające do 9 pracowników, specjalizujące się w handlu, usługach budowlano-remontowych, transporcie czy drobnych usługach konsumenckich. Ich charakter rodzinny świadczy o silnym zakorzenieniu przedsiębiorczości lokalnej, choć ograniczona skala działalności i chłonność rynku powodują, że rozwój odbywa się głównie w oparciu o potrzeby społeczności gminnej i sąsiednich miejscowości.

Jednym z ważniejszych kierunków rozwoju gospodarki gminy jest turystyka, wspierana przez walory przyrodnicze i krajobrazowe Pojezierza Mazurskiego. Liczne jeziora, lasy oraz przebiegający przez Sorkwity początek Szlaku Kajakowego Krutyni przyciągają coraz większą liczbę turystów. To z kolei stwarza warunki do rozwoju agroturystyki, usług noclegowych i gastronomicznych oraz branż powiązanych z rekreacją i sportem. Połączenie tradycyjnych sektorów z turystyką nadaje gminie charakter gospodarki wielokierunkowej, w której rośnie znaczenie usług opartych na lokalnych zasobach przyrodniczych.

W ostatnich latach widoczny jest także rozwój infrastrukturalny – budowa i modernizacja dróg, poprawa warunków mieszkaniowych oraz inwestycje w przestrzeń publiczną zwiększają atrakcyjność gminy zarówno dla mieszkańców, jak i potencjalnych inwestorów. W perspektywie długofalowej kierunek rozwoju gospodarki gminy wyznacza zrównoważone łączenie rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego z dynamicznie rozwijającą się turystyką oraz usługami lokalnymi, co pozwala na stopniowe podnoszenie jakości życia i wzmacnianie potencjału inwestycyjnego regionu.

Działalność gospodarcza w gminie

W formie tabelarycznej zaprezentowano rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów z gminy Sorkwity zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2021-2024.

Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Sorkwity w latach 2021-2024

SEKCJA PKD	2021	2022	2023	2024
A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	16	17	17
B: Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
C: Przetwórstwo przemysłowe	25	28	31	31
D: Wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	3	3	5
E: Dostawa wody, gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	2	2

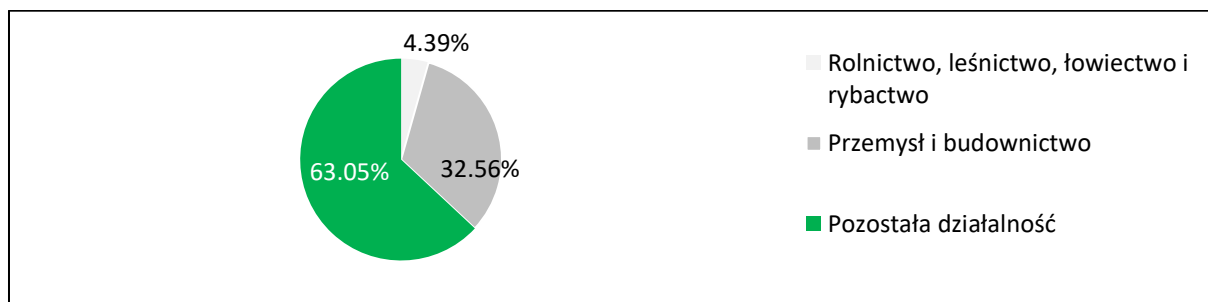
F: Budownictwo	86	91	94	88
G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	51	52	52	51
H: Transport i gospodarka magazynowa	22	25	26	24
I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	34	31	30	30
J: Informacja i komunikacja	3	3	6	8
K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	5	7
L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	14	14	13	15
M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	15	19	15
N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	8	8	9
O: Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6	6	6
P: Edukacja	11	11	9	9
Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	10	10	12
R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	8	8	8
S i T: Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	40	40	44	49
U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dane z rejestru REGON pokazują, że w gminie Sorkwity w latach 2021–2024 najwięcej podmiotów gospodarczych działało w sektorze budownictwa oraz w handlu, co wskazuje na ich kluczową rolę w lokalnej gospodarce. Widoczny jest również wzrost liczby firm w przetwórstwie przemysłowym oraz w branżach nowoczesnych, takich jak informacja i komunikacja czy działalność finansowa i ubezpieczeniowa, co świadczy o stopniowej dywersyfikacji gospodarki. W sektorze zakwaterowania i gastronomii odnotowano spadek liczby podmiotów, co może być efektem trudności w tej branży po pandemii i zmian w ruchu turystycznym. Stabilny pozostaje udział działalności związanej z administracją publiczną, edukacją i ochroną zdrowia, które pełnią funkcję usług podstawowych dla mieszkańców. Wzrost liczby podmiotów w sekcji pozostałych usług wskazuje na rozwijające się zapotrzebowanie na różnorodne usługi lokalne, związane z codziennym życiem mieszkańców.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący udział podmiotów gospodarczych z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, przemysłu i budownictwa oraz pozostałej działalności w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Sorkwity.

Wykres 11 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Sorkwity w 2024 r. (%)

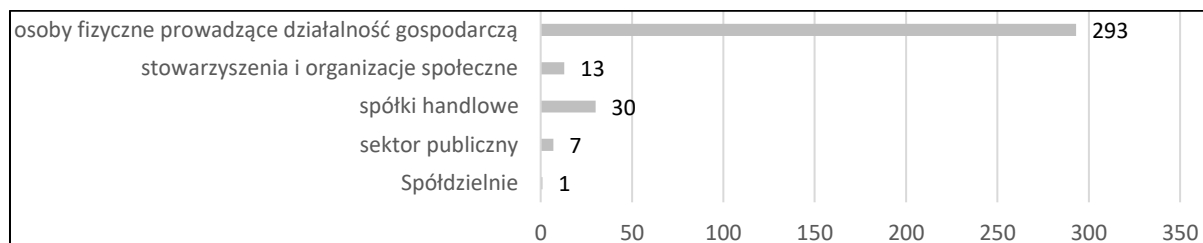

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres ten pokazuje, że zdecydowaną większość udziału w profilu gospodarczym gminy stanowi działalność inna niż rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo, przemysł i budownictwo.

Poniżej zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Sorkwity w podziale na sektory własnościowe w 2024 r.

Wykres 12 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Sorkwity (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wyraźnie wskazuje, że gospodarka w gminie Sorkwity oparta jest w szczególności o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wskaźniki siły gospodarczej gminy

Poniżej przedstawiono podstawowe wskaźniki opisujące siłę gospodarczą gminy Sorkwity.

Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	76	80	84	88	89

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	59	63	65	68	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Sorkwity w latach 2020-2024

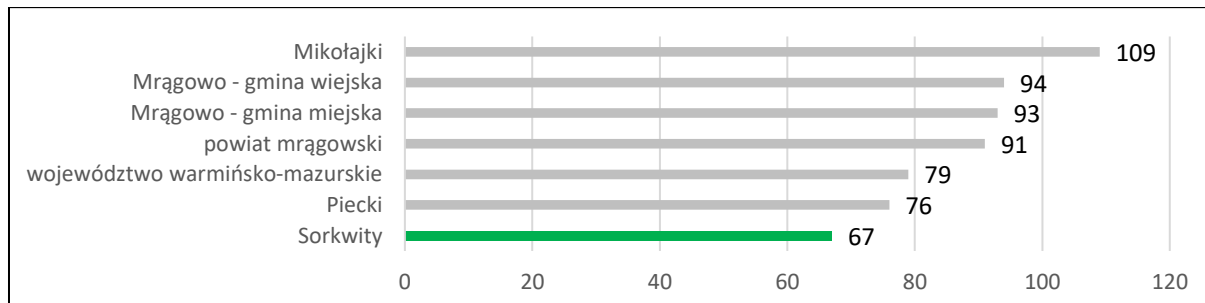
	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	265	278	288	299	293

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dane w powyższych tabelach wskazują na wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat. Na rozwój podmiotów gospodarczych w gminie ma wpływ dostępność środków od zewnętrznych źródeł finansowania na ich powstanie i rozwój. Poniżej przedstawiono jak wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w

przeliczeniu na 1000 mieszkańców kształtuje się dla gminy Sorkwity na tle innych gmin powiatu mrągowskiego i dla powiatu mrągowskiego.

Wykres 13 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu mrągowskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

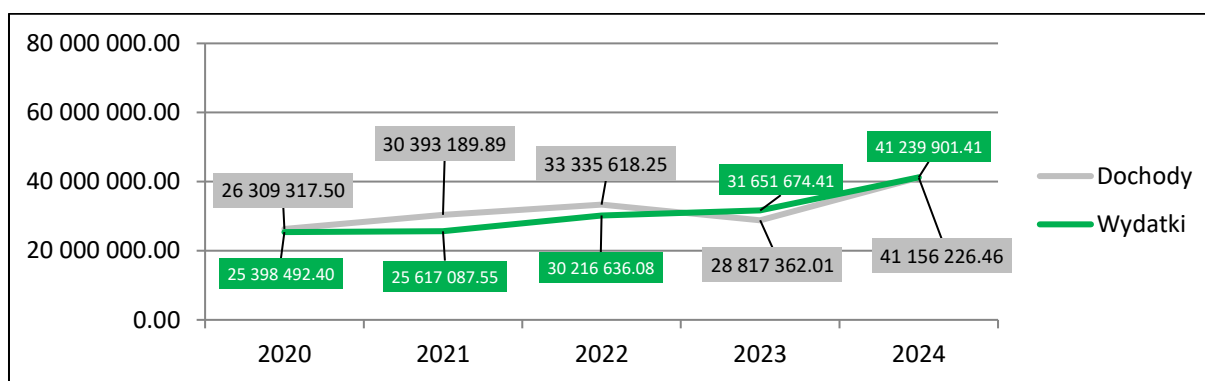
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wykazuje, że analizowany wskaźnik dla gminy Sorkwity jest najniższym wskaźnikiem wśród gmin powiatu mrągowskiego.

Finanse publiczne

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wysokości dochodów i wydatków gminy Sorkwity w latach 2020-2024.

Wykres 14 Dochody i wydatki ogółem gminy Sorkwity w latach 2020-2024 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres wskazuje, że dochody gminy Sorkwity były niższe niż wydatki z budżetu w latach 2023-2024.

Poniżej przedstawiono wskaźnik dochodów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2019-2024 oraz porównanie wartości za 2024 r. w stosunku do pozostałych gmin powiatu mrągowskiego, powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody na 1 mieszkańca (zł)	5 010,69	5 834,85	6 820,73	7 530,07	6 564,32	9 404,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W powyższej tabeli zaobserwować można znaczący wzrost wysokości dochodów gminy Sorkwity w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2024 r. w porównaniu do 2019 r.

Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Sorkwity w 2024 w porównaniu do gmin powiatu mrągowskiego, powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

GMINA	DOCHODY GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA (zł)
Mikołajki	9 501,32
Sorkwity	9 404,99
województwo warmińsko-mazurskie	8 251,39
powiat mrągowski	8 178,89
Mrągowo – gmina wiejska	7 999,11
Mrągowo – gmina miejska	7 721,92
Piecki	7 583,99

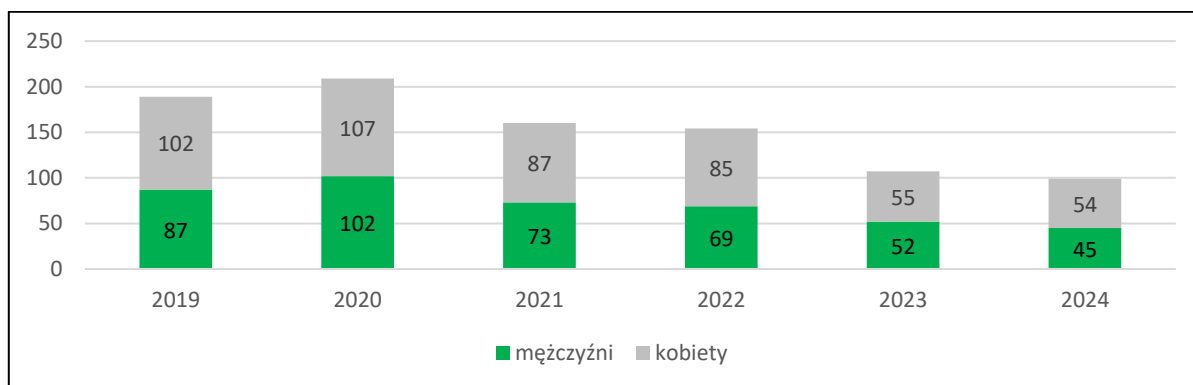
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Analizowany wskaźnik plasuje gminę Sorkwity na 2 miejscu wśród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego – wartość wskaźnika jest wyższa niż dla powiatu mrągowskiego i niższa niż dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Rynek pracy

Poniżej zaprezentowane dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

Wykres 15 Liczba bezrobotnych w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalny jest spadek poziomu bezrobocia. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych wśród kobiet była większa niż u mężczyzn. Poniżej przedstawiono dane dotyczące bezrobocia w gminie Sorkwity w porównaniu do innych gmin powiatu mrągowskiego i dla powiatu mrągowskiego (stan na 31.12.2024 r.).

Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu mrągowskiego i w powiecie mrągowskim – stan na 31.12.2024 r.

GMINA/POWIAT	UDZIAŁ LICZBY BEZROBOTNYCH W LICZBIE OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM (%)
Mikołajki	7,24
województwo warmińsko-mazurskie	4,93
Piecki	4,57
powiat mrągowski	4,48
Mrągowo – gmina miejska	4,14
Sorkwity	3,61

Mrągowo – gmina wiejska	3,28
-------------------------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik procentowy udziału liczby osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie Sorkwity kształtuje się na poziomie jednym z niższych wśród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego. Gmina Sorkwity współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Mrągowie realizując programy mające na celu aktywizację osób bezrobotnych. Potwierdza to, że gmina jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem do osiedlania się również dla ludzi młodych.

Mimo istnienia zjawiska bezrobocia w gminie Sorkwity, jego natężenie – szczególnie wśród ludzi młodych – nie przyjmuje skrajnie negatywnych wartości. Wskaźnik udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym należy do najniższych w powiecie mrągowskim, co potwierdza, że gmina charakteryzuje się stosunkowo stabilną sytuacją na lokalnym rynku pracy. Współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w Mrągowie, w ramach programów aktywizacji zawodowej, przyczynia się do ograniczenia trwałego bezrobocia – szczególnie wśród osób młodych i wkraczających na rynek pracy (w dodatku bez wysokich kwalifikacji).

Warto zauważyć, że coraz większa grupa mieszkańców – zwłaszcza młodszych roczników – łączy życie w gminie z zatrudnieniem poza jej granicami. Gmina Sorkwity zyskuje na znaczeniu jako miejsce zamieszkania dla osób pracujących zdalnie lub dojeżdżających do pracy w Mrągowie, Biskupcu czy Olsztynie. Zjawisko migracji wahadłowej i pracy zdalnej, opisywane m.in. w raportach Instytutu Badań Strukturalnych oraz Polskiego Instytutu Ekonomicznego, jest dziś powszechne w całym kraju i szczególnie często dotyczy młodych ludzi, którzy wybierają miejsca zamieszkania zapewniające wysoką jakość życia przy zachowaniu dostępności do rynku pracy. Gmina Sorkwity wpisuje się w ten trend, oferując spokojne, dobrze skomunikowane otoczenie. Co więcej, możliwość zamieszkiwania w mniejszych miejscowościach i pracy zdalnej została trwale utrwalona po pandemii COVID-19, co potwierdzają dane m.in. z raportu „Praca zdalna po pandemii” (PARP, 2023). Trend ten wzmacnia argument, że gmina Sorkwity – mimo lokalnych ograniczeń ofert pracy – może przyciągać osoby aktywne zawodowo, podnosząc tym samym swój potencjał demograficzny i społeczny. Choć bezrobocie wśród osób bez kwalifikacji pozostaje wyzwaniem, to właśnie wzmocnienie infrastruktury gospodarczej i usługowej, a także dalsze wspieranie elastycznych form zatrudnienia, może być odpowiedzią na te potrzeby.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze gospodarczej należy zaliczyć poziom zamożności mieszkańców jeden z najwyższych spośród gmin powiatu mrągowskiego, stabilną sytuację finansową gminy na przestrzeni lat, warunki do rozwoju turystyki, malejący poziom bezrobocia.

Jako niezadowalające należy zaliczyć niski poziom przedsiębiorczości w gminie, ograniczone możliwości zmiany pracy oraz poziom budowania i promocji marki lokalnych produktów.

1.3 Sytuacja przestrzenna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji przestrzennej gminy Sorkwity. Opisano lokalizację gminy pod kątem komunikacyjnym i przedstawiającym charakter leśny gminy. Następnie przedstawiono kwestie gospodarki odpadami, infrastruktury technicznej, dóbr kulturowych i zagospodarowania przestrzennego.

Położenie

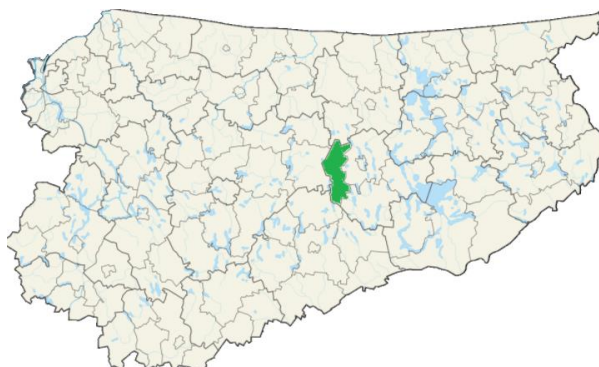
Gmina Sorkwity według regionalizacji fizycznogeograficznej opracowanej przez Solona i in. (2018) w całości położona jest na obszarze Pojezierza Mrągowskiego. Krajobraz tego terenu wyróżnia się obecnością licznych, dużych jezior o naturalnym charakterze oraz rozległych kompleksów leśnych, które tworzą typowy obraz regionu. Rzeźba terenu ma charakter kratowy – rynny polodowcowe z jeziorami biegną w kierunku południkowym, natomiast pasma morenowe ułożone są równoleżnikowo. Obszar gminy reprezentuje krajobraz młodoglacjalny, a najwyższe wzniesienie, zlokalizowane na zachód od Jeziora Gielądzkiego, osiąga 208 m n.p.m. W podziale fizycznogeograficznym Polski (Solon i in. 2018) teren gminy należy do następujących jednostek:

- Megaregion: Niż Wschodnioeuropejski,
- Prowincja: Niż Wschodnioeuropejski – Białoruski,
- Podprowincja: Pojezierza Wschodniobałtyckie,
- Makroregion: Pojezierze Mazurskie (842.8),
- Mezoregion: Pojezierze Mrągowskie (842.82).

Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Gmina Sorkwity zlokalizowana jest w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego w powiecie mrągowskim.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Sorkwity na planie województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne

Gmina Sorkwity sąsiaduje z gminami wiejską Mrągowo i Piecki (z terenu powiatu mrągowskiego), gminą Dźwierzuty (z terenu powiatu szczycieńskiego), gminą Biskupiec i Kolno (z terenu powiatu olsztyńskiego) i gminą Reszel (z terenu powiatu kętrzyńskiego). Pod względem administracyjnym gmina Sorkwity składa się z 20 sołectw: Borowe, Borowski Las, Burszewo, Choszczewo, Gizewo, Jełmuń, Jędrychowo, Kozłowo, Maradki, Nibork, Pustniki, Rozogi, Rybno, Sorkwity, Stama, Surmówka, Stary Gieląd, Szymanowo, Warpuny i Zyndaki.

Rysunek 2 Lokalizacja gminy Sorkwity na planie powiatu mrągowskiego

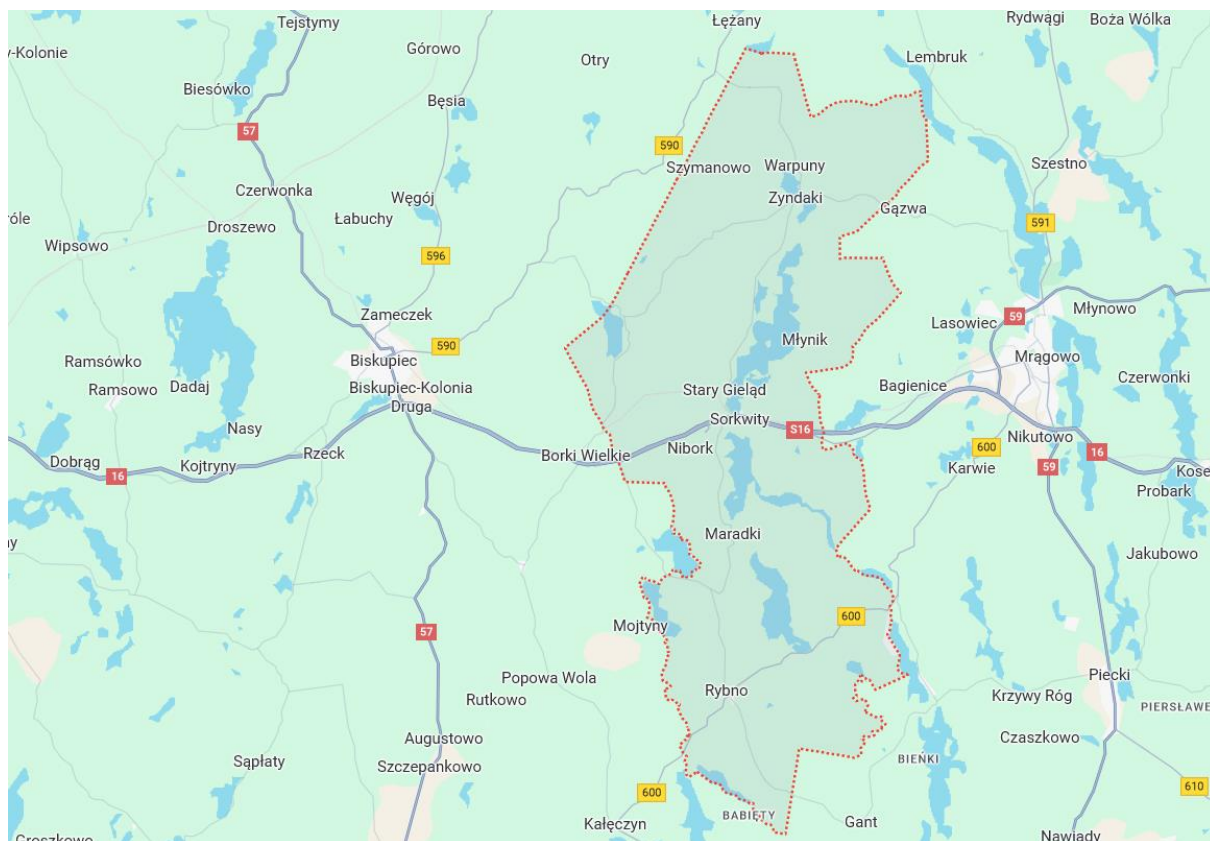

Źródło: opracowanie własne

Całkowita powierzchnia gminy Sorkwity wynosi 184,6 km².

Poniżej przedstawiono położenie komunikacyjne gminy Sorkwity.

Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Sorkwity

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Sieć dróg stanowią drogi gminne i powiatowe, droga wojewódzka nr 600, 680 i droga ekspresowa S16. Sieć dróg nie jest rozbudowana co wynika z niewielkiej liczby miejscowości na terenie gminy – sieć zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie, ośrodkami miejskimi wyższego rzędu tj. Mrągowem, Biskupcem i dalej z Olsztynem. Konieczność modernizacji dotyczy dróg i infrastruktury towarzyszącej: chodników, parkingów, oświetlenia. Przez gminę Sorkwity przebiega linia kolejowa nr 223 (Czerwonka – Ełk), która prowadzi m.in. przez Biskupiec, Sorkwity, Mrągowo i Mikołajki. Obecnie linia ta jest nieczynna w regularnym ruchu pasażerskim, ale znajduje się w planach modernizacji.

Dziedzictwo kulturowe

Gmina Sorkwity posiada bogate dziedzictwo kulturowe, którego najcenniejszym obiektem jest XIX-wieczny pałac w Sorkwity, wzniesiony w latach 1850–1856 w stylu neogotyckim nawiązującym do angielskiego Tudorów. Okazała rezydencja z czerwonej cegły, z charakterystycznymi wieżyczkami i wieżą, otoczona jest rozległym parkiem krajobrazowym (nie jest dostępny dla turystów). Równie istotnym zabytkiem jest kościół ewangelicko-augsburski w Sorkwity, będący jednym z cenniejszych przykładów architektury sakralnej na Mazurach. Świątynia, wzniesiona z kamienia i cegły, zachowała cenne elementy wyposażenia z XVII i XVIII wieku, w tym późnorenansowy ołtarz, barokową ambonę oraz organy z XIX stulecia. Na terenie gminy zachowały się także liczne przykłady tradycyjnej zabudowy wiejskiej – drewniane chałupy i zagrody z XIX wieku, szczególnie w miejscowościach takich jak Stary Gieląd czy Choszczewo, które świadczą o lokalnym stylu budownictwa i kulturze materialnej dawnych mieszkańców. Historyczne znaczenie mają również dawne założenia dworskie i ślady strażnic krzyżackich, które przypominają o średniowiecznych początkach tego terenu. Zabytki gminy, położone w otoczeniu jezior i lasów, łączą walory architektoniczne z wyjątkowym krajobrazem, tworząc atrakcyjną przestrzeń dla turystyki kulturowej i rekreacyjnej. Dzięki takim obiektom Sorkwity nie tylko pielęgnują pamięć o przeszłości, ale także budują swoją tożsamość i potencjał rozwoju turystycznego.

Tabela 18 Zabytki ujęte w Rejestrze zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego

Miejscowość	Zabytek
Choszczewo	Chałupa
Janiszewo	Założenie dworsko-parkowe obejmujące park i dwór z podjazdem oraz stawem
Jełmuń	Cmentarz rodowy rodziny von Woisky - fragment Założenia dworsko-parkowego
Jełmuń	Zespół dworsko- parkowy
Jędrzychowo	Cmentarz ewangelicki
Jędrzychowo	Park
Kozłowo	Park dworski
Maradki	Cmentarz ewangelicki
Miłuki	Park
Pustniki	Cmentarz ewangelicki
Pustniki	Park krajobrazowy
Rozogi	Cmentarz ewangelicki /na pld. Od wsi, przy szosie/
Rozogi	Cmentarz ewangelicki /ok.. 1 km. Na pld. Od wsi/
Rozogi	Park krajobrazowy
Rybno	Cmentarz ewangelicki /na polu, na pld. - zach. Od wsi/
Rybno	Cmentarz ewangelicki /na zach. Od wsi, ok.. 100 m. Od szosy/
Rybno	Park
Rybno	Kościół ewangelicki
Rybno	Kościół parafialny św. Bonifacego biskupa i męczennika
Rybno	Dwór
Rybno	Spichlerz
Sorkwity	Magazyn /przy pałacu/
Sorkwity	Kościół ewangelicki wraz z cmentarzem przykościelnym
Sorkwity	Założenie pałacowo - parkowe wraz z podwórzem gospodarczym
Stary Gieląd	Chata
Surmówka	Cmentarz ewangelicki
Warpuny	Kościół ewangelicki

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wuoz.olsztyn.pl

W gminie zlokalizowanych jest 57 pozycji ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz 4 pozycje ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych.

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Sorkwity obowiązuje system mieszany (workowo – pojemnikowy) zbiórki odpadów komunalnych. Niesegregowane odpady komunalne były gromadzone w pojemnikach o pojemności 60l, 110l, 120l, 240l i 1100l, 7000l. Mieszkańcy Gminy Sorkwity mogą oddać nieodpłatnie odpady do funkcjonującego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK -u) na terenie Stacji Przeladunkowej w miejscowości Polska Wieś 24A, 11-700 Mrągowo.

Lokalizacja PSZOK poza granicami gminy stanowi utrudnienie dla części mieszkańców, co wskazuje na potrzebę poszukiwania alternatywnych rozwiązań zwiększających dostępność systemu. Jednym z możliwych kierunków jest rozważenie budowy lokalnego punktu selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy – np. w Sorkwicach lub Warpunach. Należy jednak podkreślić, że realizacja takiej inwestycji wiąże się z istotnymi trudnościami organizacyjnymi, finansowymi i lokalizacyjnymi.

Przyjmowane są bezpłatnie frakcje selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, pochodzące wyłącznie z gospodarstw domowych, dostarczone przez mieszkańców Gminy Sorkwity, którzy złożyli stosowną deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Do punktu przyjmowane są następujące rodzaje odpadów:

- odpady wielkogabarytowe tj. meble, kanapy, fotele, szafki, dywany, wykładziny, zlewy, wanny,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny tj. telewizory, monitory komputerowe, komputery, radioodbiorniki, inny sprzęt audio-wideo, chłodziarki, zamrażarki, inny sprzęt AGD,
- tworzywa sztuczne i metale tj. wszelkie opakowania i inne elementy z tworzyw sztucznych wraz z opakowaniami wielomateriałowymi,
- opakowania z kartonu i papieru oraz wszelkiego rodzaju makulatura (prasa, książki),
- odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z remontów oraz innych robót budowlanych wykonywanych we własnym zakresie na wykonanie, których nie jest wymagane uzyskanie pozwolenia na budowę lub na wykonanie, których nie jest wymagane zgłoszenie do administracji budowlano – architektonicznej w ilości nie większej niż 1 tona rocznie,
- odpady niebezpieczne wydzielone ze strumienia odpadów komunalnych (chemikalia, farby, opony) – dotyczy tylko właścicieli nieruchomości zamieszkałych.

Wszystkie zmieszane odpady komunalne oraz bioodpady z gminy Sorkwity trafiają bezpośrednio do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi (ZGOK) mieszczącego się w Olsztynie przy ulicy Lubelskiej 53.

Koszty transportu do instalacji stanowią istotne obciążenie budżetu gminy, dlatego w perspektywie średnioterminowej zasadne jest rozważenie wdrożenia lokalnych rozwiązań usprawniających gospodarowanie odpadami. Mogą one obejmować m.in. punktowe kompostownie, miniinstalacje do wstępnego przetwarzania bioodpadów, biometanownię lub inne technologie pozwalające ograniczyć ilość odpadów kierowanych do transportu i przetwarzania poza gminą. Wskazany katalog możliwych działań pozostaje otwarty i wymaga dalszej analizy pod kątem efektywności technicznej i ekonomicznej. Do gospodarki odpadami należy zaliczyć również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Dodatkowo przeterminowane leki mieszkańcy mogą oddawać w Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej w Sorkwicach i Warpunach, natomiast zużyte baterie i akumulatory (inne niż

samochodowe i przemysłowe) – w pięciu punktach zlokalizowanych na terenie gminy (Urząd Gminy, szkoły podstawowe w Sorkwicach, Warpunach, Choszczewie i Kozłowie). Odbiór i transport odpadów z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych w 2024 roku realizowała w trybie zamówienia publicznego firma REMONDIS Warmia-Mazury Sp. z o.o. z Olsztyna. Umowa obowiązuje od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2025 r. Wykonawcą usługi przetwarzania odpadów jest Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi (ZGOK) Sp. z o.o. przy ul. Lubelskiej 53 w Olsztynie – regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) dla województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2024 r. zebrano łącznie 652,66 Mg odpadów zmieszanych (kod 20 03 01) oraz 411,387 Mg odpadów segregowanych, które przekazano do recyklerów. Wszystkie zmieszane odpady komunalne oraz bioodpady trafiają do RIPOK ZGOK, gdzie poddawane są procesom sortowania i mechaniczno-biologicznego przetwarzania. Właściciele budynków jednorodzinnych mają możliwość kompostowania bioodpadów w kompostownikach przydomowych, co wpływa na zmniejszenie ilości odpadów przekazywanych do systemu.

Od marca 2021 r. obowiązuje stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości 32,00 zł miesięcznie od osoby, a stawka podwyższona (za brak segregacji) wynosi 96,00 zł. W przypadku nieruchomości rekreacyjnych i domków letniskowych opłata roczna wynosi 316,00 zł przy segregacji lub 948,00 zł przy jej braku.

Ocena funkcjonowania systemu

System gospodarowania odpadami w Gminie Sorkwity jest w pełni zorganizowany, jednak wymaga dalszej modernizacji w zakresie infrastruktury oraz edukacji mieszkańców, aby zwiększyć udział odpadów segregowanych i ograniczyć ilość frakcji zmieszanej. Zasadne jest rozwijanie gospodarki o obiegu zamkniętym na poziomie lokalnym – ponowne wykorzystanie materiałów, promocja napraw i recyklingu oraz gospodarowanie bioodpadami poprzez kompostownie, mikrobiogazownie, biometanownię lub inne technologie.

Gmina dysponuje aktualną umową z profesjonalnym operatorem oraz dostępem do regionalnej instalacji przetwarzania, co zapewnia ciągłość i bezpieczeństwo systemu.

Mocną stroną jest wysoki poziom organizacyjny i logistyczny systemu oraz możliwość zagospodarowania większości frakcji odpadów. Gmina realizuje obowiązki ustawowe i zapewnia mieszkańcom kompleksową usługę odbioru i zagospodarowania odpadów. Pozytywnie należy ocenić także funkcjonowanie sieci punktów odbioru baterii, leków oraz prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów.

Wyzwania, przed którymi stoi system, dotyczą przede wszystkim dużego udziału odpadów zmieszanych w ogólnej masie odpadów, co obniża poziom recyklingu i zwiększa koszty systemu. Mimo rozbudowanej sieci zbiórki selektywnej, część mieszkańców nadal nie przestrzega zasad segregacji, co wynika głównie z niewystarczającej świadomości ekologicznej. Problemem są także koszty transportu i utrzymania systemu w gminie o rozproszonej zabudowie wiejskiej.

Dodatkowo, w perspektywie najbliższych lat konieczne będzie dostosowanie systemu do nowych wymogów prawnych, takich jak wprowadzenie selektywnej zbiórki tekstyliów (od 2025 r.), wdrożenie systemu kaucyjnego dla opakowań oraz rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP). Gmina powinna odpowiednio wcześniej przygotować się do tych zmian organizacyjnie i finansowo.

Kierunki i rekomendacje modernizacyjne

W celu dalszej poprawy efektywności gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Sorkwity rekomenduje się:

- zwiększenie poziomu segregacji odpadów poprzez kontynuację i rozszerzenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców, kampanie informacyjne w szkołach i mediach lokalnych, a także kontrole przestrzegania obowiązku selektywnej zbiórki,
- promowanie kompostowania bioodpadów,
- rozwój infrastruktury PSZOK,
- stały monitoring ilości i struktury odpadów, prowadzenie analiz kosztów oraz raportowanie wyników, co pozwoli na ocenę skuteczności działań i planowanie zmian stawek opłat w sposób uzasadniony ekonomicznie,
- współpracę z innymi gminami oraz Zakładem Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Olsztynie w celu obniżenia kosztów transportu i przetwarzania oraz wspólnego ubiegania się o środki z funduszy unijnych i krajowych,
- dostosowanie systemu do celów krajowych i unijnych, tj. osiągnięcia do 2030 r. poziomu recyklingu co najmniej 65% oraz ograniczenia składowania odpadów biodegradowalnych do maksymalnie 10% masy.

Realizacja powyższych działań pozwoli gminie utrzymać nowoczesny i efektywny system gospodarowania odpadami, spełniający aktualne wymogi prawne i środowiskowe oraz przygotowany na przyszłe zmiany legislacyjne.

Infrastruktura techniczna

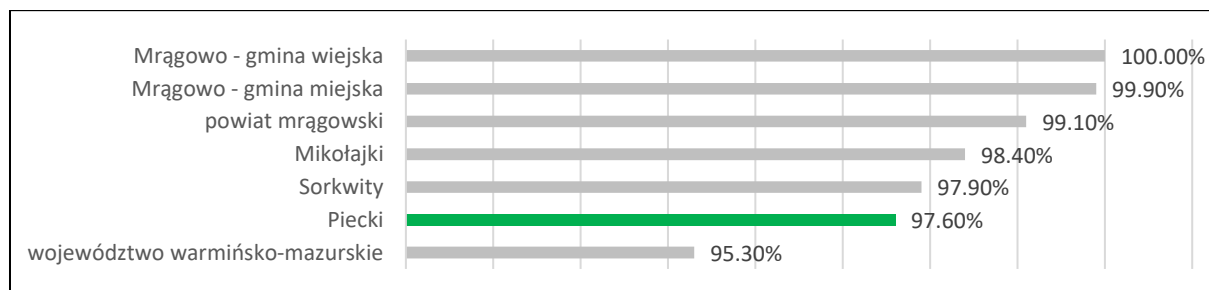
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Sorkwity dysponuje czynną siecią rozdzielczą wodociągów oraz kanalizacyjną.

Sieć wodociągowa

Prawie wszystkie większe miejscowości i ośrodki wypoczynkowe z terenu gminy posiadają lokalne lub zbiorowe ujęcia wody wraz z siecią wodociągową. Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć wgłębnych. Woda przeznaczana jest do zaspokojenia potrzeb socjalno-bytowych ludności i rolnictwa oraz w niewielkim stopniu dla rekreacji. Na terenie gminy ujęcia wody znajdują się w miejscowościach: Sorkwity, Miłuki, Warpuny, Gizewo, Stary Gieląd, Szymanowo, Kozłowo, Kozarek Wielki, Młynik, Kozarek Mały. Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej przebiegającej przez teren gminy w 2024 r. wynosiła 126,57 km. Do wodociągu przyłączonych było 1046 budynków mieszkalnych.

Wykres 16 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)

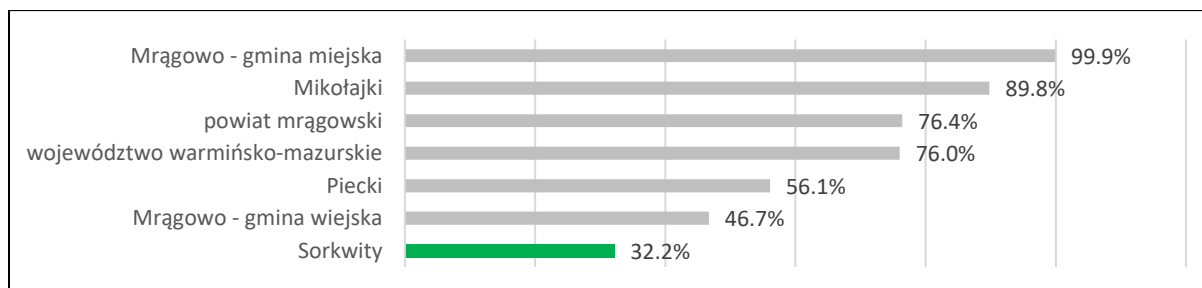
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dla gminy Sorkwity odnotowano najniższy wskaźnik spośród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego. Wskaźnik jest niższy niż dla powiatu mrągowskiego i wyższy niż dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Sieć kanalizacyjna

Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej w gminie wynosi 43,19 km. Na terenie gminy Sorkwity funkcjonuje kanalizacja ciśnieniowa i grawitacyjna.

Wykres 17 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie mrągowskim, województwie warmińsko-mazurskim i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Analizowany wskaźnik dla gminy Sorkwity jest najniższy wśród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego. Kanalizacja sanitarna wykonana jest w miejscowościach Sorkwity, Rybno, Kozłowo, Rozogi, Warpuny, Zyndaki, Stary Gieląd, Miłuki, Pustniki i Maradki (wykonana w 2025 r.).

Obserwuje się również inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków (m.in. dzięki współfinansowaniu inwestycji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie oraz środków unijnych).

Oczyszczalnie ścieków

Gmina posiada 3 gminne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków w Sorkwicach (przebudowana i zmodernizowana w 2025 r.), Rybnie i Zyndakach. Obsługują one mieszkańców gminy Sorkwity poprzez sieć kanalizacyjną, oraz tabor asenizacyjny do opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Sorkwity nie posiada zcentralizowanego systemu ciepłowniczego. Zapotrzebowanie na ciepło wykorzystane do ogrzewania budynków oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej obiektów mieszkalnych i gospodarczych jest zaspokajane dzięki wykorzystaniu:

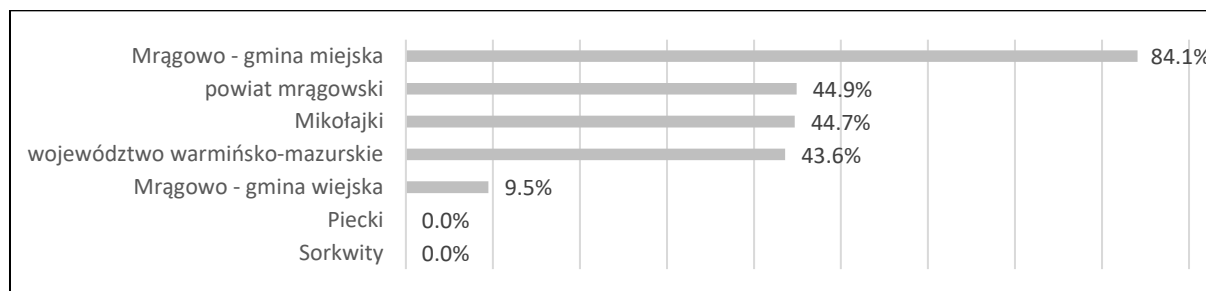
- kotłowni lokalnych opalanych węglem kamiennym, olejem opałowym oraz biomasą zaopatrujące w ciepło obiekty funkcjonalne wykorzystywane pod działalność gospodarczą,
- kotłowni zlokalizowanych na terenie obiektów użyteczności publicznej, w tym administracyjnych oraz placówek oświatowo-wychowawczych,
- indywidualnych źródeł ciepła funkcjonujących w obrębie mieszkalnictwa jednorodzinnego zasadniczo o mocy do 20 kW.

Na terenie gminy występują instalacje OZE produkujące ciepło. Są to kotły na biomasę (drewno) służące do produkcji ciepła na cele grzewcze i przygotowania ciepłej wody użytkowej, kolektory słoneczne do przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz pompy ciepła pracujące w zarówno w instalacjach centralnego ogrzewania jak i przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Sieć gazowa

Gmina Sorkwity jako jedna z 2 gmin powiatu mrągowskiego nie posiada sieci gazowej. Poniżej zaprezentowano porównanie gmin powiatu mrągowskiego, powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego pod kątem % mieszkańców korzystających z sieci gazowej w 2023 r.

Wykres 18 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Sorkwity jako jedna z 2 gmin powiatu mrągowskiego nie posiada sieci gazowej.

Sieć elektroenergetyczna

Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Sorkwity jest ENERGA Operator. Zgodnie z wymogami koncesji na działalność dystrybucyjną, ENERGA Operator odpowiada za rozwój, eksploatację i modernizację infrastruktury przesyłowej na terenie funkcjonowania, by przyłączonym do sieci odbiorcom dostarczać energię o prawidłowych parametrach jakościowych. Na omawianym terenie istnieje rozbudowany układ sieci elektroenergetycznych wysokiego, średniego i niskiego napięcia. Gminę Sorkwity zasilają stacje rozdzielcze 110/15kV GPZ Mrągowo oraz GPZ Biskupiec. Wymienione GPZ-ty zasilane są liniami WN 110kV w pierścieniu Olsztyn1 - (Odczep Barczewo) - Biskupiec - Mrągowo - Kętrzyn. Stacje 15/0,4kV w obszarze Gminy Sorkwity zasilane są liniami SN 15kV wyprowadzonymi z GPZ Mrągowo oraz GPZ Biskupiec. Na terenie Gminy Sorkwity zlokalizowanych jest 100 stacji transformatorowych SN/nN o łącznej mocy znamionowej ok. 46 MVA.

Sieć elektroenergetyczna Gminy Sorkwity jest w większości napowietrzna, z fragmentami kablowymi zlokalizowanymi głównie w obrębie zwartej zabudowy miejscowości oraz w rejonach o większej gęstości odbiorców. W obszarach wiejskich linie niskiego i średniego napięcia przebiegają przez tereny zalesione i rolnicze, co powoduje podatność na uszkodzenia spowodowane czynnikami atmosferycznymi – silnym wiatrem, oblodzeniem czy upadkiem gałęzi drzew. W okresach zimowych i podczas intensywnych zjawisk pogodowych odnotowuje się zwiększoną liczbę przerw w dostawach energii, szczególnie na krańcach linii zasilających.

W ostatnich latach ENERGA-Operator prowadzi na terenie powiatu mrągowskiego prace modernizacyjne, obejmujące wymianę przewodów na liniach SN i nN, zabudowę rozłączników napowietrznych, montaż nowoczesnych transformatorów oraz systematyczne kablowanie odcinków o podwyższonej awaryjności. Działania te przyczyniają się do ograniczenia liczby awarii i poprawy wskaźników niezawodności. Pomimo tego, część infrastruktury – szczególnie linie niskiego napięcia w rozproszonej zabudowie wiejskiej – wymaga dalszej modernizacji i sukcesywnej wymiany.

W ostatnich latach w gminie dynamicznie wzrasta liczba przyłączy mikroinstalacji fotowoltaicznych, co jest pozytywnym zjawiskiem z punktu widzenia transformacji energetycznej. Jednakże – wraz z dynamicznym wzrostem liczby mikroinstalacji fotowoltaicznych w zabudowie jednorodzinnej i na

terenach wiejskich — pojawiają się nowe wyzwania. Nadprodukcja energii w godzinach największej generacji może prowadzić do lokalnych wzrostów napięcia w sieci niskiego napięcia, co skutkuje automatycznym odłączaniem mikroinstalacji. Z tego względu sieć dystrybucyjna — mimo prowadzonych modernizacji — nie zawsze jest w stanie w pełni wykorzystać potencjał odnawialnych źródeł energii (OZE) w obszarach o rozproszonej zabudowie. Analizy operatorów wskazują, że przy zbyt dużej generacji zwrotnej sieć traci stabilność, co ogranicza możliwość efektywnego przyłączenia kolejnych instalacji.

Kierunkiem rozwoju sieci elektroenergetycznej w Gminie Sorkwity jest zwiększenie niezawodności zasilania oraz elastyczności systemu poprzez rozbudowę infrastruktury, automatyzację sieci i wdrażanie rozwiązań cyfrowych. ENERGA-Operator planuje sukcesywne wyposażanie sieci w urządzenia telemechaniki i systemy zdalnego sterowania (SCADA), które pozwolą szybciej lokalizować i usuwać awarie, a także ograniczyć zasięg przerw w dostawach energii. W perspektywie do 2025 roku spółka realizuje ogólnokrajowy program instalacji liczników zdalnego odczytu (smart metering), co umożliwi precyzyjne monitorowanie zużycia energii, poprawę jakości zasilania oraz wdrożenie taryf dynamicznych dla odbiorców.

W kontekście rozwoju odnawialnych źródeł energii, ENERGA-Operator przewiduje wzmocnienie sieci SN i nN oraz modernizację transformatorów w celu przyjmowania nadwyżek energii z instalacji prosumenckich. Gmina Sorkwity, charakteryzująca się dużą powierzchnią terenów rolnych i rozproszoną zabudową, jest predestynowana do rozwoju mikroinstalacji OZE oraz lokalnych magazynów energii. Konieczne jest jednak bieżące monitorowanie dostępnych mocy przyłączeniowych i planowanie wzmocnień infrastruktury tam, gdzie rezerwy są już niewystarczające.

Utworzenie Klastra Energii stanowi jedną z możliwych alternatyw rozwoju lokalnej gospodarki energetycznej Gminy Sorkwity, pozwalającą odpowiedzieć na wyzwania związane z rozproszoną zabudową, rosnącą liczbą mikroinstalacji OZE oraz ograniczeniami sieci elektroenergetycznej w zakresie przyjmowania nadwyżek energii. Klaster mógłby pełnić funkcję zintegrowanej struktury współpracy podmiotów publicznych, prywatnych i prosumenckich, umożliwiającej lokalne wytwarzanie, magazynowanie, dystrybucję i bilansowanie energii odnawialnej. Rozwiązanie to pozwoliłoby wykorzystać potencjał lokalnych źródeł, takich jak instalacje fotowoltaiczne, biogazownie i biometanownie oraz magazyny energii zlokalizowane przy stacjach transformatorowych, gospodarstwach domowych lub jednostkach publicznych. Klaster mógłby przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, stabilności zasilania, elastyczności systemu dystrybucyjnego i ograniczenia strat przesyłowych poprzez lokalne bilansowanie energii, a także do obniżenia kosztów energii dla uczestników oraz optymalizacji wykorzystania nadwyżek produkcji. Wśród potencjalnych uczestników mogliby znaleźć się mieszkańcy-prosumenci, rolnicy, lokalne przedsiębiorstwa, jednostki gminne oraz podmioty zainteresowane inwestycjami w energetykę odnawialną. Realizacja takiej inicjatywy wymagałaby przeprowadzenia analizy technicznej i ekonomicznej, konsultacji z potencjalnymi partnerami, opracowania koncepcji funkcjonowania oraz określenia modelu organizacyjnego i finansowego. Utworzenie klastra jest opcją możliwą, lecz wymagającą szczegółowego rozpoznania warunków lokalnych, dostępnych mocy przyłączeniowych, uwarunkowań prawnych oraz możliwości pozyskania finansowania.

Rozwiązaniem komplementarnym może być również spółdzielnia energetyczna lub obywatelskie społeczności energetyczne, pozwalające uczestnikom na współdzielenie energii, lokalne bilansowanie i obniżenie kosztów energii. Spółdzielnie energetyczne lub wspólnoty energii obywatelskiej umożliwiają uczestnikom wspólne korzystanie z energii, zwiększają niezależność energetyczną, obniżają koszty i poprawiają efektywność wykorzystania lokalnych źródeł OZE, takich jak instalacje fotowoltaiczne czy biogazownie. Realizacja inicjatywy wymaga analizy potencjału energetycznego,

określenia modelu organizacyjnego, konsultacji z uczestnikami oraz zapewnienia odpowiedniego finansowania z dostępnych źródeł krajowych i unijnych.

Rekomenduje się, aby w kolejnych latach kontynuować działania modernizacyjne w następujących obszarach:

- kableyzacja najbardziej awaryjnych odcinków sieci nN i SN, szczególnie przebiegających przez tereny leśne i narażone na ekstremalne zjawiska pogodowe,
- modernizacja stacji transformatorowych SN/nN – wymiana urządzeń na jednostki o wyższej sprawności i regulacji napięcia pod obciążeniem,
- zwiększenie rezerw mocy w stacjach 15/0,4 kV w miejscowościach o rosnącym zapotrzebowaniu energetycznym i dużej liczbie instalacji fotowoltaicznych,
- instalacja urządzeń automatyki i telemechaniki na sieciach SN, co pozwoli ograniczyć czas i zasięg przerw w dostawach energii,
- współpraca gminy z operatorem w zakresie planowania lokalnych inwestycji infrastrukturalnych, tak aby prace przy drogach, kanalizacji czy budynkach komunalnych były koordynowane z modernizacją sieci elektroenergetycznej.

oraz działania w zakresie zabezpieczenia strategicznego infrastruktury energetycznej i paliwowej:

- Zabezpieczenie energetyczne – rozwój lokalnych klastrów energetycznych spółdzielni energetycznych, wdrażanie mechanizmów współdzielenia energii oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w celu zwiększenia odporności systemu i niezależności energetycznej gminy.
- Zabezpieczenie paliwowe – budowa i utrzymanie magazynów paliw, w tym zbiorników mobilnych oraz innych form składowania paliw strategicznych, zapewniających ciągłość funkcjonowania infrastruktury krytycznej w sytuacjach kryzysowych.
- Zabezpieczenie sprzętowe – utrzymanie i modernizacja kluczowego sprzętu technicznego, w tym urządzeń rezerwowych, agregatów prądotwórczych oraz specjalistycznych narzędzi do usuwania awarii, w celu zapewnienia szybkiego reagowania na zakłócenia i awarie w sieci.

Infrastruktura teleinformatyczna

Na terenie gminy Sorkwity nie występuje powszechny i równomierny dostęp do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach. Obecna infrastruktura teleinformatyczna jest niewystarczająca i silnie zróżnicowana przestrzennie.

Stałe łącza szerokopasmowe posiadają jedynie nieliczne placówki użyteczności publicznej (oraz pojedyncze miejscowości położone w sąsiedztwie głównych dróg i centrów sołeckich. W wielu obszarach gminy, szczególnie w rozproszonych wsiach i przysiółkach, dostęp do Internetu ogranicza się do połączeń mobilnych o niskiej jakości i niestabilnych parametrach transmisji.

Dodatkową barierą w korzystaniu z sieci szerokopasmowej są wysokie koszty przyłączy oraz abonamentów, co zniechęca zarówno mieszkańców, jak i lokalnych przedsiębiorców do inwestycji w stałe łącza. Braki w dostępie do nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej ograniczają możliwości rozwoju przedsiębiorczości, pracy zdalnej, edukacji cyfrowej oraz e-usług publicznych, a tym samym stanowią istotną barierę rozwojową gminy. Możliwe jest współfinansowanie inwestycji w ww. zakresie w ramach funduszy UE.

Zagospodarowanie przestrzenne

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w gminie określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity. Estetyka przestrzeni publicznej jest na stosunkowo wysokim poziomie. Gmina przystąpiła również do opracowania Planu Ogólnego. W gminie zauważalny jest wzrost liczby wyznaczonych działek budowlanych oraz wydawanych decyzji administracyjnych w zakresie nowych inwestycji, co pokazują poniższe tabele.

Tabela 19 Liczba wydanych decyzji administracyjnych w zakresie nowych inwestycji w gminie Sorkwity w latach 2020-2025

ROK	LICZBA WYDANYCH DECYZJI ADMINISTRACYJNYCH W ZAKRESIE NOWYCH INWESTYCJI
2020	105
2021	130
2022	141
2023	164
2024	178
2025	228

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20 Liczba nowo wydzielonych działek budowlanych w gminie Sorkwity w latach 2020-2025

ROK	LICZBA WYDANYCH DECYZJI ADMINISTRACYJNYCH W ZAKRESIE NOWYCH INWESTYCJI
2020	10
2021	12
2022	20
2023	11
2024	22
2025	33

Źródło: opracowanie własne

Zauważalny wzrost liczby nowo wydzielanych działek budowlanych, powstałych w wyniku podziałów działek rolnych, w połączeniu z rosnącą liczbą wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, stanowi wyraźny wskaźnik intensyfikacji ruchu inwestycyjnego na terenie gminy. Zjawisko to świadczy o rosnącym zainteresowaniu przekształcaniem gruntów rolnych na cele budownictwa mieszkaniowego, co z kolei może być efektem atrakcyjności lokalizacji, poprawy dostępności komunikacyjnej oraz zwiększonego zapotrzebowania na tereny pod zabudowę jednorodzinną.

Wzmogona aktywność w zakresie podziałów geodezyjnych oraz planistycznych decyzji inwestycyjnych odzwierciedla dynamiczne procesy urbanizacyjne i może wskazywać na potrzebę aktualizacji dokumentów planistycznych, rozwoju infrastruktury technicznej oraz podejmowania działań strategicznych w zakresie zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego.

Mobilność

Gmina Sorkwity leży w korytarzu drogowym łączącym Olsztyn i Mrągowo. Oś układu stanowi droga krajowa nr 16 (docelowo S16), która zapewnia powiązania ponadlokalne i sezonowo przejmuje intensywny ruch turystyczny. Uzupełniają ją drogi wojewódzkie (w tym DW 600 i 680) oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, które spinają miejscowości sołeckie, dojazdy do pól i lasów oraz strefy rekreacyjne nad jeziorami.

Przez gminę nie przebiega czynna linia kolejowa; dostęp do kolei realizowany jest z węzłów w okolicznych ośrodkach (m.in. Olsztyn, Biskupiec, Mrągowo po ewentualnej reaktywacji połączeń).. Na

terenie gminy Sorkwity nie funkcjonuje gminny operator publicznego transportu zbiorowego. Usługi przewozowe realizowane są głównie przez zewnętrznych przewoźników autobusowych, działających na zasadach komercyjnych.

Obsługę transportową mieszkańców zapewniają przede wszystkim:

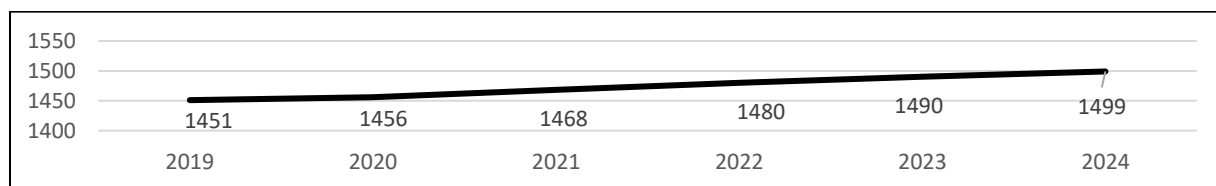
- PKS Mrągowo / PKS w Olsztynie S.A. – regionalne przedsiębiorstwa autobusowe realizujące połączenia na trasach: Olsztyn – Biskupiec – Sorkwity – Mrągowo – Mikołajki – Ełk;
- prywatni przewoźnicy lokalni (m.in. Żak Express, Guliwer, Trans-Wag, Przewozy Regionalne Bartnicki, itp.) obsługujący trasy międzygminne i szkolne, najczęściej o charakterze uzupełniającym;
- autobusy szkolne organizowane przez Gminę Sorkwity, dowożące uczniów do placówek oświatowych w Sorkwitych i Rozogach (tylko w dni nauki szkolnej).

Na obszarze gminy nie występują linie komunikacji miejskiej ani powiatowej o charakterze regularnym. Przewozy mają charakter otwarty (komercyjny) i są uzależnione od rentowności połączeń, co powoduje, że część mniejszych miejscowości pozostaje poza zasięgiem regularnego transportu publicznego. Największe natężenie ruchu koncentruje się wzdłuż DK16 (zwłaszcza w kierunku Mrągowo i Olsztyna) oraz na odcinkach dojazdowych do miejscowości o funkcjach turystycznych (Sorkwity, Maradki, Stary Gieląd, rejony Szlaku Krutyni) – z wyraźnymi pikami sezonowymi. Rozwój sieci tras rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych (m.in. powiązania z Krutyńskim Szlakiem Rowerowym i lokalnymi pętlami wokół jezior) wspiera mobilność codzienną i ruch turystyczny. Bliskość Mrągowo i dobra dostępność drogowa w relacji do Olsztyna tworzą realne podstawy do osiedlania się nowych mieszkańców – w tym osób pracujących zdalnie i dojeżdżających do większych ośrodków. Możliwość codziennych dojazdów przy jednoczesnym korzystaniu z atutów środowiskowych gminy sprzyja odmładzaniu struktury demograficznej oraz dywersyfikacji lokalnego rynku pracy.

Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe występujące na terenie gminy składa się łącznie 1499 mieszkań zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024 r. Standardy średniej powierzchni użytkowej mieszkania są niższe niż dla powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i Polski. W skład zabudowy mieszkalnej w gminie Sorkwity wchodzi m.in. obiekty, które wymagają znaczących remontów. Poniżej przedstawiono jak zmieniała się liczba mieszkań w gminie Sorkwity w latach 2019-2024.

Wykres 19 Liczba mieszkań w gminie Sorkwity w latach 2019-2024

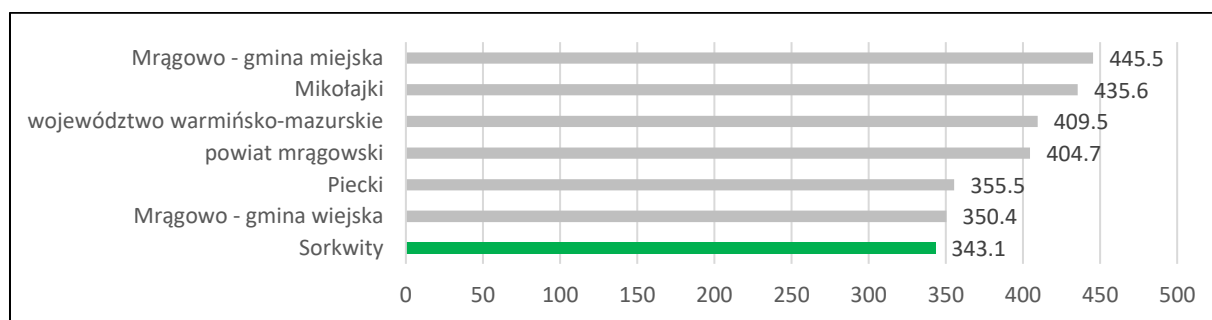

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Na przestrzeni lat 2019 - 2024 liczba mieszkań na terenie gminy zwiększyła się o 150 mieszkań.

Poniżej przedstawiono porównanie powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i gmin powiatu mrągowskiego pod względem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wykres 20 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie mrągowskim, województwie warmińsko-mazurskim i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Gmina Sorkwity charakteryzuje się najniższym analizowanym wskaźnikiem spośród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego – wartość ta jest niższa niż dla powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

Analizując ruch budowlany/mieszkaniowy w ujęciu regionalnym należy zauważyć, że wzmożony ruch budowlany obserwuje się w największych miastach województwa: Olsztynie, Elblągu, Ełku. Wysokie wskaźniki nowo oddanych mieszkań występują także na terenach wiejskich, położonych w pobliżu najważniejszych ośrodków miejskich, czego dobrym przykładem jest gmina Sorkwity. Wskazuje to na rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej na obszary wiejskie położone w sąsiedztwie głównych ośrodków miejskich.

Analizując dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Sorkwity, można zauważyć umiarkowany, lecz stabilny wzrost liczby mieszkań. W latach 2019–2024 liczba mieszkań zwiększyła się o 48 jednostek, co świadczy o stopniowym, ale systematycznym rozwoju zabudowy mieszkaniowej. Choć tempo przyrostu jest niższe niż w największych ośrodkach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego, obserwowany trend wskazuje na utrzymujące się zainteresowanie osiedlaniem się na terenie gminy – szczególnie wśród osób poszukujących spokojniejszego stylu życia w bliskości natury i poza zgiełkiem aglomeracyjnym/miejskim. Jednocześnie, gmina Sorkwity charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców spośród wszystkich gmin powiatu mrągowskiego. Wartość tego wskaźnika jest również niższa od średniej dla całego powiatu oraz województwa warmińsko-mazurskiego. Stanowi to wyraźny sygnał o istnieniu znaczącego potencjału dla dalszego rozwoju inwestycji mieszkaniowych. Niska intensywność zabudowy oraz relatywnie niewielka liczba mieszkań stwarzają przestrzeń do planowania i realizacji nowych osiedli mieszkaniowych – zarówno w formule indywidualnej zabudowy jednorodzinnej, jak i bardziej zorganizowanych form zagospodarowania.

W kontekście uwarunkowań regionalnych warto zwrócić uwagę na zjawisko rozlewania się zabudowy mieszkaniowej z dużych ośrodków miejskich na tereny podmiejskie i wiejskie. Proces ten nie ogranicza się już wyłącznie do bezpośrednich przedmieść dużych miast, ale obejmuje również bardziej oddalone gminy, w zasięgu 30–50 minut dojazdu. Gmina Sorkwity, położona w dogodnym dystansie do Olsztyna, może z powodzeniem stać się beneficjentem tego trendu, przyciągając nowych mieszkańców poszukujących przystępnych cenowo działek budowlanych oraz wyższej jakości życia z dala od miejskiego zatłoczenia. Dodatkowym czynnikiem wzmacniającym ten potencjał jest dobre skomunikowanie gminy z regionalnym układem drogowym, co pozwala na wygodne i szybkie przemieszczanie się do większych miast w celach zawodowych, edukacyjnych czy usługowych. W świetle powyższych danych i tendencji, zasadnym i wskazanym kierunkiem działań planistycznych

gminy powinno być wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową – z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych, demograficznych i gospodarczych.

Analiza zapotrzebowania na nową zabudowę

Tendencje demograficzne i implikacje przestrzenne

W latach 2018–2024 liczba mieszkańców gminy Sorkwity zmniejszyła się o 212 osób (z 4581 do 4369). Towarzyszy temu ujemne saldo migracji, choć w 2022 r. pojawił się krótkotrwały dodatni wynik (+1). Dane te wskazują na starzenie się społeczności i ubytek naturalny, jednak obserwowany wzrost liczby nowych mieszkań, niskie wskaźniki gęstości zaludnienia i atrakcyjność położenia (bliskość Olsztyna, walory krajobrazowe, jeziora, lasy) tworzą podstawy do zahamowania depopulacji i stopniowej odbudowy potencjału ludnościowego. Przyjęto dwa scenariusze planistyczne:

- wariant minimalny (stabilizacyjny): utrzymanie liczby mieszkańców na poziomie ~4300–4400 w horyzoncie do 2045 r., przy niewielkim napływie migracyjnym i wymianie zasobów mieszkaniowych,
- wariant optymalny (umiarkowanego wzrostu): zwiększenie liczby mieszkańców do ~4500–4600, dzięki migracjom z miast (Olsztyn, Mrągowo, Biskupiec) i rozwojowi funkcji rekreacyjnych.

Gmina powinna zwiększyć podaż terenów mieszkaniowych i rekreacyjno-wypoczynkowych, zapewnić rezerwy usługowe oraz wskazać strefy aktywności gospodarczej (rolno-przetwórczej, magazynowej, turystycznej).

Zasoby mieszkaniowe i standardy

Na terenie gminy Sorkwity znajduje się 1499 mieszkań (2024). W latach 2019–2024 przybyło 48 mieszkań (+8 rocznie średnio), przy czym tempo jest rosnące. Wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców jest najniższy w powiecie mrągowskim, co wskazuje na deficyt substancji mieszkaniowej względem potencjalnego popytu.

Założenia bilansowe:

- średnia pow. użytkowa nowego mieszkania: ~80 m²,
- przyrost mieszkań: 10/rok (wariant minimalny), 15/rok (wariant optymalny).

Konieczne jest wskazanie nowych terenów pod zabudowę jednorodzinną, rehabilitacja istniejących frontów ulicznych, rozwój budownictwa letniskowego i całorocznego o charakterze rekreacyjnym, a także koordynacja z infrastrukturą (wodociągi, kanalizacja, drogi dojazdowe do Olsztyna i Mrągowo).

Ruch budowlany i chłonność inwestycyjna

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie inwestycjami, zarówno mieszkaniowymi, jak i rekreacyjnymi. Wskazuje to na aktywizację rynku gruntów i konieczność utrzymania rezerwy terenów budowlanych w miejscowościach najlepiej skomunikowanych

W celu zwiększenia ruchu budowlanego niezbędne są inwestycje wodociągowe i kanalizacyjne w sołectwach o największej dynamice, stosowanie planów miejscowych dla obszarów o wysokiej presji inwestycyjnej, wyznaczanie jasnych parametrów ładu przestrzennego (linie zabudowy, gabaryty, zieleń).

Kierunki funkcjonalne i uwarunkowania lokalizacyjne

Poza funkcją mieszkaniową kluczowe są:

- rekreacja i turystyka (agroturystyka, domki letniskowe, pensjonaty, turystyka wodna i weekendowa),
- usługi lokalne i ponadlokalne (handel, gastronomia, edukacja, opieka),
- funkcje produkcyjno-magazynowe i rolno-przetwórcze (składy, magazyny, chłodnie, logistyka krótkich łańcuchów dostaw),
- zabudowa zagrodowa wspierająca rolnictwo i gospodarkę lokalną.

Nowe strefy aktywności gospodarczej powinny koncentrować się przy drodze S16, drogach wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych w formie uporządkowanych stref z zielenią izolacyjną.

Bilans zapotrzebowania na nową zabudowę do 2045 r.

Założenia metodyczne:

- mieszkalnictwo: +10 lokali/rok (wariant minimalny), +15/rok (optymalny), średnia pow. 80 m²,
- zabudowa zagrodowa: 7–10 obiektów/rok, średnio 300 m²/zespół,
- rekreacyjno-wypoczynkowa: 2–3 obiekty/rok, średnio 120 m²/obiekt (domki całoroczne, pensjonaty, agroturystyka),
- usługi: 1–2 obiekty/rok, średnio 500 m²,
- produkcja/magazyny: większa inwestycja co 2–3 lata, łączny popyt 40–60 tys. m².

Tabela 21 Zapotrzebowanie na nową zabudowę w gminie Sorkwity do 2045 r.

Funkcja zabudowy	Szacowana liczba nowych obiektów (2045)	Pow. użytkowa – wariant minimalny	Pow. użytkowa – wariant optymalny
Mieszkaniowa	210–315 mieszkań	16 800 m ²	25 200 m ²
Zagrodowa	150–200 zespołów	45 000 m ²	60 000 m ²
Rekreacyjno-wypoczynkowa	40–60 obiektów	4 800 m ²	7 200 m ²
Usługowa	20–40 obiektów	15 000 m ²	20 000 m ²
Produkcyjno-magazynowa	8–12 inwestycji	40 000 m ²	60 000 m ²
Razem:	–	121 600 m ²	172 400 m ²

Źródło: opracowanie własne

W ostatnich latach obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania obszarem gminy Sorkwity jako miejscem sezonowego wypoczynku. Tendencja ta znajduje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, obejmujących przede wszystkim obiekty o charakterze letniskowym. Pomimo że, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, zabudowa tego typu klasyfikowana jest formalnie jako zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, w praktyce pełni ona funkcję rekreacyjną. Należy przy tym podkreślić, że użytkownicy tych obiektów – korzystający z nich głównie sezonowo – nie są ujmowani w rejestrach ludności zameldowanej ani faktycznie zamieszkałej, co rodzi istotne konsekwencje dla analiz demograficznych oraz planowania terenów mieszkaniowych, a także infrastruktury i usług publicznych. W perspektywie długoterminowej zjawisko to może negatywnie wpływać na wskaźniki demograficzne gminy, prowadząc do ich zaniżenia, pomimo faktycznego wzrostu liczby użytkowników przestrzeni oraz zwiększonego obciążenia lokalnej infrastruktury.

W związku z powyższym wskazuje się na konieczność określenia, już na etapie sporządzania planu ogólnego gminy, zwiększonego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. Ponadto na terenie gminy Sorkwity występują szczególne potrzeby w zakresie rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej, co wynika zarówno z rosnącego zainteresowania gruntami pod zabudowę mieszkaniową, jak i terenami przeznaczonymi pod zabudowę letniskową oraz rekreację indywidualną.

Powyższe uwarunkowania uzasadniają w szczególności:

- bardzo dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna, wynikająca głównie z obecności ciągów komunikacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym;
- położenie gminy wzdłuż trasy S16 oraz pomiędzy większymi ośrodkami miejskimi, co przekłada się na wzmożone zainteresowanie terenami i gruntami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową, letniskową oraz rekreację indywidualną, potwierdzone wydawanymi decyzjami o warunkach zabudowy, dużym zainteresowaniem nabyciem nieruchomości wskazanych w dokumentach planistycznych pod zabudowę mieszkaniową, jak również innymi terenami, które potencjalnie powinny zostać objęte planami miejscowymi;
- skrócenie czasu dojazdu do Olsztyna i Mrągowa po przebudowie drogi krajowej nr 16 do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego;
- bardzo wysokie walory kulturowe i historyczne gminy, skutkujące zwiększonym ruchem turystycznym;
- bardzo wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, wpływające pozytywnie na atrakcyjność gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej;
- wyraźnie niższe, w porównaniu z gminami sąsiednimi i najbliższym otoczeniem, ceny nieruchomości, przy jednoczesnej wysokiej dostępności usług oraz oferty funkcjonalnej miast Mrągowa, Biskupiec i Olsztyn (czas dojazdu z Sorkwit do centrum Olsztyna wynosi ok. 40 minut).

Rekomendacje

Dla zapewnienia harmonijnego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy Sorkwity do roku 2045 konieczne jest wdrażanie spójnej, długofalowej polityki przestrzennej, opartej na racjonalnym wykorzystaniu terenów oraz skoordynowaniu działań inwestycyjnych z istniejącym układem osadniczym i infrastrukturą techniczną. Rezerwy terenowe obejmują zabezpieczenie obszarów pod zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną w sołectwach z najlepszym dostępem komunikacyjnym i walorami krajobrazowymi. Jednocześnie zakłada się stopniowy, zrównoważony rozwój zabudowy we wszystkich sołectwach gminy, z poszanowaniem lokalnego charakteru przestrzeni i istniejących układów ruralistycznych. W pierwszej kolejności konieczne jest zabezpieczenie rezerw terenowych pod zabudowę mieszkaniową w miejscowościach o najlepszej dostępności drogowej i największym potencjale osadniczym, tj. tam, gdzie istnieje możliwość ekonomicznego rozbudowania sieci technicznych oraz zapewnienia sprawnej obsługi komunikacyjnej. Wskazane jest, aby rozwój zabudowy odbywał się w sposób skupiony, ograniczający nadmierne rozpraszanie inwestycji, co pozwoli na obniżenie kosztów infrastruktury oraz zachowanie ładu przestrzennego.

W zakresie infrastruktury priorytetem są inwestycje związane z modernizacją i rozbudową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz modernizacją sieci drogowej, szczególnie połączeń z **S16**, **DK16**, Mrągowem i Olsztynem. Sprawne i nowoczesne sieci techniczne, w tym kanalizacja sanitarna i wodociągi, stanowią niezbędny warunek aktywizacji terenów budowlanych oraz wzrostu ich atrakcyjności inwestycyjnej, mieszkaniowej i rekreacyjnej. Ład przestrzenny zakłada wprowadzenie standardów estetycznych i środowiskowych, tworzenie buforów zieleni przy funkcjach produkcyjnych oraz ochronę krajobrazu i turystyki. Działania te powinny prowadzić do poprawy estetyki miejscowości, uporządkowania ładu urbanistycznego i wzrostu atrakcyjności krajobrazowej gminy.

Rozwój gospodarczy opiera się na wspieraniu przetwórstwa rolno-spożywczego, logistyki lokalnej, agroturystyki i turystyki całorocznej. Monitoring inwestycji obejmuje bieżącą analizę liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy, podziałów działek i pozwoleń na budowę, co umożliwia elastyczne uruchamianie kolejnych rezerw terenowych.

Rekomenduje się, aby w kolejnych latach Gmina Sorkwity kontynuowała i intensyfikowała działania w zakresie planowania przestrzennego, infrastrukturalnego, gospodarczego i środowiskowego, wykorzystując jednocześnie wszystkie dostępne źródła finansowania zewnętrznego, w tym środki

krajowe, wojewódzkie i unijne. Rezerwy terenowe powinny obejmować zabezpieczenie obszarów pod zabudowę mieszkaniową, rekreacyjną oraz nieuciążliwą działalność gospodarczą w sołectwach o najlepszym dostępie komunikacyjnym, atrakcyjności krajobrazowej i potencjale turystycznym, ~~w tym Warpuny, Rybno, Sorkwity, Stary Gieląd i Kozłowo~~. Jednocześnie zakłada się stopniowy i zrównoważony rozwój zabudowy we wszystkich sołectwach, z poszanowaniem lokalnego charakteru przestrzeni, istniejących układów ruralistycznych, wartości kulturowych i przyrodniczych oraz zachowaniem terenów zielonych, podmokłych i cennych ekologicznie. Na terenie gminy Sorkwity występują szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, co związane jest ze wzmożonym zainteresowaniem gruntami mieszkaniowymi oraz gruntami dla zabudowy letniskowej i rekreacji indywidualnej. Infrastruktura techniczna przy rozwiniętych układach komunikacyjnych dowodzą, że stworzenie nowych ośrodków zabudowy mieszkaniowej, wraz z kontynuacją rozbudowy istniejących zabudowań, jest niezbędne. Ponadto zauważalny trend napływania ludności, głównie z miejskich aglomeracji, jest widoczny i prowadzi do stwierdzenia, że wskazane jest wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową. Również należy mieć na uwadze, że gmina posiada trzy ośrodki edukacyjne, które mogą zaspokoić potrzeby nowych mieszkańców. Ponadto, na terenie gminy zamieszkuje wiele osób, które nie dokonują formalnego meldunku, ani nie wskazują jej jako swojego miejsca zamieszkania, przez co osoby te nie są uwzględnione w oficjalnych statystykach GUS. W efekcie rzeczywista liczba mieszkańców jest wyższa niż wynika to z ewidencji, co prowadzi do zjawiska tzw. „szarej strefy zamieszkania”. Podobne zjawisko obserwowane jest w odniesieniu zabudowy letniskowej i rekreacji indywidualnej, która często pełni funkcję „drugiego domu”.

W zakresie infrastruktury priorytetem są inwestycje w systemy kanalizacyjne i wodociągowe, modernizacja sieci drogowej, w tym połączeń z S16, DK16, Mrągowem i Olsztynem, rozwój lokalnych dróg dojazdowych, ścieżek rowerowych i pieszych oraz poprawa dostępności transportowej dla osób starszych, dzieci i osób z niepełnosprawnościami. Ład przestrzenny powinien obejmować wprowadzenie standardów estetycznych i środowiskowych, tworzenie buforów zieleni przy funkcjach produkcyjnych, ochronę krajobrazu oraz wspieranie funkcji turystycznych i rekreacyjnych w skali całorocznej, w tym agroturystyki, turystyki aktywnej i rekreacji nad jeziorami. Rozwój gospodarczy powinien opierać się na wspieraniu **m.in.** przetwórstwa rolno-spożywczego, lokalnej logistyki, agroturystyki, turystyki całorocznej oraz inicjatyw związanych z zieloną energią, w tym mikroinstalacji OZE, lokalnych magazynów energii, biometanowni oraz potencjalnego utworzenia klastra energii, co zwiększy lokalną samowystarczalność energetyczną, atrakcyjność inwestycyjną i tworzenie nowych miejsc pracy. Monitoring inwestycji powinien obejmować bieżącą analizę liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy, podziałów działek, pozwoleń na budowę oraz stopnia wykorzystania infrastruktury technicznej, co pozwoli na elastyczne uruchamianie kolejnych rezerw terenowych oraz optymalizację zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowo rekomenduje się prowadzenie zintegrowanej polityki informacyjnej i konsultacji społecznych dla nowych inwestycji, w celu wzmacniania akceptacji społecznej, zachęcania do inwestycji prywatnych, wspierania projektów innowacyjnych w sektorze energetycznym, turystycznym i gospodarczym oraz maksymalnego wykorzystania potencjału lokalnych zasobów przyrodniczych i infrastrukturalnych. Takie podejście pozwoli na zwiększenie atrakcyjności Gminy Sorkwity jako miejsca do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku, przy jednoczesnym zapewnieniu równowagi między rozwojem gospodarczym, społecznym a ochroną środowiska i krajobrazu.

Inwestycje

W gminie Sorkwity istnieją realne uwarunkowania do wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych – zarówno dla funkcji gospodarczych, jak i obsługi nowoczesnego rynku pracy. Głównym atutem lokalizacyjnym jest przebieg drogi krajowej nr 16 (docelowo S16) w osi Olsztyn–Mrągowo, uzupełniony przez DW 600 oraz sieć dróg powiatowych łączących miejscowości sołeckie i strefy rekreacyjne. Dobre

skomunikowanie w relacjach regionalnych, a także sezonowy ruch turystyczny zwiększają atrakcyjność terenów położonych w sąsiedztwie węzłów i skrzyżowań DK16/DW600 (m.in. rejon Sorkwit oraz dojazdy do Maradek, Starego Gielądu, Rybna).

Priorytetem powinno być koncentracyjne wyznaczanie stref aktywności gospodarczej przy głównych ciągach drogowych, z dostępem do istniejącej lub łatwo rozbudowywalnej infrastruktury technicznej. Mogą tam rozwijać się:

- mała produkcja i przetwórstwo lokalnych surowców (rolno-spożywcze, drzewne), w tym chłodnie, sortownie, pakowanie i dystrybucja produktów rolnych oraz wyrobów drewnianych,
- magazynowanie i mikro-logistyka „ostatniej mili”, obsługująca ruch turystyczny i rynek regionalny,
- usługi dla rolnictwa i leśnictwa (serwis maszyn, składy, warsztaty),
- usługi biznesowe i miejsca pracy zdalnej (małe biura/coworking w Sorkwitach jako centrum administracyjno-usługowym gminy).

Równolegle, ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodnicze i turystyczne (jeziora, lasy, Szlak Kajakowy Krutyni), wskazany jest rozwój niskoemisyjnej infrastruktury turystycznej opartej głównie na agroturystyce, ale również obejmującej: obiekty noclegowych i gastronomicznych o kameralnej skali, przystani i węzłów kajakowych, wypożyczalni sprzętu, centrów informacji oraz produktów czasu wolnego (rozwój trasy pieszo-rowerowych, punktów widokowych, ścieżek edukacyjno-przyrodniczo-historycznych). To naturalnie wzmocni sektor MŚP i wydłuży sezon turystyczny.

Wyznaczając nowe tereny, należy bezwarunkowo respektować uwarunkowania środowiskowe: obszary Natura 2000, ciągi ekologiczne, strefy ochronne wód i bufora od linii brzegowych jezior, a także najlepsze gleby (klasy I–III). Inwestycje o większej uciążliwości powinny być lokalizowane poza strefami rekreacyjnymi i cennymi przyrodniczo, z pełnym zapleczem technicznym i ekranowaniem funkcjonalnym (zieleń izolacyjna, układ wewnętrznych dróg). Warto też wykorzystać tereny przemysłowe/poľowarczne (tam, gdzie występują) – poprzez ich rewitalizację i ponowne zagospodarowanie.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należy dobre połączenie komunikacyjne względem ośrodków miejskich wyższego rzędu (Olsztyn), stosunkowo bogate zasoby kulturowe, rozwinięta sieć wodociągowa, teleinformatyczną i elektroenergetyczną, uregulowaną gospodarkę odpadami, funkcjonujące oczyszczalnie ścieków, estetykę przestrzeni publicznej na stosunkowo wysokim poziomie.

Jako niezadowolające należy wskazać stan dróg wymagający poprawy, niską dostępność mieszkań, niedobory w infrastrukturze turystycznej, brak czynnych linii kolejowych, stosunkowo niewielki zasięg sieci kanalizacyjnej i konieczność modernizacji SUW i sieci wodociągowej, brak sieci gazowej, brak systemu ciepłowniczego.

W gminie występują cenne elementy dziedzictwa kulturowego, które wzmacniają atrakcyjność krajobrazową i mogą stanowić potencjał turystyczny.

Wzrastająca presja inwestycyjna i zainteresowanie terenami pod zabudowę mieszkaniową wskazują na wysokie zapotrzebowanie na rozwój budownictwa. W związku z tym potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej należy uznać za wysokie, co uzasadnia przyjęcie w planie ogólnym gminy wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową niż wynika to z obowiązujących wskaźników.

Kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju będzie miała koncentracja zabudowy oraz uzupełnianie istniejących struktur osadniczych, w tym terenów już zainwestowanych wraz z rezerwami przestrzennymi, umożliwiającymi kontynuację dotychczasowej struktury urbanistycznej. Proces ten powinien następować równolegle z dalszą rozbudową oraz budową nowej infrastruktury technicznej, w szczególności w zakresie systemów gospodarki wodno-ściekowej oraz infrastruktury komunikacyjnej, przy jednoczesnym poszanowaniu walorów przyrodniczych i zachowaniu ładu przestrzennego

1.1 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji klimatyczno-środowiskowej gminy Sorkwity.

Ukształtowanie terenu, gleby, budowa geologiczna

W gminie Sorkwity dominującą formą użytkowania ziemi są grunty rolne, które zajmują około 53% powierzchni, co odpowiada średniej wojewódzkiej. Znaczną część obszaru stanowią również lasy i tereny zadrzewione – prawie 30%. Ważnym elementem krajobrazu są także wody powierzchniowe, które zajmują ponad 8% powierzchni gminy, czyli znacznie więcej niż średnio w województwie. Uzupełnieniem struktury są nieużytki (3,6%), tereny różne (3%) oraz grunty zabudowane i zurbanizowane (2,1%).

Krajobraz gminy ma charakter typowo polodowcowy, ukształtowany podczas ostatniego zlodowacenia (vistulianu). Wyróżnia się tu wyjątkowe w skali kraju nagromadzenie naturalnych jezior, które wraz z rozległymi kompleksami leśnymi w południowej części gminy tworzą unikatowy obraz przyrodniczy. Rzeźba terenu ma charakter kratowy – rynny jeziorne i formy szczelinowe biegną południkowo, natomiast pasma morenowe układają się równoleżnikowo. Zróżnicowanie krajobrazu podkreślają obecne tu różne formy polodowcowe: ciągi morenowe, rynny jeziorne, wały ozowe i kemy. Do najważniejszych jezior należą m.in. Gielądzkie, Lampackie, Warpuńskie, Stromek czy Zyndackie. Wzdłuż jezior Gielądzkiego i Lampackiego występują wysokie strome krawędzie, których nachylenie sięga nawet 40°. Najwyższy punkt gminy znajduje się w okolicach Surmówki, na zachód od Jeziora Gielądzkiego, i osiąga 208 m n.p.m.

Pod względem gleb dominują grunty IV klasy bonitacyjnej, które stanowią około 60% powierzchni użytków rolnych. Występują tu także gleby klas V i VI (27,9%) oraz III klasy (10,5%). Najpowszechniejsze są gleby brunatne, w składzie których przeważają gliny lekkie oraz piaski gliniaste. Słabsze gleby żytne klas V i VI występują przede wszystkim w rejonie Jędrychowa, Borowej, Warpun, Zyndak, Rybna i Kozłowa. W zagłębieniach bezodpływowych spotyka się osady jeziorne, takie jak mułki, piaski, gytie czy kreda jeziorna, często przykryte warstwami młodszych namułów torfiastych i torfów.

Złoże kopalne

Gmina Sorkwity znajduje się w zachodniej części Platformy Wschodnioeuropejskiej — struktury tektonicznie stabilnej, obejmującej północno-wschodnią Polskę. Na całym jej obszarze występują osady czwartorzędowe, tworzące ciągłą pokrywę geologiczną. Miąższość tych osadów jest bardzo zróżnicowana — lokalnie dochodzi do około 300 metrów w obniżeniach terenu oraz kulminacjach. Osady czwartorzędowe związane są z fazami zlodowacenia północnopolskiego — głównie leszczyńskiej

i pomorskiej. To właśnie w okresach działania lądolodu uformowały się wszystkie charakterystyczne formy morfologiczne obecne dziś na terenie gminy.

Zasoby kopalin

Na terenie gminy Sorkwity nie występują duże, strategiczne złoża kopalin, jednak w kilku miejscach udokumentowano surowce o znaczeniu lokalnym. Najczęściej spotykane są piaski i żwiry, a w mniejszym zakresie także kreda jeziorna. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego, ujętych w Bilansie zasobów złóż kopalin w Polsce (stan na 31 grudnia 2023 r.), na obszarze gminy znajduje się pięć złóż:

- Jędrychowo – złożo piasków i żwirów, którego zasoby bilansowe szacowane są na 536 tys. ton. Obecnie nie jest eksploatowane,
- Kozarek Mały – jedno z większych złóż piasków i żwirów w gminie, o zasobach bilansowych na poziomie 1 335 tys. ton, z czego całość została zaliczona do zasobów przemysłowych. Prowadzone jest tu wydobywanie (ok. 12 tys. ton rocznie),
- Maradki – złożo piaskowo-żwirowe o zasobach 917 tys. ton, udokumentowane, lecz niewykorzystywane gospodarczo,
- Piłaki – złożo kredy jeziornej o wielkości 662 tys. ton. Na ten moment nie prowadzi się eksploatacji,
- Słomowo – złożo piasków i żwirów z zasobami rzędu 256 tys. ton, obecnie uznane za zaniechane.

Z powyższego zestawienia wynika, że gmina dysponuje kilkoma udokumentowanymi zasobami kruszyw naturalnych, które mogą mieć znaczenie gospodarcze w skali lokalnej. Ich szersze wykorzystanie ograniczają jednak uwarunkowania przyrodnicze (m.in. położenie w obszarach chronionych), a także opłacalność ekonomiczna eksploatacji.

Wody

Wody powierzchniowe

Gmina Sorkwity położona jest na obszarze dorzeczy Wisły i Pregoty, w regionie wodnym Środkowej Wisły oraz Łyny i Węgorapy. Główną rzeką tego terenu jest Krutynia, która swój początek ma właśnie w gminie, a następnie przepływa przez liczne rezerваты krajobrazowo-wodno-leśne w sąsiednich gminach: Piecki, Mikołajki i Ruciane-Nida. Infrastruktura turystyczna i obiekty wypoczynkowe koncentrują się głównie wokół jezior, w bezpośrednim sąsiedztwie plaż, kąpielisk i ścieżek spacerowych. Latem szczególną popularnością cieszy się kajakarstwo, a przez gminę przebiegają szlaki kajakowe na rzekach Krutynia i Dejna (w tym przypadku zasięg szlaku jest minimalny). Jeziora gminy charakteryzują się bogatym światem wodnym – występują tu m.in. sielawa, sieja, stynka, sum, szczupak, płoć, leszcz, okoń, krąp, węgorz, peluga oraz ryby introdukowane, takie jak amur biały, tołpyga biała i tołpyga pstra. Zooplankton tworzą przede wszystkim skorupiaki i wrotki, co potwierdza zróżnicowanie biologiczne lokalnych ekosystemów wodnych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące poszczególnych JCWP znajdujących się na terenie gminy Sorkwity.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Tabela 22 JCWP w gminie Sorkwity

Kod	Nazwa	Status	Ocena	Cele środowiskowe
RW7000095848831	Sajna do Dopływu z Kominek	naturalna część wód	zły stan wód	– stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy,OWO,, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, – stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w),benzo(g,h,i)perylene(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
LW30507	Kiersztanowskie	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
RW70001858482953	Dejna do jez. Dejnowa	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
LW30521	Legińskie	naturalna część wód	dobry stan wód	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
RW2000182643699	Krutynia do jez. Bełdany	naturalna część wód	brak danych	– dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Krutynia w obrębie JCWP (dla węgorza europejskiego) – dobry stan chemiczny
LW30191	Lampackie	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną) – dobry stan chemiczny
LW30192	Lampasz	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną) – dobry stan chemiczny
LW30193	Sarż	naturalna część wód	brak danych	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
LW30196	Dłużec	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną) – dobry stan chemiczny
LW30201	Piłakno	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
LW30189	Giełdżkie	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną) – dobry stan chemiczny
LW30204	Stromek	naturalna część wód	brak danych	– dobry stan ekologiczny

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

				– dobry stan chemiczny
LW30408	Jełmuń	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dla złagodzonych wskaźników [Benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
LW30203	Pierwój	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
RW7000185844591	Wadąg do Kanału Dobrąg	naturalna część wód	zły stan wód	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny
LW30205	Babięty Wielkie	naturalna część wód	brak danych	– dobry stan ekologiczny – dla złagodzonych wskaźników [Benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
LW30209	Babięty Małe	naturalna część wód	brak danych	– dobry stan ekologiczny – dobry stan chemiczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty.apgw.gov.pl

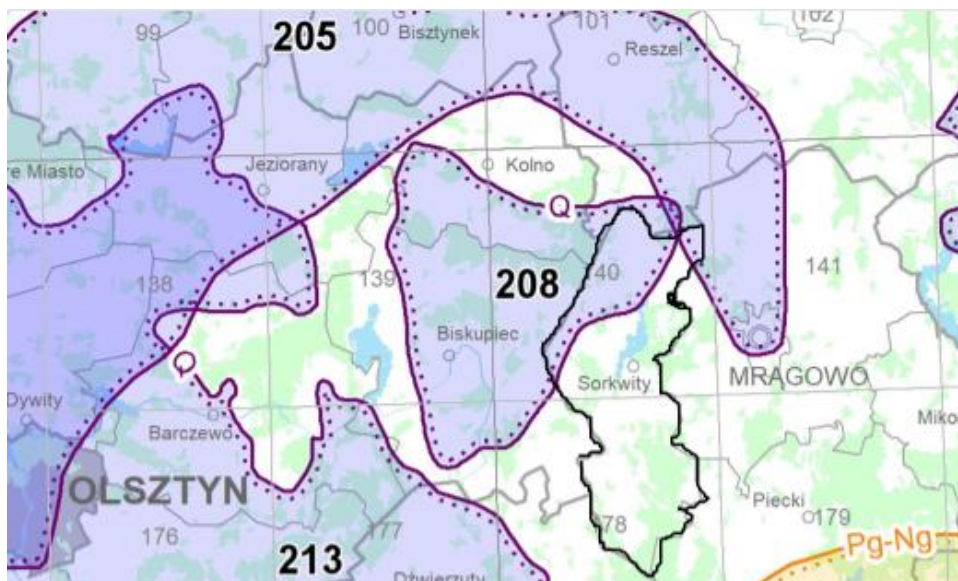
W gminie Sorkwity zidentyfikowano kilkanaście jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), obejmujących rzeki i jeziora. Z analizy wynika, że większość z nich znajduje się w złym stanie wód, pomimo iż w ocenie celów środowiskowych wskazywany jest docelowo dobry stan ekologiczny i chemiczny. Przykładem są m.in. jeziora: Lampackie, Lampasz, Piłakno czy Gielądzkie, a także rzeki. W kilku przypadkach (np. Sajna) odnotowano problemy z wybranymi wskaźnikami chemicznymi – głównie związkami z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (benzo(a)piren, fluoranten), które obniżają ogólną ocenę jakości wód. Istotnym elementem celów środowiskowych jest również zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny i gatunków o znaczeniu gospodarczym, takich jak troć wędrowna czy węgorz europejski. Część wód (np. jeziora Legińskie) osiągnęła dobry stan, natomiast w przypadku kilku innych brak jest wystarczających danych monitoringowych (np. Stromek, Babięty i Małe). Ogólnie dokument wskazuje na potrzebę poprawy stanu ekologicznego i chemicznego wód w gminie, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia presji zanieczyszczeń oraz działań na rzecz migracji ryb.

Wody podziemne

Gmina Sorkwity leży w granicach jednolitej części wód podziemnych JCWPd:

- A) GW700020:
 - stan ogólny: dobry,
 - przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny,
- B) GW200031:
 - stan ogólny: dobry,
 - przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny.

Rysunek 4 Położenie gminy Sorkwity względem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pgi.gov.pl

Obszar gminy Sorkwity jest położony w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 205 i 208.

Formy ochrony

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2024.1478 t.j.) składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Poniżej przedstawiono lokalizację gminy względem różnych form ochrony przyrody występujących w gminie.

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Sorkwity znajduje się rezerwat „Piłaki”.

Rysunek 5 Położenie gminy Sorkwity względem rezerwatów przyrody

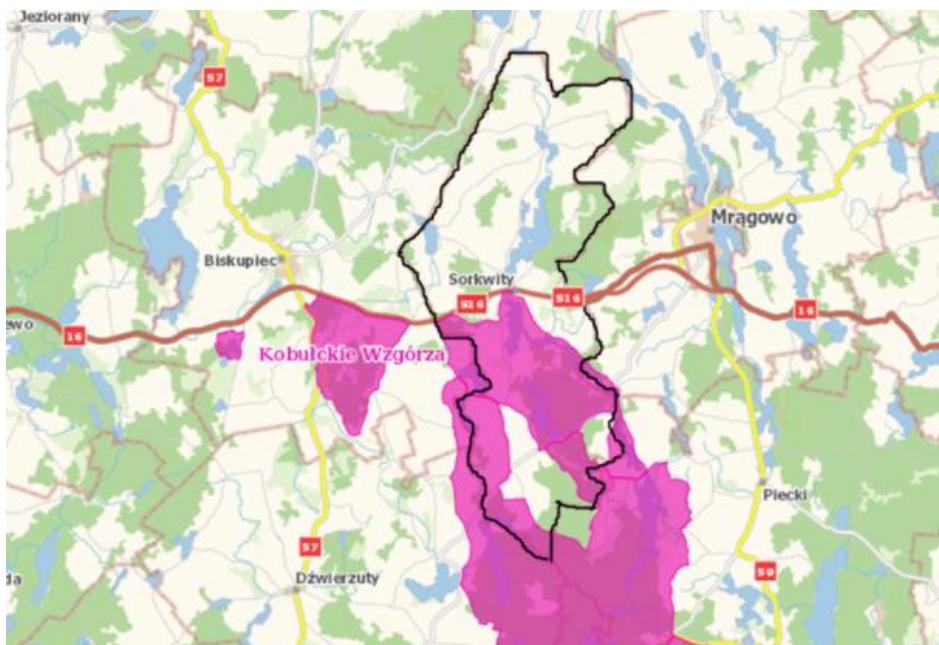

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie gminy Sorkwity znajdują się 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowej: „Rzeka Babant i Jezioro Białe” i „Jezioro Sorkwickie”.

Rysunek 6 Położenie gminy Sorkwity względem zespołów przyrodniczo-krajobrazowych

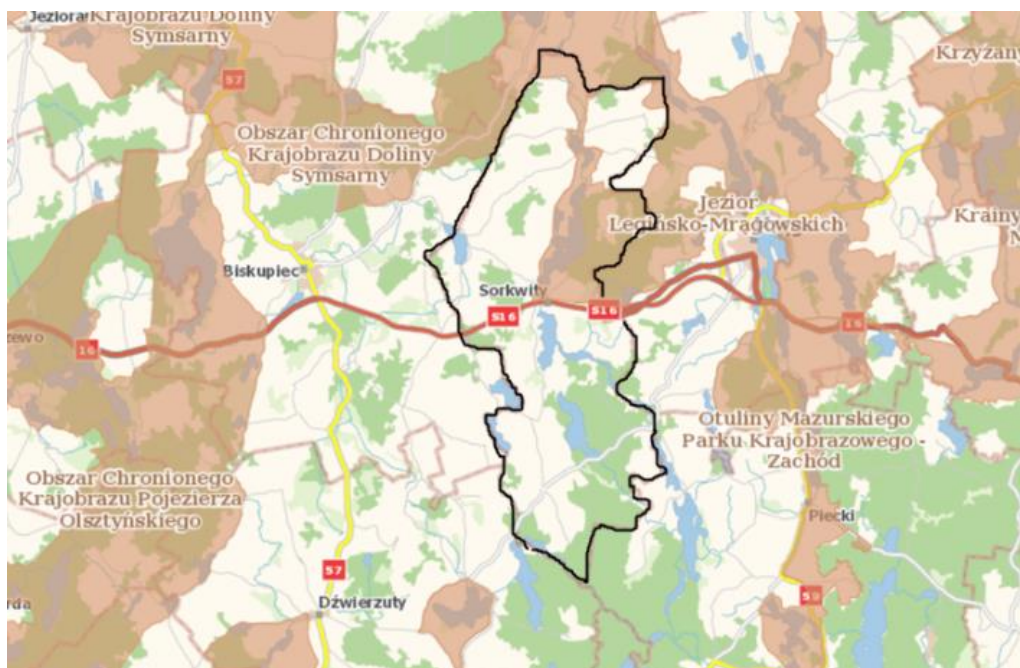

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie gminy Sorkwity znajduje część obszaru chronionego krajobrazu Jezior Legińsko-Mragowskich.

Rysunek 7 Położenie gminy Sorkwity względem obszarów chronionego krajobrazu

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

Na terenie gminy Sorkwity znajduje się obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 „Puszcza Piska” (PLB280008).

Rysunek 8 Położenie gminy Sorkwity względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

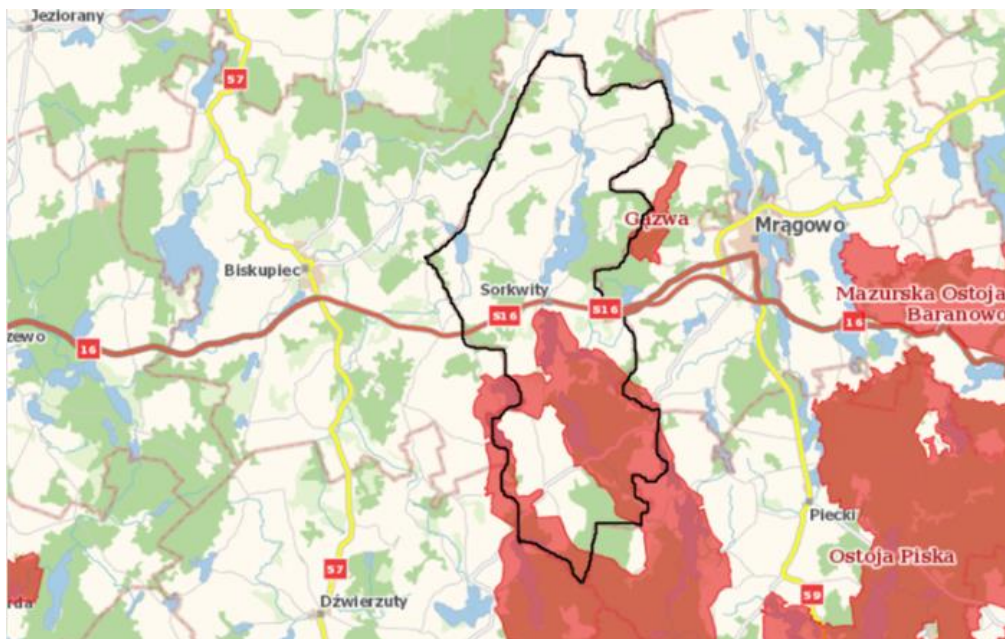
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000

Na terenie gminy Sorkwity znajdują się specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000:

- PLH280048 „Ostoja Piska”,
- PLH280011 „Gązwa”.

Rysunek 9 Położenie gminy Sorkwity względem specjalnych obszarów ochrony siedlisk NATURA 2000

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Sorkwity zlokalizowany jest 18 pomników przyrody.

Korytarze ekologiczne

Przez terytorium gminy Sorkwity przebiegają następujące korytarze ekologiczne:

- Puszcza Napiwodzko-Ramucka - Nizina Pruska (KPn-11C),
- Śniardwy – Mamry (KPn-8A)
- Puszcza Piska (GKPn-8).

Korytarze należą do Krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska, pełniąc funkcję krajowego korytarza ekologicznego.

Powietrze

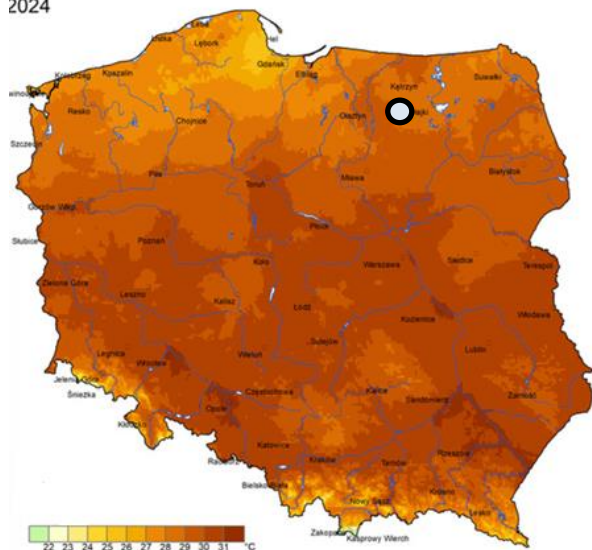
Największym zanieczyszczeniem powietrza na terenie gminy jest niska emisja. Problemem jest spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości. Sytuacja ta nasila się szczególnie w sezonie grzewczym i powoduje wyraźne okresowe pogorszenia stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Kolejnym znaczącym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest transport drogowy.

Warunki pogodowe

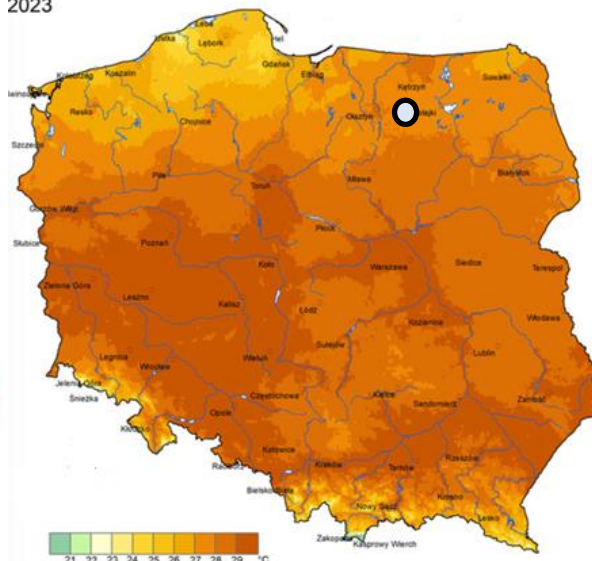
Poniżej zaprezentowano graficznie dane lat 2023-2024 r. i zaznaczono lokalizację gminy Sorkwity.

Rysunek 10 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 2023-2024

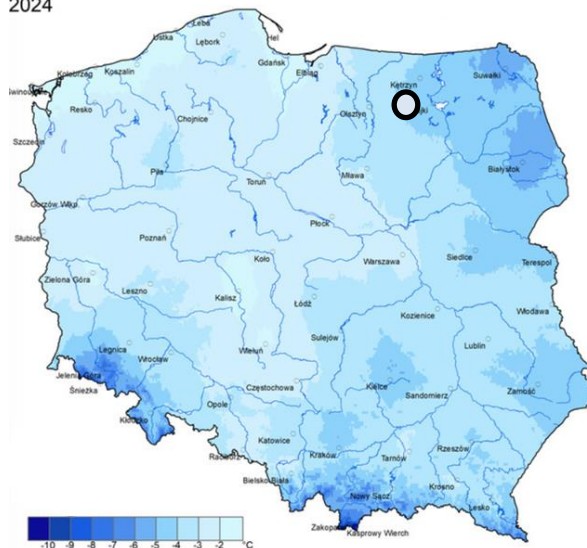
2024

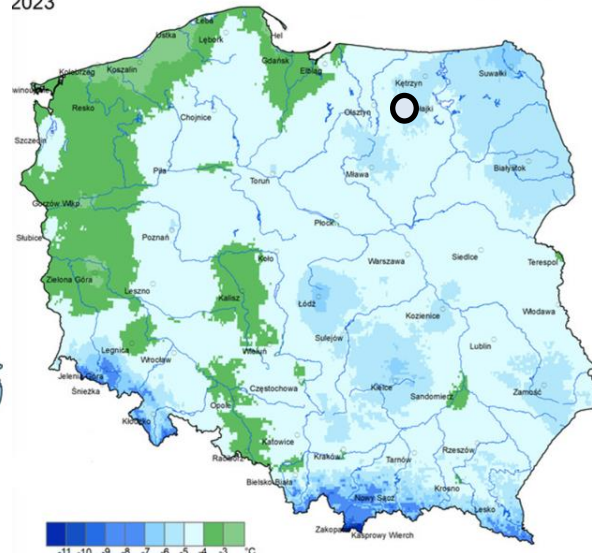
2023

2024

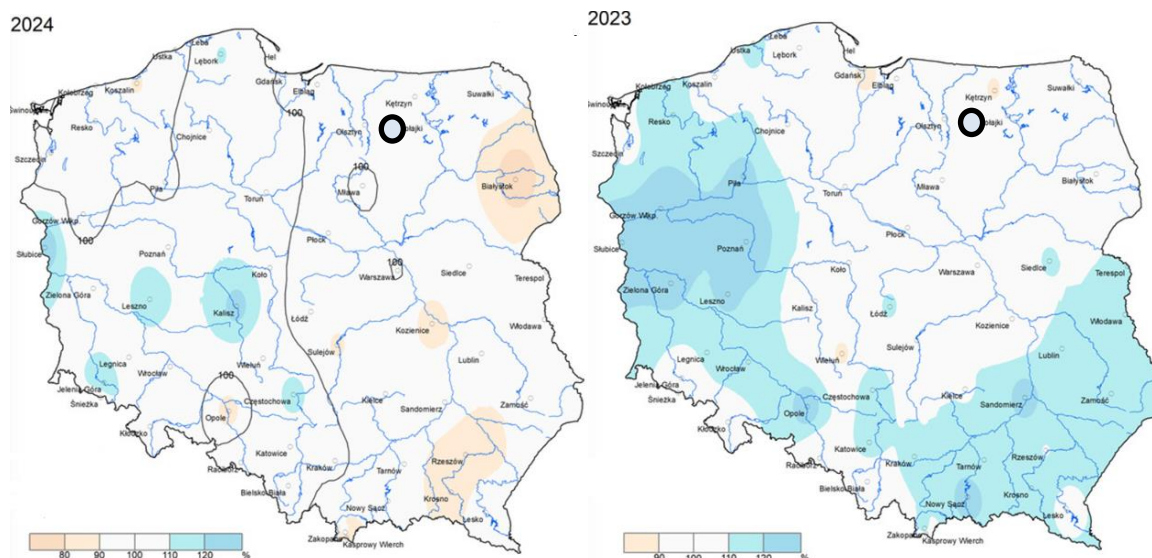
2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

W gminie Sorkwity w latach 2023-2024 nie odnotowano ekstremalnych temperatur w skali kraju.

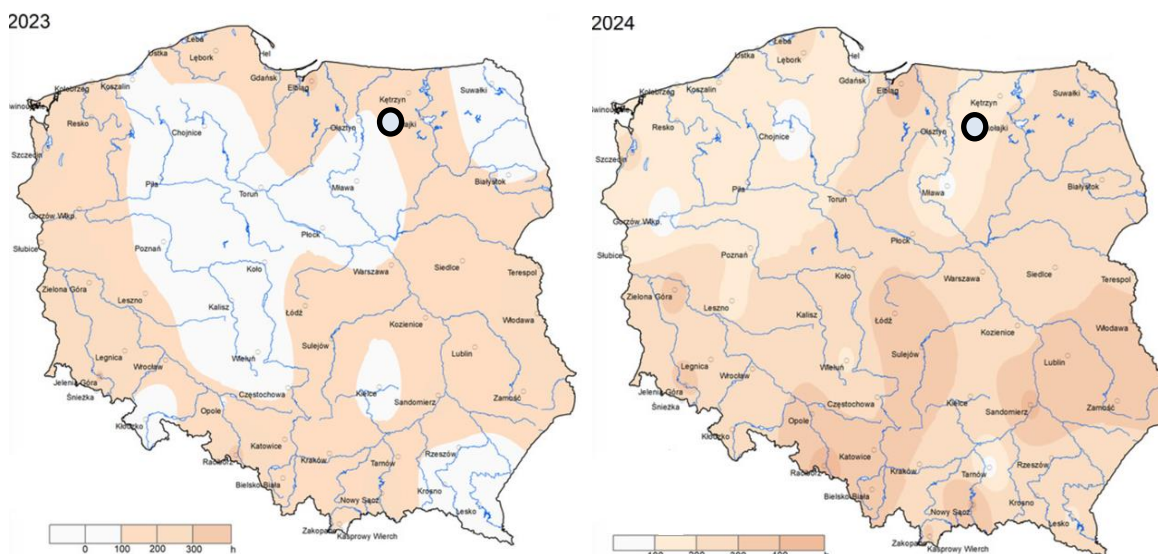
Rysunek 11 Anomalie sumy opadów w Polsce w latach 2023-2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

W gminie Sorkwity w latach 2023-2024 nie odnotowano anomalii sum opadów w odniesieniu do wskaźników ogólnopolskich.

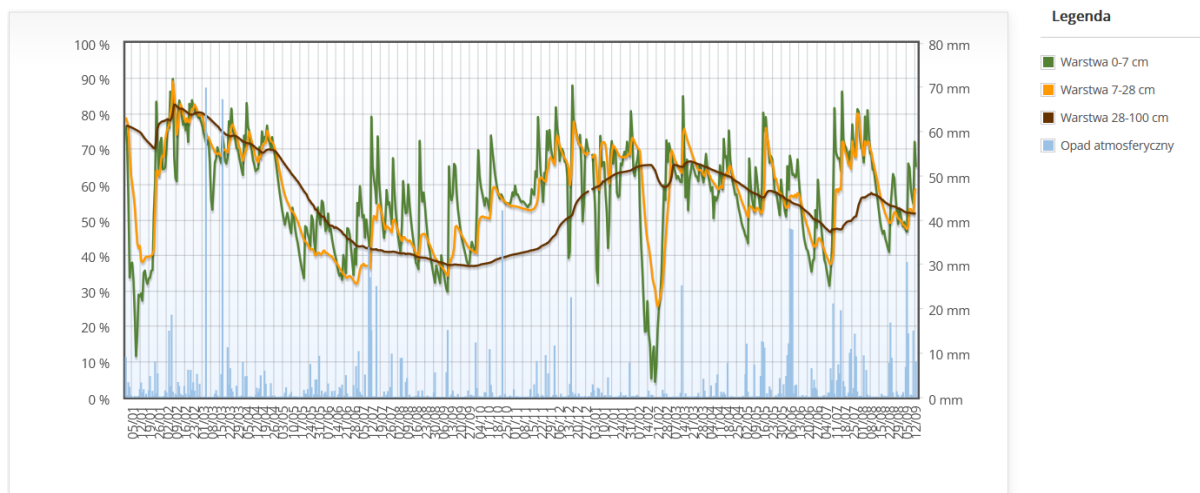
Rysunek 12 Anomalie usłonecznienia w Polsce w latach 2023-2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

W gminie Sorkwity w latach 2023-2024 nie odnotowano anomalnego usłonecznienia w odniesieniu do wskaźników ogólnopolskich.

Wykres 21 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu mrągowskiego (2024-2025 r.)

Źródło: www.imgw.pl

Na powyższym wykresie widać, że wskaźnik wilgotności gleby w analizowanym okresie był niższy niż 40% we wrześniu, co mogło wskazywać na deficyt wody w strefie korzeniowej. Wartości wskaźnika rokrocznie prezentują podobne wartości.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Sorkwity możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii są coraz częściej dostrzegane, choć gmina nie posiada odrębnego programu poświęconego wyłącznie OZE. Dotychczasowe działania obejmowały m.in. modernizację kotłowni olejowej i jej przekształcenie w źródło ciepła opalone biomasą, wraz z instalacją systemu solarnego i termomodernizacją obiektów publicznych. Biomasa, ze względu na znaczące zasoby leśne i dostęp do materiałów drzewnych, stanowi jeden z najbardziej perspektywicznych kierunków rozwoju lokalnej energetyki. W dalszej perspektywie warto rozważać modernizację kolejnych kotłowni i obiektów użyteczności publicznej, by wykorzystywały lokalnie dostępne surowce. Coraz większe znaczenie ma również energia słoneczna – panele fotowoltaiczne mogą być montowane zarówno na budynkach gminnych, jak i prywatnych domach, a kolektory słoneczne służyć do podgrzewania wody użytkowej. W miejscach, gdzie dostęp do sieci gazowej lub ciepłowniczej jest utrudniony, alternatywą stają się pompy ciepła, które mogą wspierać ogrzewanie budynków jednorodzinnych. Dodatkowym kierunkiem rozwoju jest możliwość uprawy roślin energetycznych, takich jak wierzba wiciowa, miskant olbrzymi czy topola hybrydowa, które mogą być wykorzystane jako surowiec opałowy lub do produkcji biogazu, o ile powstanie odpowiednia infrastruktura. Do głównych barier należy zaliczyć wysokie koszty inwestycyjne związane z instalacją nowoczesnych urządzeń, ograniczoną powierzchnię dachów odpowiednich do montażu paneli, a także wymogi ochrony przyrody, które w przypadku obszarów Natura 2000 czy rezerwatów mogą ograniczać dostęp do biomasy lub lokalizację instalacji. Pomimo tych utrudnień gmina Sorkwity posiada dobre warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Jako istotny element transformacji energetycznej gminy należy uwzględnić rozwój farm biogazowych. (w tym dużych o mocy ok. 5 MW) oraz biometanowni.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należy rozwinięte zasoby wodne, duże obszary leśne, warunki do rozwoju OZE w zakresie biomasy oraz znaczącą powierzchnię terenów objętych formami ochrony przyrody.

Jako niezadowalający należy wskazać występujący problem tzw. „niskiej emisji” na obszarach zabudowanych.

2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej

2.1 Analiza SWOT /TOTS

Pogłębiona analiza stanu i uwarunkowań rozwoju gminy Sorkwity pozwala na dokonanie bilansu strategicznego gminy. Sporządzono go w oparciu o analizę SWOT, która polega na szczegółowym zestawieniu mocnych i słabych stron oraz określeniu szans i zagrożeń rozwoju gminy. Analiza została dokonana w podziale na 4 poniższe obszary:

- sfera społeczna,
- sfera gospodarcza,
- sfera przestrzenna,
- sfera klimatyczno-środowiskowa.

Analiza SWOT – sfera społeczna

Poniżej analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze społecznej.

Tabela 23 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej – zapewnione podstawowe usługi zdrowotne – rozwinięta baza kulturalna i sportowa – sieć szkół odpowiednia do potrzeb gminy – stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego – dostęp do usług publicznych – odpowiednie zarządzanie kryzysowe – rozwinięta współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	– malejąca liczba mieszkańców – starzejące się społeczeństwo – występujące problemy społeczne – brak specjalistycznej opieki zdrowotnej – stosunkowo niski poziom edukacji – niska aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
– możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027) na działania zwiększające przedsiębiorczość mieszkańców, rozwiązujące problemy społeczne, inwestycje gminne zwiększające atrakcyjność gminy zwłaszcza dla młodych ludzi – migracja z miast na obszary wiejskie	– niekorzystne prognozy demograficzne (dalszy odpływ mieszkańców, w tym ludności w wieku produkcyjnym) – pogłębiające się starzenie społeczeństwa i wzrost potrzeb opiekuńczych

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera gospodarcza

Poniżej analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze gospodarczej.

Tabela 24 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze gospodarczej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– stabilna sytuacja finansowa gminy – poziom zamożności mieszkańców jeden z wyższych wśród gmin powiatu mrągowskiego – potencjał do rozwoju agroturystyki – spadek bezrobocia	– niski poziom przedsiębiorczości w gminie – Brak dużych przedsiębiorstw – niewystarczający poziom budowania i promocji marki lokalnych produktów – ograniczona możliwość zmiany pracy – brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
– możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE – pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych – rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej – tworzenie warunków i przyciąganie osób zdalnie pracujących i szukających tańszych terenów pod budowę, – rozwój logistyki lokalnej i krótkich łańcuchów dostaw, – rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność, kosmetyki, warsztaty eko i produkty lokalne	– niska rozpoznawalność turystyczna i gospodarcza gminy – niestabilność przepisów prawa dotyczących inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej – wyludnianie się obszarów wiejskich – odpływ ludności w wielu produkcyjnym, – konkurencja w przyciąganiu inwestorów przez inne ościennie gminy – Pasywna postawa osób długotrwale bezrobotnych – Niekorzystne zmiany w środowisku zatrudnienia – wzrastające koszty pracy

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze przestrzennej.

Tabela 25 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze przestrzennej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dogodne połączenie komunikacyjne względem ośrodków miejskich wyższego rzędu (Olsztyn) – dobry stan i parametry sieci elektroenergetycznej i teleinformatycznej – rozwinięta sieć wodociągowa – zasoby kulturowe o stosunkowo wysokiej atrakcyjności turystycznej – funkcjonujące oczyszczalnie ścieków – estetyka przestrzeni publicznej na zadowalającym poziomie – uregulowana gospodarka odpadami – funkcjonujący publiczny transport zbiorowy na terenie gminy	– jakość dróg wymagająca remontów i modernizacji – stosunkowo niewielki zasięg sieci kanalizacyjnej – brak sieci gazowej – brak czynnej linii kolejowej – brak systemu ciepłowniczego – brak spójnej infrastruktury pieszo-rowerowej, – wciąż niski wskaźnik dostępności mieszkań – nierozwinięta infrastruktura turystyczna

– obowiązujące studium i trwające prace planistyczne nad planem ogólnym	– rozlewanie się zabudowy i wzrost kosztów infrastruktury – niewystarczające środki na renowację obiektów zabytkowych
SZANSE – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne i proinwestycyjne – pozyskiwanie inwestorów	ZAGROŻENIA – mnogość kosztochłonnych potrzeb inwestycyjnych, których realizacja musi być rozłożona w czasie – ograniczenia finansowe inwestycji liniowych (drogi, kanalizacja) – niewykorzystany potencjał terenów inwestycyjnych z powodu braku uzbrojenia

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera klimatyczno-przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze klimatyczno-przestrzennej.

Tabela 26 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze klimatyczno-przestrzennej

MOCNE STRONY – rozwinięte zasoby wodne – warunki do rozwoju OZE (w zakresie biomasy) – duża powierzchnia terenów objętych formami ochrony przyrody – duże obszary leśne – walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjające turystyce i rekreacji, – występowanie obszarów cennych przyrodniczo	SŁABE STRONY – występujący problem tzw. „niskiej emisji” – ograniczenia inwestycyjne wynikające z ochrony przyrody,
SZANSE – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne prośrodowiskowe – pozyskiwanie inwestorów – rozwój turystyki przyrodniczej, ekologicznej i rekreacji terenowej, – programy ochrony bioróżnorodności i zazieleniania terenów, – rozwój fotowoltaiki prosumenckiej i pomp ciepła w gospodarstwach domowych, – rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców, możliwość wykorzystania zasobów wodnych do działań rekreacyjnych i edukacyjnych	ZAGROŻENIA – niska świadomość ekologiczna mieszkańców – skutki zmian klimatycznych (susze, nawalne deszcze, spadki plonów) – straty w rolnictwie i krajobrazie związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi,

Źródło: opracowanie własne

2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy

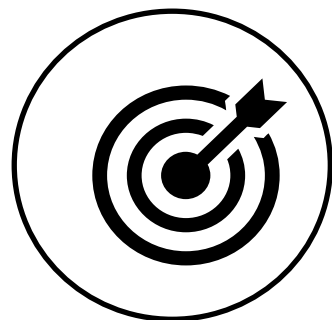
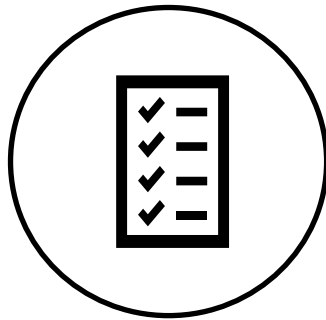
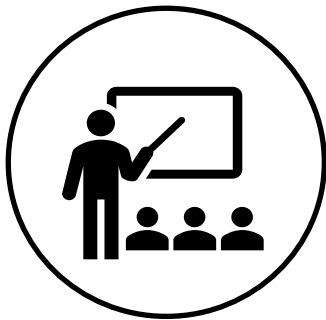

Na podstawie powyższych analiz zidentyfikowano czynniki w największym stopniu mogące determinować rozwój gminy Sorkwity. Wskazując na rozwój skupiono się przede wszystkim na rozwoju gospodarczym.

Gmina Sorkwity wyróżnia się wyjątkowym położeniem w sercu Mazur, gdzie jeziora, rzeki i rozległe kompleksy leśne tworzą jeden z najbardziej malowniczych krajobrazów w regionie. To właśnie tu, nad Jeziorem Lampackim, rozpoczyna się słynny szlak kajakowy rzeki Krutyni – jeden z najpiękniejszych w Polsce i Europie, przyciągający co roku rzesze turystów spragnionych kontaktu z naturą i aktywnego wypoczynku. Układ jezior rynnowych, otoczonych morenowymi wzgórzami i stromymi krawędziami, nadaje krajobrazowi wyjątkowy charakter i sprawia, że gmina posiada ogromny potencjał do rozwoju turystyki wodnej i sportów rekreacyjnych. Oprócz Krutyni, na terenie gminy znajdują się jeziora Lampackie, Piłakno, Gielądzkie, Stromeckie, Jełmuń, Babięty Małe, Lampasz, Warpuńskie czy Zyndackie, Pustnik Mały, Borówko, które mogą stanowić podstawę dla tworzenia zintegrowanej oferty turystycznej – od żeglarstwa i kajakarstwa, po wędkarstwo i wypoczynek rodzinny nad wodą. Równie ważnym zasobem gminy są lasy, w tym Lasy Sorkwickie z rezerwatem Gązwa, które przyciągają amatorów pieszych wędrówek, jazdy na rowerze i obserwacji przyrody. To doskonałe miejsce do rozwoju turystyki ekologicznej i edukacyjnej, nastawionej na poznawanie przyrody w warunkach mało przekształconych przez człowieka. Potencjał rozwoju gminy Sorkwity tkwi także w połączeniu walorów przyrodniczych z dziedzictwem historycznym – zabytkowy pałac w Sorkwicach otoczony parkiem krajobrazowym czy kościół ewangelicko-augsburski to atrakcje, które mogą uzupełniać ofertę wypoczynku na łonie natury. Dzięki temu gmina może budować markę miejsca, w którym turysta znajdzie ciszę, spokój i piękne krajobrazy, a jednocześnie możliwość aktywnego spędzania czasu. Coraz większe znaczenie w kontekście rozwoju mają gospodarstwa agroturystyczne i pensjonaty, które wykorzystują lokalne walory środowiskowe i odpowiadają na rosnące zapotrzebowanie na wypoczynek w duchu slow life. Gmina Sorkwity posiada zatem wszelkie atuty, by rozwijać się jako ośrodek turystyki wodnej, przyrodniczej i kulturowej, a jej położenie na szlaku Krutyni czyni ją jednym z kluczowych punktów na mapie turystycznej Mazur.

Gmina Sorkwity, poza wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, ma także istotne atuty związane z położeniem komunikacyjnym. Przez jej teren przebiega droga krajowa nr 16, stanowiąca jedną z głównych tras Warmii i Mazur, łącząca Olsztyn z Mrągowem, Mikołajkami i dalej z Ełkiem. To sprawia, że Sorkwity znajdują się na ważnym szlaku komunikacyjnym, który umożliwia szybki dojazd zarówno do stolicy województwa, jak i do głównych ośrodków turystycznych Mazur. Ważnym uzupełnieniem układu drogowego jest także droga wojewódzka nr 600 prowadząca z Mrągowa do Szczytna, przebiegająca przez południową część gminy, która otwiera dostęp do Mazur południowych i połączenia z kierunkiem warszawskim. Bliskość Olsztyna, oddalonego o około 50 kilometrów, oraz sąsiedztwo Mrągowa – zaledwie kilkanaście minut jazdy samochodem – podnoszą atrakcyjność gminy zarówno dla mieszkańców, jak i dla inwestorów czy turystów. Dzięki temu Sorkwity mogą pełnić funkcję miejsca pośredniego – spokojnego, otoczonego jeziorami i lasami, a jednocześnie dobrze skomunikowanego z większymi ośrodkami miejskimi i turystycznymi. Dobre połączenia drogowe sprzyjają rozwojowi usług turystycznych, gastronomii i noclegów, a także wzmacniają potencjał inwestycyjny gminy, czyniąc ją atrakcyjną zarówno jako miejsce zamieszkania, jak i lokalizacji dla biznesu opartego na obsłudze ruchu turystycznego.

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

3 Wizja, misja i cele Strategii

W przedmiotowym punkcie opisano wizję Strategii i misję Gminy Sorkwity oraz przedstawiono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań wraz z wskaźnikami osiągnięcia celów. Ponadto opisano zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

3.1 Wizja i misja

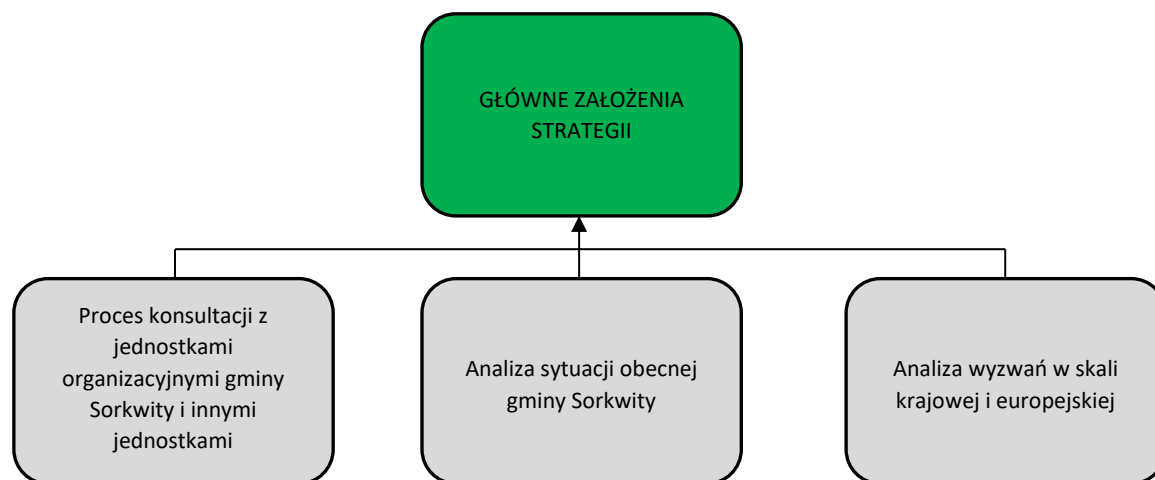
W przedmiotowym punkcie przedstawiono proces formułowania głównych założeń Strategii wraz ze wskazaniem podmiotów uczestniczących w tym procesie.

Główne założenia Strategii zostały opracowane w oparciu o analizy wskazane w niniejszej Strategii oraz w wyniku procesu konsultacji z jednostkami organizacyjnymi Gminy Sorkwity i innymi jednostkami. Poniżej wymieniono jednostki zaangażowane w proces definiowania najważniejszych założeń Strategii:

- Gmina Mrągowo,
- Gmina Miasto Mrągowo,
- Gmina Piecki,
- Gmina Dźwierzuty,
- Gmina Biskupiec,
- Gmina Kolno,
- Gmina Reszel,
- Powiat Mrągowski,
- Województwo Warmińsko-Mazurskie,
- szkoły z terenu gminy Sorkwity,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sorkwitych,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy Sorkwity,
- mieszkańcy gminy,
- Dyrektor Regionalny Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

Szeroki katalog podmiotów zaangażowanych w proces definiowania głównych założeń Strategii zagwarantował możliwość zebrania opinii z różnych środowisk. Poniżej zaprezentowano ścieżkę formułowania głównych założeń Strategii.

Rysunek 13 Proces formułowania głównych założeń Strategii

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono wizję i misję gminy.

Wizja

Wizja przyszłości gminy jest podstawą określenia głównych celów i programów działania w ramach strategii rozwoju. Wizja pełni funkcję swoistego stabilizatora działań, przez określenie ogólnych ram, zapewniających spójność celów i programów. Wizja wyraża generalne dążenia władz i społeczeństwa gminy w postaci obrazu jego przyszłości.

Rozbudowana treść pojęcia “wizja gminy” uwzględniać powinna:

- determinanty geograficzne,
- wyzwania cywilizacyjne,
- pryncypia ustrojowe,
- wewnętrzne zróżnicowania strukturalne,
- dynamikę przeobrażeń,
- oczekiwane efekty.

Determinanty geograficzne są najbardziej trwałym elementem wizji, wynikającym z konsekwencji położenia określonego cechami środowiska przyrodniczego i bezpośredniego sąsiedztwa z innymi gminami. Wizja przyszłości budowana w tym kontekście, ma na celu podniesienie znaczenia gminy i wykorzystania możliwości wynikających z relacji z otoczeniem.

Wyzwania cywilizacyjne mierzone są dystansem w poziomie rozwoju cywilizacyjnego, dotyczącym głównie potencjału intelektualnego, poziomu wykształcenia, stopnia postępu naukowo-technicznego i jego zastosowania w produkcji, rozwoju systemów komunikacji i telekomunikacji. Wizja wynikająca z tych uwarunkowań wyznaczać powinna realny kierunek dążeń do podniesienia poziomu życia.

Pryncypia ustrojowe, w tym ogólne postanowienia konstytucyjne i deklaracje polityczne, jak demokracja parlamentarna, pluralizm polityczny, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego – konkretyzują się w postaci decentralizacji władzy i samorządności terytorialnej. Pryncypia te w odniesieniu do konkretnej gminy określają mechanizm postępu i perspektywę otwarcia na przyszłość, wykorzystania aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Wewnętrzne zróżnicowania społeczne pozwalają na określenie stopnia jednorodności bądź zróżnicowania przestrzennego gminy, stwarzając w ten sposób możliwość interpretacji celów ogólnych i odmiennej ich hierarchizacji w odniesieniu do wyróżnionych obszarów. Kryteria zróżnicowania są z reguły odmienne dla poszczególnych sfer. W sferze społecznej wyróżnić można obszary koncentracji potencjału społecznego i gospodarczego oraz stanu posiadania z jednej strony, a obszary ubóstwa i regresu gospodarczego z drugiej strony. W sferze ekologicznej obszary o wybitnych walorach mogą kontrastować z obszarami degradacji środowiska. W sferze produkcyjnej wyróżnić można np. obszary nowoczesnej produkcji przemysłowej i rolniczej oraz obszary zacofane, wymagające restrukturyzacji i modernizacji. W infrastrukturze technicznej mogą to być obszary o dobrej dostępności i zasilaniu w różne media oraz tereny pozbawione odpowiedniego wyposażenia. Zróżnicowania przestrzenne wzbogacają wizję i nadają jej cech realności.

Dynamika przeobrażeń odgrywa istotną rolę w kształcie wizji gminy. Znajduje swój wyraz w tempie przeobrażeń, wyznaczanym napięciami między tendencjami do przyspieszenia zmian, a oporami statycznych struktur i przyzwyczajzeń. Świadomość wchodzenia w nową fazę rozwoju uwarunkowana jest poczuciem tożsamości oraz stopniem aktywności i przedsiębiorczości społeczeństwa. Dynamice przeobrażeń określonej przez główne siły motoryczne gminy, towarzyszyć będzie zawsze tendencja do stabilizacji i gwarancji niezbędnych zabezpieczeń w sferze społecznej, kulturowej i ekologicznej.

Reasumując, wizja gminy to docelowy odległy w czasie obraz gmin – cel, dla osiągnięcia którego podejmowane są starania władz, podmiotów gospodarczych, organizacji, instytucji i osób prywatnych – wszystkich sił i środowisk działających w gminie. Wizja przyszłości gminy jest równocześnie wyrazem wiary we własne siły i możliwości rozwoju, mających swe źródło w uświadomionych atutach i szansach, jakie są możliwe do wykorzystania w długiej perspektywie oraz słabościach i zagrożeniach, które należy przezwyciężyć lub przynajmniej złagodzić intensywność ich oddziaływania.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą wizję gminy Sorkwity:

Gmina Sorkwity rozwija się w sposób zintensyfikowany i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy gminy mają dobry dostęp do miejsc pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku, estetycznej i przyjaznej przestrzeni publicznej oraz zapewnione czyste środowisko i poczucie bezpieczeństwa publicznego. Lokalny kapitał społeczny i wysoki poziom usług publicznych, gwarantują stały rozwój demograficzno-gospodarczy gminy. Utrzymujący się wzrost liczby mieszkań, korzystne położenie komunikacyjne oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się poza dużymi miastami stanowią uzasadnienie dla wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych, co wpisuje się w długofalową strategię zrównoważonego rozwoju gminy.

Misja

Trafność budowy strategii rozwoju gminy w istotnym stopniu zależy od określenia jej misji i wizji, a następnie od możliwości sprecyzowania celów i kierunków rozwoju gminy. Misja bywa różnie tłumaczona i ujmowana przez różnych autorów: od ujęć bardzo ogólnych, zawierających syntetyczną formułę celów działania, do szczegółowych akcentujących specyficzną rolę gminy i jej funkcje w otoczeniu.

Misję gminy należy formułować w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści, jakie ono będzie odnosić w wyniku sprawnego i efektywnego działania gminy, opartego na wdrażanej strategii rozwoju.

Syntetycznie ujmując misja gminy to:

- przedmiot trwałych jej aspiracji,
- cel usystematyzowanych, długookresowych dążeń, wyznaczających i akcentujących jej społeczne funkcje i jej posłannictwo,
- najbardziej ogólnie sformułowany cel istnienia i działalności gminy.

Misja, to równocześnie forma samookreślenia gminy w zakresie takich elementów, jak:

- po co istnieje i do czego dąży?
- co ma zamiar osiągnąć?
- na jakim obszarze chce działać?
- czyje potrzeby zaspokajać i jak to robić?

Gmina realizuje swoją misję poprzez zaspokojenie dążeń i potrzeb miejscowego społeczeństwa. Zaspokajanie tych potrzeb na społecznie akceptowanym poziomie stanowi konieczny warunek istnienia gminy, uzasadnia jego byt.

Misja określa zatem rolę jaką spełnia gmina na rzecz „swojego” społeczeństwa. Rolę nadzwyczajną tj. taką, którą nie jest w stanie pełnić żadna inna organizacja, instytucja, urząd itp. Misja określa zakres działań Gminy, kształtuje jej odbiór w społeczeństwie i otoczeniu zewnętrznym, co jest szczególnie istotne dla powodzenia realizacji danej strategii rozwoju. Sformułowanie misji pomaga koncentrować wysiłki na realizacji wspólnych kierunków działań, służy ogólnej racjonalności alokacji posiadanych zasobów i środków, czyni bardziej prawdopodobnym przyszły sukces gminy.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą misję Gminy Sorkwity:

Gmina Sorkwity jako istotna część rozwoju powiatu mrągowskiego. Gmina jest miejscem zapewniającym zaspokojenie wszystkich potrzeb życia codziennego oraz promującym rozwój człowieka, z zachowaniem lokalnej i regionalnej tożsamości i kultury, a także miejscem otwartym na osoby przyjezdne. Gmina kieruje swoje działania na zwiększenie atrakcyjności życia, wspieranie innowacyjności i podejmowanie wyzwań, rozwój edukacji i przedsiębiorczości, turystyki i aktywności społecznej, troska o środowisko naturalne, dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich mieszkańców, wzmacnianie współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej. W tym kontekście gmina przewiduje wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę i działalność gospodarczą, odpowiadając na rosnące zainteresowanie osiedlaniem się i inwestowaniem na jej obszarze.

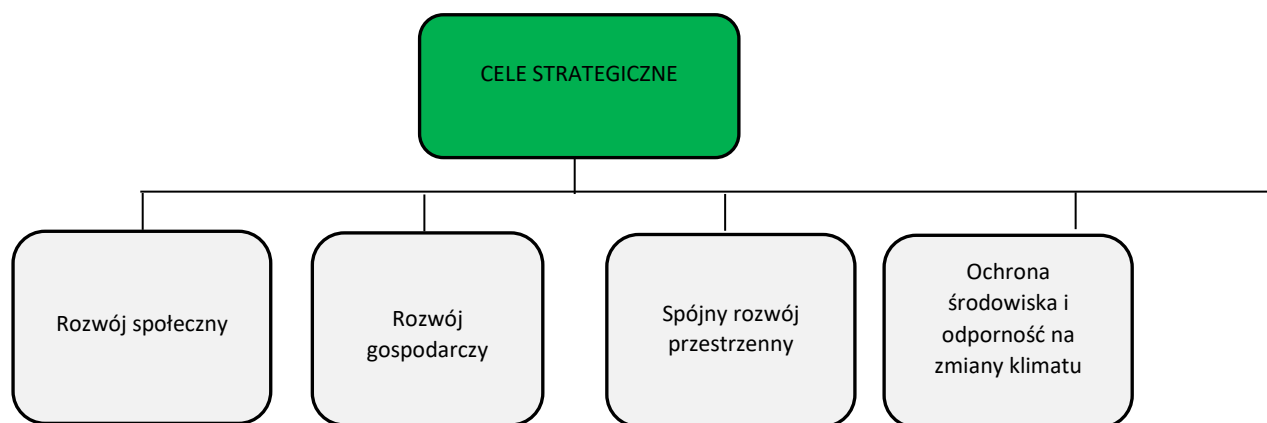
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Osiągnięcie celów przyczyni się do zrealizowania wizji Strategii. Wszystkie działania podejmowane w perspektywie czasowej niniejszego dokumentu powinny być zgodne z określoną misją Strategii.

Poniżej w ujęciu graficznym zaprezentowano cele strategiczne Strategii. Następnie w układzie tabelarycznym przedstawiono również cele operacyjne i działania w ramach poszczególnych celów strategicznych. Cele zdefiniowano na podstawie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy sprecyzowanych w punkcie 1.4 niniejszej Strategii.

Rysunek 14 Cele strategiczne Strategii

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Tabela 27 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznego nr 1

CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ SPOŁECZNY	
CEL OPERACYJNY 1.1: Wysoka jakość opieki zdrowotnej i powszechna profilaktyka zdrowotna	
Kierunki działań	
1.1.1 Inwestycje w publiczną infrastrukturę zdrowotną	
1.1.2 Działania na rzecz zwiększenia oferty usług zdrowotnych i podnoszenia świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia	
CEL OPERACYJNY 1.2: Wysoka jakość edukacji	
Kierunki działań	
1.2.1 Rozszerzenie oferty edukacji pozaszkolnej	
1.2.2 Podwyższenie kwalifikacji nauczycieli i pracowników pedagogicznych	
1.2.3 Modernizacja infrastruktury i doposażenie placówek edukacyjnych wraz z obiektami sportowymi	
CEL OPERACYJNY 1.3: Włączenie społeczne	
Kierunki działań	
1.3.1 Upowszechnianie aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu	
1.3.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	
1.3.3. Tworzenie obiektów dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, wykluczanych społecznie	
CEL OPERACYJNY 1.4: Wsparcie sektora organizacji pozarządowych	
Kierunki działań	
1.4.1 Wsparcie organizacji pozarządowych	
CEL OPERACYJNY 1.5: Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	
Kierunki działań	
1.5.1 Rozwój działalności jednostek działających w obszarze kultury, sportu i rekreacji	
1.5.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych na terenie miasta	
CEL OPERACYJNY 1.6: Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego	
Kierunki działań	
1.6.1 Rozwój i promocja e-usług administracji publicznej	
1.6.2 Zapewnienie odpowiedniego zarządzania kryzysowego	
1.6.3 Rozwój współpracy międzygminnej i międzysektorowej	

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

CEL OPERACYJNY 1.7: Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności
Kierunki działań
1.7.1 Rozbudowa lokalnego systemu reagowania kryzysowego, w tym punktów ewakuacyjnych i magazynów i zwiększenie gotowości operacyjnej gminy do reagowania na sytuacje kryzysowe
1.7.2 Zapewnienie skutecznej koordynacji działań w czasie kryzysów, w tym Tworzenie i aktualizacja planów ochrony ludności, w tym planów ewakuacji, zabezpieczenia energetycznego i komunikacji kryzysowej.
1.7.3 Rozwój systemu edukacji i świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa w tym Szkolenia i kampanie informacyjne dla mieszkańców w zakresie zachowań w sytuacjach zagrożenia oraz zasad bezpieczeństwa energetycznego.
1.7.4 Współpraca z instytucjami państwowymi, organizacjami społecznymi i partnerami lokalnymi w zakresie obrony cywilnej, ratownictwa i zarządzania kryzysowego.
1.7.5 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych i jednostek OSP (działających w ramach obrony cywilnej) oraz innych służb w sprzęt umożliwiający działania, informacyjne, ewakuacyjne, pomocowe, ratownicze w warunkach zagrożenia konfliktem zbrojnym.
1.7.6. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i paliwowego poprzez rozwój lokalnych źródeł energii, utrzymanie rezerw paliw strategicznych oraz modernizację infrastruktury krytycznej.

Tabela 28 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznej nr 2

CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY
CEL OPERACYJNY 2.1: Wsparcie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw
Kierunki działań
2.1.1 Pozyskiwanie inwestorów
2.1.2 Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce oraz wsparcie szkoleniowo-doradcze na rzecz tworzenia przedsiębiorstw i samozatrudnienia
CEL OPERACYJNY 2.2: Wykorzystanie walorów gminy do jej rozwoju gospodarczego
Kierunki działań
2.2.1 Optymalne wykorzystanie istniejących terenów inwestycyjnych
2.2.2 Opracowanie systemu promocji turystycznej i inwestycyjnej gminy i zapewnienie wysokiej jakości obsługi inwestora
2.2.3 Zwiększenie rozpoznawalności i budowa marki lokalnych produktów/usług
2.2.4 Rozwój oferty turystycznej
CEL OPERACYJNY 2.3: Racjonalna gospodarka finansami publicznymi
Kierunki działań
2.3.1 Zwiększenie dochodów własnych gminy
2.3.2 Pozyskiwanie dofinansowania zewnętrznego, w szczególności bezzwrotnego

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Tabela 29 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznego nr 3

CEL STRATEGICZNY 3: SPÓJNY ROZWÓJ PRZESTRZENNY	
CEL OPERACYJNY 3.1: Rozwój infrastruktury technicznej	
Kierunki działań	
3.1.1 Modernizacja SUW oraz sieci wodociągowych (wymiana zniszczonych odcinków, zmniejszenie strat wody)	
3.1.2 Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej w miejscowościach bez dostępu do kanalizacji	
3.1.3 Działania na rzecz poprawy parametrów sieci elektroenergetycznej i teleinformatycznej	
3.1.4 Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym budowa lokalnych oczyszczalni ścieków)	
3.1.5 Wyznaczanie i uzbrajanie nowych terenów inwestycyjnych	
3.1.6 Promowanie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w gospodarstwach rozproszonych	
3.1.7 Edukacja mieszkańców w zakresie oszczędzania wody i prawidłowej gospodarki ściekowej	
CEL OPERACYJNY 3.2: Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie	
Kierunki działań	
3.2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	
3.2.3 Budowa i modernizacja dróg rowerowych na terenie gminy	
CEL OPERACYJNY 3.3: Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie	
Kierunki działań	
3.3.1 Monitoring przestrzeni publicznej	
3.3.2 Planowanie przestrzenne w oparciu o Plan ogólny gminy i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	
3.3.3 Likwidacja barier architektonicznych w obiektach/przestrzeniach użyteczności publicznej	
3.3.4 Spójne planowanie w gminie oparte o planowanie strategiczne	
CEL OPERACYJNY 3.4: Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego gminy	
Kierunki działań	
3.4.1 Ochrona i zachowanie obiektów zabytkowych i zasobów kultury	
CEL OPERACYJNY 3.5: Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy	
Kierunki działań	
3.3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej	
3.3.2 Budowa i promocja spójnej oferty turystycznej gminy	
CEL OPERACYJNY 3.6: Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity	

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Kierunki działań
3.6.1 Budowa, Rozwój i wdrażanie lokalnych źródeł energii odnawialnej (fotowoltaika, pompy ciepła, biomasa, biogazownie, małe elektrownie wodne).
3.6.2 Modernizacja infrastruktury gminnej w kierunku efektywności energetycznej (termomodernizacje, inteligentne systemy zarządzania energią).
3.6.3 Tworzenie i wspieranie rozwoju lokalnych klastrów energetycznych i spółdzielni energetycznych – w zakresie wytwarzania, magazynowania i dystrybucji energii w celu niezależności energetycznej gminy.
3.6.4 Promowanie idei prosumeryzmu energetycznego i lokalnej samowystarczalności energetycznej.
3.6.5 Budowa i wdrażanie systemów magazynowania energii dla jednostek publicznych i infrastruktury krytycznej.
3.6.6 Opracowanie planu działań zapewniających ciągłość dostaw energii dla kluczowych obiektów gminnych (szkoły, oczyszczalnie, ujęcia wody, systemy teleinformatyczne).
3.6.7 Poszukiwanie partnerstw z podmiotami prywatnymi i instytucjami naukowymi w celu wdrażania innowacyjnych rozwiązań energetycznych.
3.6.8 Budowa, Rozwój i wdrażanie lokalnych źródeł energii odnawialnej (fotowoltaika, pompy ciepła, biomasa, biogazownie, małe elektrownie wodne).

Tabela 30 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznego nr 4

CEL STRATEGICZNY 4: OCHRONA ŚRODOWISKA I ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATU
CEL OPERACYJNY 4.1: Wspieranie i promocja efektywności energetycznej, strategii niskoemisyjnych i rozwoju OZE
Kierunki działań
4.1.2 Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych
CEL OPERACYJNY 4.2: Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych gminy i zwiększenia ich odporności na zmiany klimatu
Kierunki działań
4.2.1 Usuwanie azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz usuwanie roślin inwazyjnych
4.2.2 Zwiększenie retencji wodnej poprzez m.in. prawidłowe retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych – tworzenie zbiorników wodnych
4.2.3 Działania na rzecz utrzymania obecnych form ochrony przyrody i ustanowienia nowych obszarów/form
CEL OPERACYJNY 4.3: Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury dla adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców
Kierunki działań
4.2.1 Budowa systemu retencji wód opadowych (np. zbiorniki, stawy, niecki, ogrody deszczowe) na terenie gminy
4.2.2 Odbudowa i powiększanie terenów zieleni publicznej (parki, łąki kwiatowe)
4.2.3 Ochrona i renaturalizacja brzegów jezior na terenie Gminy Sorkwity oraz rzeki
4.2.4 Zielone przystanki i przepuszczalne nawierzchnie w miejscowościach
4.2.5 Ścieżki rowerowe i pieszkie o charakterze również edukacyjnym wzdłuż szlaków wodnych (integracja turystyki ze zmianami klimatu)

3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym

Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Dokumentami wykonawczymi dla Strategii Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku są obowiązkowe i fakultatywne plany lub programy funkcjonujące na jej terenie. Stanowią one zbiór szczegółowych rozwiązań i kierunków interwencji, które w dokumencie nie mogły zostać zamieszczone. Część ze wskazanych dokumentów jest aktualna w momencie przygotowania Strategii. Konieczność ich aktualizacji jest analizowana pod kątem całego okresu obowiązywania tego dokumentu. W poniższym zestawieniu znajdują się zarówno opracowania obowiązkowe, jak i dokumenty o charakterze fakultatywnym, których implementacja ma wpływ na realizację celów strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Tabela 31 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENTY NA POZIOMIE LOKALNYM	WYTYCZNE
Zagospodarowanie przestrzenne	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	Aktualizacja obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego dokonywana jest w wyniku aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w przypadku zmiany zagospodarowania gruntów na cele m.in. gospodarcze, osiedleńcze czy rekreacyjne. Zapisy Planu nie powinny pozostawać w sprzeczności z zapisami Strategii. Zapisy zostaną aktualne do momentu przyjęcia Planu Ogólnego Gminy.
	Plan ogólny gminy	Dokument planistyczny o zasięgu całej gminy. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, który zastąpi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako dokument, z którym badana będzie zgodność planów miejscowych, ale także decyzji o warunkach zabudowy. Decyzje o warunkach zabudowy będą mogły być wydawane wyłącznie na obszarach wskazanych w planie ogólnym. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Plan ogólny Gminy opracowywany jest na podstawie kierunków rozwoju w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie określonych w Strategii.
Gospodarka Komunalna	Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sorkwity	Zapisy Regulaminu powinny być zgodne z kierunkami działań dotyczącymi czystości, porządku i estetyki w gminie określonymi w Strategii.
	Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Sorkwity	Treść rocznej Analizy dotycząca przewidywanych prac powinna być zgodna z kierunkami działań dotyczącymi gospodarki odpadami w gminie określonymi w Strategii.
Ochrona Środowiska i adaptacji do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sorkwity na lata 2025 - 2028 z perspektywą do 2030 roku	Program powinien być opracowany zgodnie z wytycznymi dotyczącymi dokumentów strategicznych. Niezbędne jest uwzględnienie diagnozy stanu środowiska (wody, gleby, powietrze, bioróżnorodność, zasoby leśne), analizy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i publicznych oraz powiązań z dokumentami nadrzędnymi, takimi jak Strategia Rozwoju Gminy i programy wojewódzkie. Program powinien określać cele w zakresie poprawy jakości środowiska, ochrony wód i powietrza, adaptacji do zmian klimatu, gospodarki odpadami, ochrony krajobrazu i rozwoju odnawialnych źródeł energii. Ważnym elementem jest wskazanie priorytetowych działań krótkoterminowych (2025–2028) i długoterminowych (do 2030 roku), wraz z harmonogramem, źródłami finansowania i systemem monitoringu.
Polityka Społeczna	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sorkwity na lata 2022-2025	Aktualizacja programu powinna uwzględniać kierunki działań dotyczące rozwiązywania problemów społecznych określonych w Strategii.
Rozwój Lokalny	Programu Współpracy Gminy Sorkwity z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025	Rokroczne programy powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące wsparcia organizacji pozarządowych określonych w Strategii.
Finanse Publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Sorkwity, Uchwały budżetowe	Prognoza powinna uwzględniać inwestycje wpisane literalnie do Strategii.

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono dokumenty strategiczne, z którymi zgodność powinny wykazywać działania w ramach przedmiotowej Strategii. Dokumenty podzielono na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny. W zestawieniu ujęto obowiązujące dokumenty.

Tabela 32 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny

POZIOM EUROPEJSKI	POZIOM KRAJOWY	POZIOM REGIONALNY	POZIOM LOKALNY
Instrument na rzecz odbudowy	Krajowy Plan Odbudowy	Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity
Wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS+, Funduszu Spójności, EFMR	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Program Współpracy Gminy Sorkwity z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025
Europejski Zielony Ład	Średniookresowa Strategia rozwoju kraju	Program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sorkwity na lata 2025 - 2028 z perspektywą do 2030 roku
		Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Mrągowskiego na lata 2024 - 2030 z perspektywą do roku 2032
		Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Sorkwity na lata 2021-2027
		Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy	

Źródło: opracowanie własne

Działania realizowane w ramach Strategii powinny wykazywać zgodność z ww. dokumentami strategicznymi i dokumentami dotyczącymi programów finansowych. Efektem zachowania zgodności Strategii może być m.in. zwiększenie szans na pozyskanie zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć m.in. ze środków unijnych w perspektywie 2021-2027.

W ujęciu zgodności Strategii z innymi dokumentami na poziomie europejskim, Strategia powinna być zgodna w szczególności z dokumentami i instrumentami finansowymi dotyczącymi możliwości dofinansowania działań na terenie gminy, co w ujęciu krajowym sprowadza się zwłaszcza do Krajowego Programu Odbudowy i programów funduszy strukturalnych. Ponadto w ujęciu krajowym Strategia w szczególności powinna być zgodna z najważniejszymi strategiami rozwoju kraju.

Poziom lokalny

W ujęciu lokalnym kluczowe dla przedmiotowej Strategii są inne dokumenty strategiczne i sektorowe dotyczące bezpośrednio terenu gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity

Strategia przewiduje działania (w tym te określone jako priorytetowe) zgodne z ww. celami i działaniami wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sorkwity.

Program Współpracy Gminy Sorkwity z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025

Strategia przewiduje rozwój współpracy Gminy Sorkwity z organizacjami społecznymi, co zostało uwzględnione w kierunkach działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Sorkwity na lata 2021-2027

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku jest w pełni zgodna z kierunkami działań i celami wyznaczonymi w omawianej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Oba dokumenty bazują na analizie potrzeb mieszkańców oraz diagnozie kluczowych wyzwań społecznych, gospodarczych i przestrzennych gminy.

W sferze społecznej oba dokumenty kładą nacisk na wysoką jakość usług publicznych – opieki zdrowotnej, edukacji, profilaktyki oraz działań na rzecz włączenia społecznego. W strategii rozwoju wskazano cele operacyjne dotyczące wspierania organizacji pozarządowych, rozwoju oferty kulturalnej i sportowej oraz zapewnienia sprawnej administracji, które korespondują z działaniami z zakresu monitorowania problemów społecznych, aktywizacji zawodowej i edukacyjnej mieszkańców oraz wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem. Zbieżne są również zapisy dotyczące aktywności lokalnej i integracji społecznej. Strategia rozwoju podkreśla znaczenie kapitału społecznego, natomiast strategia problemowa rozwija to poprzez konkretne działania – takie jak organizacja wydarzeń lokalnych, rozwijanie Klubu Seniora, czy współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami rynku pracy. Wspólnym elementem jest także podejście do profilaktyki i przeciwdziałania problemom społecznym – dokumenty łączą kwestie edukacji, promocji zdrowia i bezpieczeństwa z działaniami na rzecz zwalczania uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wspierania młodzieży.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sorkwity na lata 2025 - 2028 z perspektywą do 2030 roku

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity jest spójna z POŚ zarówno na poziomie celów, jak i narzędzi realizacyjnych. Cele strategiczne 3 i 4 Strategii (spójny rozwój przestrzenny oraz ochrona środowiska i odporność na zmiany klimatu) korespondują z katalogiem zadań POŚ, które operacjonalizują kierunki środowiskowe: działania systemowe (zmiany w mpzp/Planie ogólnym, informowanie o stanie środowiska, reagowanie na skargi) wspierają planistyczny ład przestrzenny i partycypację; edukacja i promocja ekologii (zielone szkoły, kampanie, konkursy) wzmacniają cele społeczne Strategii (wysoka jakość edukacji, profilaktyka, włączenie społeczne). Pakiet klimatyczno-energetyczny POŚ (OZE w budownictwie jednorodzinnym, termomodernizacja, likwidacja kotłów węglowych, ograniczanie pylenia wtórnego) bezpośrednio realizuje cel 4.1 Strategii (efektywność energetyczna, strategie niskoemisyjne, rozwój OZE) i jednocześnie wspiera cele infrastrukturalne z obszaru 3.1 (infrastruktura techniczna). Działania z zakresu ochrony przed hałasem (pasy zieleni izolacyjnej), kontroli PEM, monitoringu wody zarządzania konfliktami przyrodniczymi (np. tamy bobrowe) przekładają się na bezpieczeństwo środowiskowe i odporność na zmiany klimatu, co wzmacnia cele 3.3 i 4.2 Strategii (jakość przestrzeni publicznej, ochrona zasobów przyrodniczych). Zadania dotyczące gleb, gospodarki odpadami (usuwanie azbestu), nasadzeń drzew i opieki nad lasami oraz bioróżnorodnością (budki lęgowe, schronienia dla nietoperzy) są zbieżne z kierunkami Strategii w zakresie wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i turystycznego (cele 3.4–3.5) oraz wspierają rozwój gospodarczy oparty

na walorach środowiskowych (cel 2.2). Wreszcie, rozwiązania organizacyjne w POŚ (określeni wykonawcy, harmonogram 2025–2030, finansowanie ze środków własnych i zewnętrznych, monitoring) odpowiadają logice wdrożeniowej Strategii (cele operacyjne, wskaźniki, partnerstwa), zapewniając komplementarny mechanizm realizacji. Podsumowując: Strategia wyznacza ramy i priorytety rozwoju, a POŚ dostarcza zgodnych z nimi, konkretnych zadań, harmonogramu i mechanizmów monitoringu – razem tworzą spójną, mierzalną i wykonalną politykę środowiskowo-przestrzenną gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Mrągowskiego na lata 2024 - 2030 z perspektywą do roku 2032

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 r. jest zgodna z Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Mrągowskiego na lata 2024–2030 z perspektywą do 2032 r., ponieważ oba dokumenty opierają się na tych samych fundamentach – równoważeniu rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną środowiska i racjonalnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi.

Strategia gminy przewiduje działania na rzecz efektywności energetycznej, rozwoju OZE, poprawy gospodarki wodno-ściekowej, ochrony gleb i bioróżnorodności, a także promocji turystyki przyrodniczej – co bezpośrednio wpisuje się w kierunki interwencji Programu powiatowego (retencja wód, ochrona gleb rolniczych, usuwanie azbestu, edukacja ekologiczna, wspieranie gospodarstw ekologicznych, ochrona obszarów Natura 2000). Oba dokumenty podkreślają znaczenie edukacji ekologicznej, monitoringu środowiska oraz współpracy między gminami i instytucjami w celu podnoszenia jakości życia mieszkańców i bezpieczeństwa środowiskowego.

Dzięki temu Strategia gminy stanowi rozwinięcie i uszczegółowienie priorytetów powiatowych na poziomie lokalnym, a wspólne kierunki działań (ochrona zasobów wodnych, czyste powietrze, gospodarka odpadami, zachowanie walorów przyrodniczych) zapewniają spójność i komplementarność obu dokumentów.

Poziom regionalny

Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

W ujęciu regionalnym dokumentem strategicznym o podstawowym i nadrzędnym znaczeniu jest dokument „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”. Przesądza ona o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

Strategia ta stanowi punkt odniesienia dla pozostałych regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i wykonawczych w województwie, w tym dla Strategii Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku. Pozostałe istotne dokumenty planistyczne o znaczeniu lokalnym dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzennego, współpracy międzygminnej.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 r. jest spójna ze Strategią „Warmińsko-Mazurskie 2030” w zakresie celów, logiki interwencji i narzędzi wdrożeniowych. Na poziomie społecznym odpowiada celowi „Silny kapitał społeczny” – zakłada rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, wsparcie NGO, wolontariatu i partycypacji oraz działania inkluzyjne (seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież, rodziny w kryzysie), co koresponduje z kierunkami A–C (aktywność mieszkańców, organizacje budujące kapitał społeczny, współpraca trójsektorowa) oraz z blokiem „Włączenie społeczne”. W obszarze tożsamości i promocji Strategia gminy wpisuje się w kierunek „Organizacje wzmacniające

tożsamość regionalną” oraz „Promocja regionu” – rozwija kulturę, edukację obywatelską, ofertę turystyczną i dostępność kultury (w tym dla osób z niepełnosprawnościami). W wymiarze infrastrukturalnym Strategia gminy odzwierciedla cel „Optymalna infrastruktura rozwoju” – zakłada modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej (woda, ścieki, retencja), transportowej (bezpieczeństwo, drogi lokalne, mobilność aktywna, komunikacja zbiorowa) oraz energetycznej (efektywność energetyczna, OZE, likwidacja niskiej emisji), co odpowiada kierunkom A–D regionalnym (teleinformatyka, sieci wod-kan, drogi/rowery/kolej, ciepłownictwo i elektromobilność). W obszarze środowiskowym Strategia gminy jest zbieżna z celem „Wyjątkowe środowisko przyrodnicze” – stawia na ochronę i racjonalne użytkowanie zasobów (Natura 2000, bioróżnorodność, zielona infrastruktura), GOZ i edukację ekologiczną, termomodernizację i OZE, retencję oraz przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu (susza/powódź), a także rekultywację i porządkowanie gospodarki odpadami – dokładnie tak, jak zakładają kierunki A–B strategii wojewódzkiej.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 r. jest spójna z kierunkami polityki przestrzennej województwa warmińsko-mazurskiego i realizuje cele wskazane w przytoczonym Planie. Zbieżności dotyczą kluczowych obszarów:

- Sieć osadnicza i spójność terytorialna – strategia wzmacnia rolę Sorkwit jako lokalnego ośrodka usługowego powiązanego z Mrągowem oraz innymi ośrodkami ponadlokalnymi. Zakłada rozwój wielofunkcyjny wsi, przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy, poprawę jakości przestrzeni publicznych i selektywną rewitalizację – zgodnie z zasadami równoważenia układu osadniczego,
- Transport i mobilność – priorytet modernizacji DW 600 i dojazdów do S16, poprawa dróg powiatowych/gminnych, wprowadzenie/rozszerzenie transportu publicznego oraz rozwój tras rowerowych (powiązania z regionalnym systemem – m.in. korytarz „Pętla Mazurska”, szlaki wokół Krutyni) wprost realizują wojewódzkie kierunki dla drogownictwa i mobilności aktywnej,
- Środowisko, krajobraz i bioróżnorodność – ochrona jezior, dolin cieków (Krutynia, Dajna), korytarzy ekologicznych, ograniczanie presji zabudowy w strefach brzegowych, rozwój zielonej infrastruktury i nasadzeń oraz zarządzanie mikroretencją odpowiadają zasadom ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kształtowania zasobów wodnych,
- Gospodarka wodno-ściekowa – rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, SUW oraz porządkowanie indywidualnych systemów (szczelne zbiorniki, przydomowe oczyszczalnie poza aglomeracjami) wpisują się w wojewódzkie standardy „sprawnych systemów utylizacji ścieków” i ochrony GZWP,
- Energetyka i OZE – preferencja dla mikro- i małych instalacji OZE (PV, pompy ciepła, biogaz rolniczy), podnoszenie efektywności energetycznej budynków i rozwój elektromobilności są zgodne z zasadami rozwoju OZE w regionie (prosumpcja, kogeneracja, rozwiązania hybrydowe, lokalne klastry energii) oraz z celem redukcji niskiej emisji,
- Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna – działania na rzecz poprawy jakości zaopatrzenia w wodę, ciepło i energię oraz rozszerzanie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarach wiejskich wspierają wojewódzki cel „optymalnej infrastruktury rozwoju”,
- Gospodarka odpadami i GOZ – utrzymanie/rozwój PSZOK, selektywna zbiórka, edukacja, likwidacja azbestu i dzikich wysypisk są spójne z regionalnym systemem gospodarki odpadami oraz przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- Turystyka i dziedzictwo – wykorzystanie marki „Mazury – Cud Natury”, rozwój turystyki wodnej na Krutyni, rowerowej i przyrodniczej, a także opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym

odpowiadają wojewódzkim kierunkom budowania konkurencyjnej oferty w oparciu o walory WJM, szlaki tematyczne i wysoką jakość przestrzeni rekreacyjnych,

- Rolnictwo i leśnictwo – ochrona gleb klas I–III, wspieranie rolnictwa zrównoważonego/ekologicznego i przetwórstwa lokalnego oraz działania leśne (zwiększanie lesistości, ochrona przeciwpożarowa, edukacja) realizują cele wojewódzkie dla rolnictwa wielofunkcyjnego i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Bezpieczeństwo i odporność – uwzględnianie ograniczeń wynikających z form ochrony przyrody, stref zalewowych i korytarzy ekologicznych, a także standardów ochrony akustycznej i elektromagnetycznej oraz gotowości OSP/Ochrony Ludności jest zbieżne z zasadami kształtowania bezpiecznej przestrzeni.

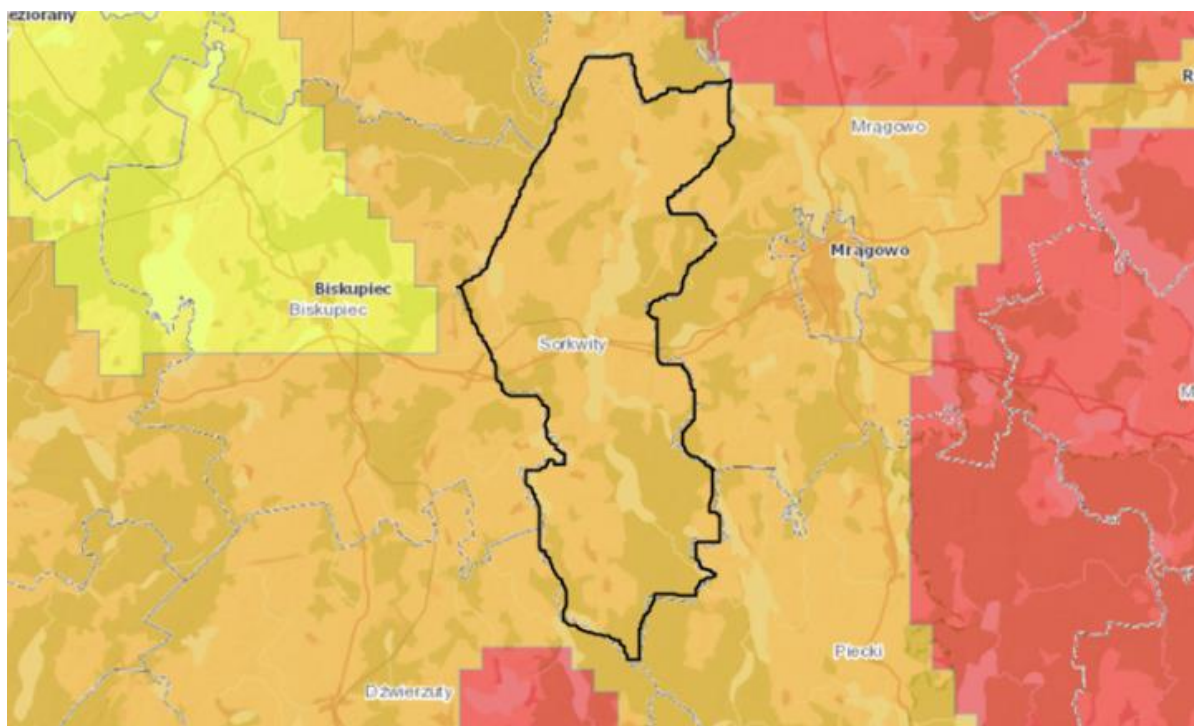
Podsumowując, strategia gminy przekłada założenia planu wojewódzkiego na poziom lokalny: wzmacnia policentryczność i dostępność, chroni zasoby przyrodnicze i kulturowe, rozwija infrastrukturę techniczną i niskoemisyjną energetykę, a potencjał turystyczny i rolniczy wykorzystuje w sposób zrównoważony. Nie przewiduje działań sprzecznych z wytycznymi planu (np. intensywnej zabudowy w strefach brzegowych czy lokalizacji dużych instalacji OZE w kolizji z krajobrazem), dzięki czemu zapewnia zgodność merytoryczną i proceduralną.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy

Plan Przeciwdziałania skutkom suszy przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz. U. 2021r. poz. 1615) jest najważniejszym dokumentem strategicznym w zakresie przeciwdziałania suszom. Poniżej przedstawiono w jakim stopniu tereny gminy Sorkwity są zagrożone poszczególnymi rodzajami suszy (rolniczą, atmosferyczną, hydrologiczną i hydrogeologiczną). Stopnie zostały przypisane do poniższych kolorów:

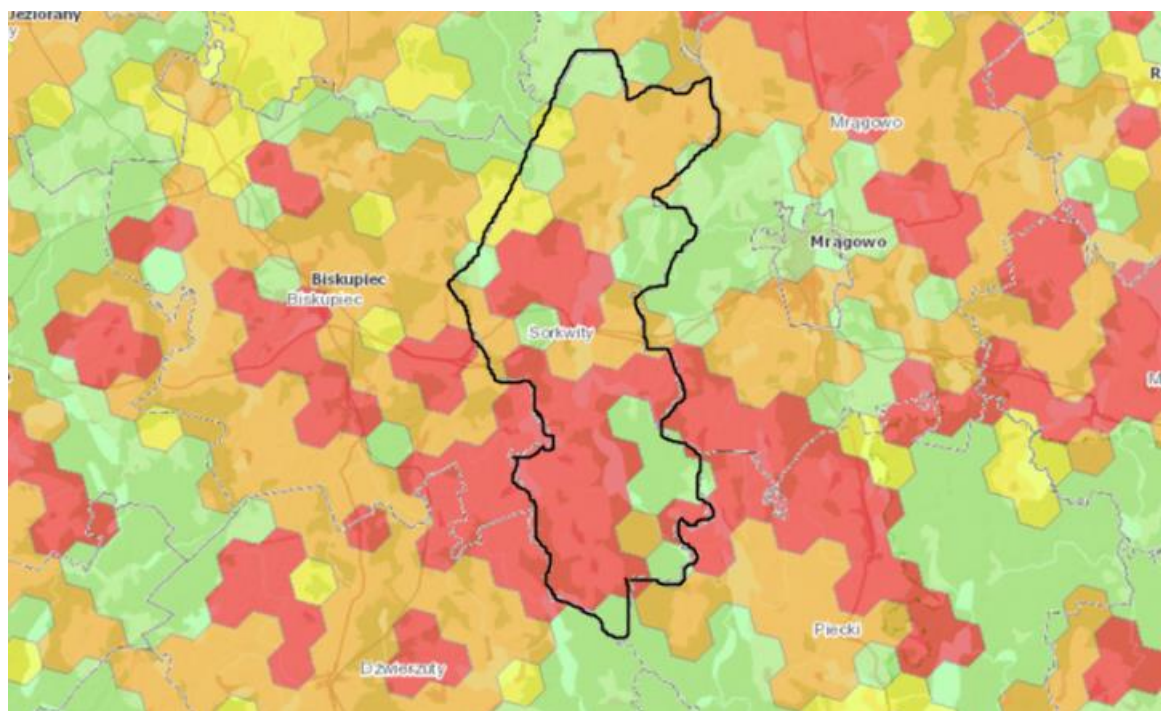
- klasa I – słabo zagrożone
- klasa II – umiarkowanie zagrożone
- klasa III – silnie zagrożone
- klasa IV – ekstremalnie zagrożone

Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną

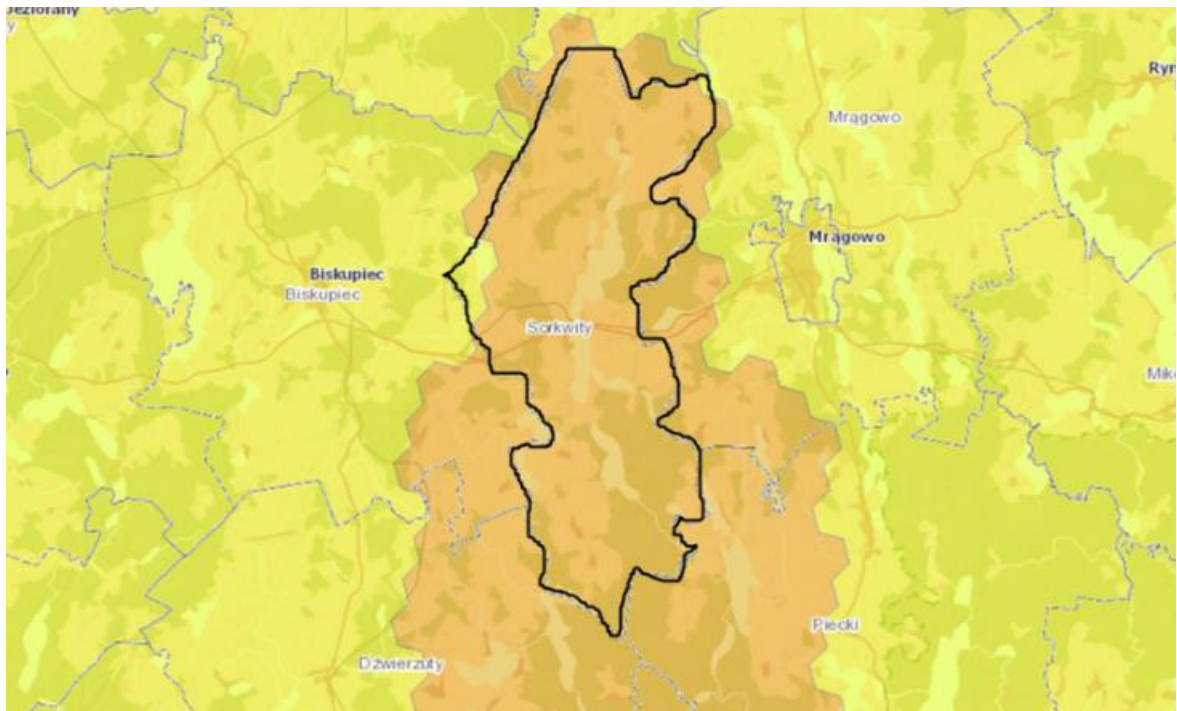
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 16 Mapa zagrożenia suszą rolniczą

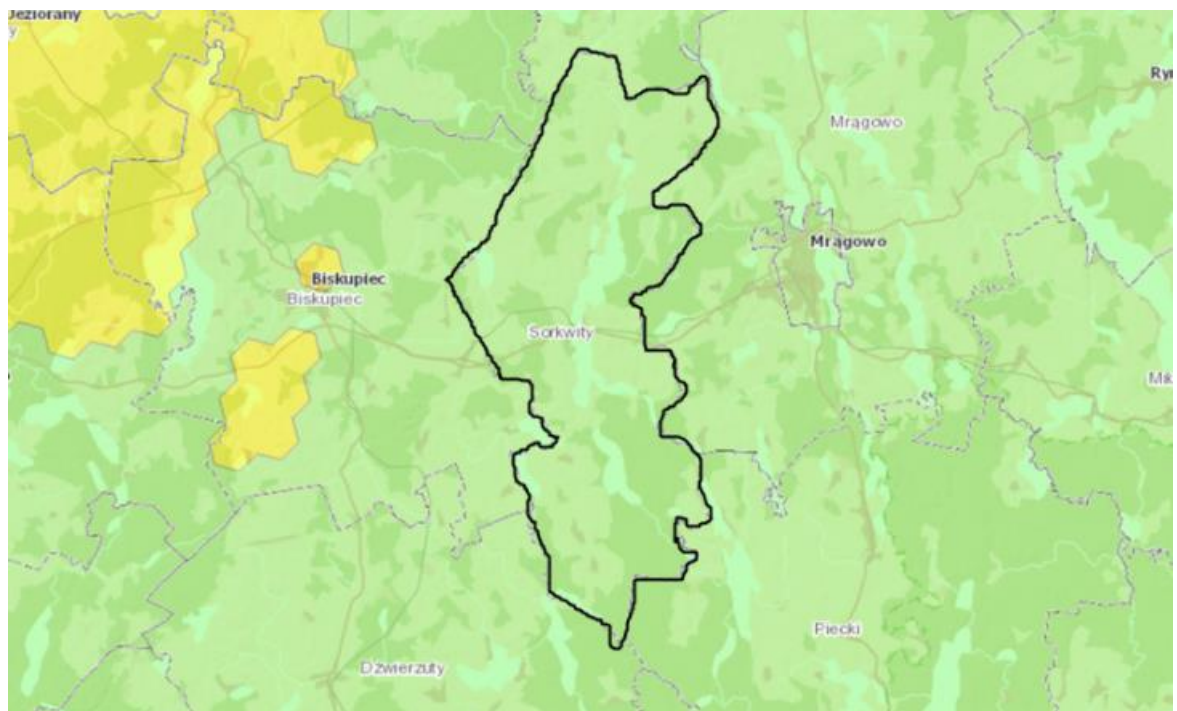
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 17 Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną

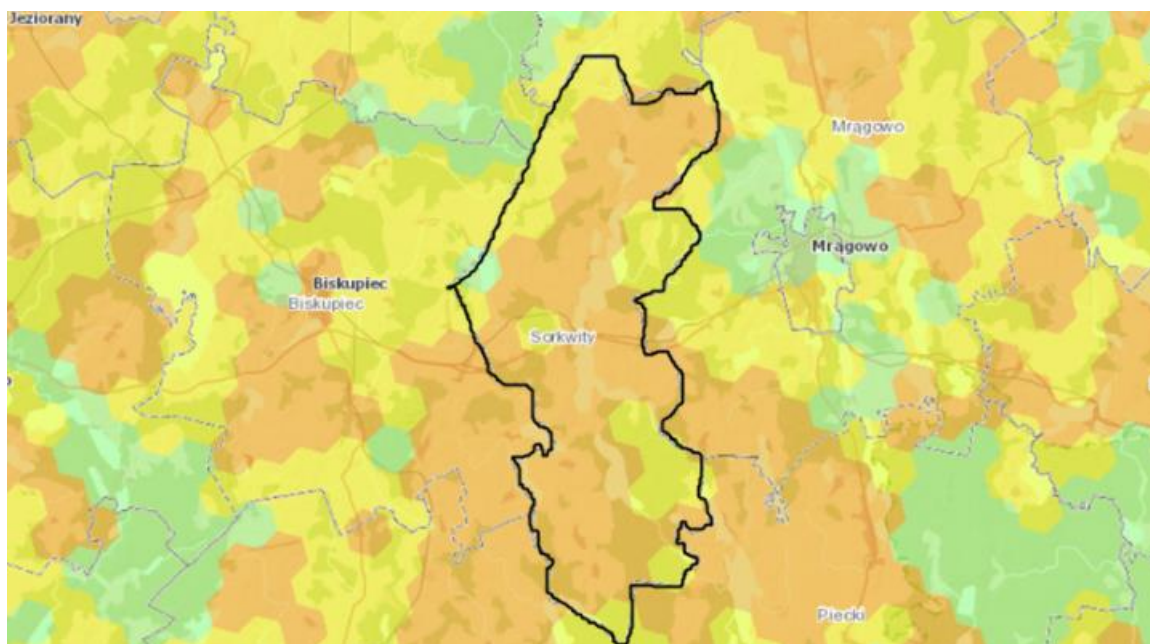
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 18 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 19 Mapa łącznego zagrożenia suszą

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Powyższe mapy wskazują, że tereny gminy Sorkwity są częściowo ekstremalnie zagrożone wyłącznie suszą rolniczą.

W Planie w katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy wskazano:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji,
- podpiętrzanie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy,
- analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i o bardzo intensywnym stopniu wykorzystania.

Przedmiotowa Strategia przewiduje w ramach celu operacyjnego 3.5 „Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska” m.in. zwiększenie retencji wodnej terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez m.in. prawidłowe retencionowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Istotne znaczenie – biorąc pod uwagę obecne i przyszłe zmiany klimatu – przy wdrażaniu Strategii ma jej zgodność z dokumentami dotyczącymi gospodarowania wodami, przeciwdziałania suszy i zarządzania ryzykiem powodziowym. Z uwagi na charakter gospodarczy gminy oraz jej położenie, silny

nacisk powinien być położony na wsparcie działań mających na celu zwiększeniu retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, co powinno następować poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

W Planie jako jedno z działań mających na celu adaptację do zmian klimatu wskazano retencję i zagospodarowanie wód opadowych. Ponadto Plan wskazuje na konieczność m.in. gospodarowania wodami roztopowymi, aby przeciwdziałać skutkom występowania susz. W Planie wskazano, że retencjonowanie wody ma nastąpić m.in. przez zwiększenie naturalnej i sztucznej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego terenu.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje budowę rozwiązań retencyjnych.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym stanowi strategiczny dokument służący właściwemu zarządzaniu ryzykiem powodziowym. W Planie (przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841), zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne) jako jedno z głównych działań przeciwdziałających zagrożeniu powodziowemu wskazano zbiorniki retencyjne. W dokumencie wskazuje się, że niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalnych jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje zatem ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, może wystąpić w szczególności na obszarach, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje utrzymanie istniejących rozwiązań retencyjnych i budowę nowych. Na terenie gminy Sorkwity nie występują tereny szczególnie narażone wystąpieniem powodzi rzecznej.

Poziom krajowy

Zgodność z Krajowym Programem Odbudowy czy programami operacyjnymi będzie wynikała z realizacji poszczególnych projektów w ramach programów. Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – obejmuje swoim zakresem rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny zgodny z kierunkami wskazanymi w ww. dokumentach. Ponadto Strategia jest zgodna z założeniami Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. Cele Polityki jest bezpieczeństwo energetyczne – przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko - biorąc pod uwagę optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych. Cel główny doprecyzowuje cele szczegółowe polityki podzielone na działania. Strategia wykazuje zgodność z poniższymi celami szczegółowymi:

- cel 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych,
- cel 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- cel 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- cel 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- cel 8: Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Poziom europejski

Europejski Zielony Ład

Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Pakiet inicjatyw wyznacza kierunki, w których zmierzać powinna Europa:

- świeże powietrze, czysta woda, zdrowe gleby i różnorodność biologiczna,
- energooszczędne budynki (nowe i wyremontowane),
- zdrowa i przystępna cenowo żywność,
- wzrost znaczenia transportu publicznego,
- czystsza energia i najnowsze ekologiczne innowacje technologiczne,
- przyszłościowe miejsca pracy i umiejętności niezbędne do transformacji,
- odporny przemysł.

Europejski Zielony Ład ma pomóc przekształcić UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

- która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto,
- w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów,
- w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle.

Strategia przewiduje działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy – pod tym kątem należy rozpatrywać zgodność Strategii z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

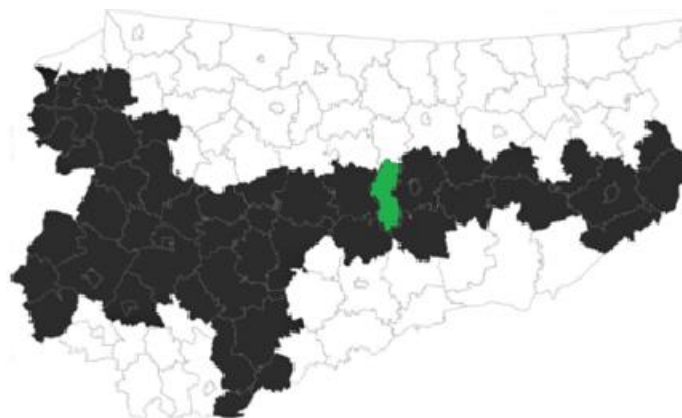
3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne. W dokumencie „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego” wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe („Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze” i „Obszar zagrożony trwałą marginalizacją”) i regionalne.

Gmina Sorkwity nie została zaliczona do żadnej z ww. kategorii OSI. Znajduje się jednak na obszarze OSI regionalnych. Poniżej przedstawiono położenie gminy Sorkwity na tle OSI województwa warmińsko-mazurskiego.

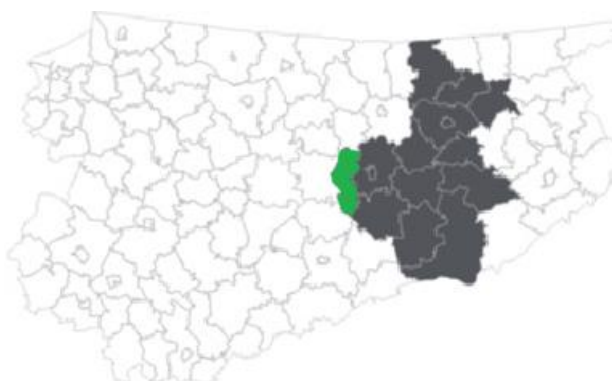
Rysunek 20 Lokalizacja gminy Sorkwity na mapie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniającej OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”

Dla tego obszaru istnieje konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu.

Rysunek 21 Lokalizacja gminy Sorkwity na mapie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniającej OSI Wielkie Jeziora Mazurskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”

Obszar wyróżnia się w skali kraju pod względem systemów wodnych oraz infrastruktury turystycznej i stanowi kluczowy potencjał do turystyki masowej w województwie.

Dla gminy Sorkwity fakt, że została ujęta w dwóch obszarach strategicznej interwencji – „Tygrys warmińsko-mazurski” oraz „Wielkie Jeziora Mazurskie” – stanowi istotną szansę rozwojową. Oznacza to, że gmina znajduje się w centrum działań ukierunkowanych zarówno na dynamizację procesów społeczno-gospodarczych w skali regionu, jak i na wykorzystanie wyjątkowych walorów turystycznych i przyrodniczych Pojezierza Mazurskiego. Z jednej strony przynależność do „Tygrysa warmińsko-mazurskiego” stwarza możliwość wzmacniania konkurencyjności gospodarczej, przyciągania inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy. Z drugiej strony wpisanie w obszar „Wielkich Jezior Mazurskich” daje dostęp do działań wspierających rozwój turystyki, poprawę infrastruktury oraz promocję regionu w skali krajowej i międzynarodowej. Połączenie tych dwóch perspektyw zwiększa potencjał gminy Sorkwity do korzystania ze środków zewnętrznych, realizacji projektów partnerskich i wzmocnienia swojej pozycji zarówno w regionie, jak i na mapie Polski.

Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Sorkwity

Opracowanie punktu oparto na obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sorkwity oraz diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma służyć koordynacji działań planistycznych, z uwzględnieniem aspektów środowiskowych i zasad ładu przestrzennego. W gminie Sorkwity proces ten realizowany jest poprzez dokumenty planistyczne – zarówno studium uwarunkowań, jak i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Model stanowi narzędzie wspierające lokalną politykę rozwoju i określa strategiczną wizję gminy w długim horyzoncie czasowym. Uwzględnia on zarówno uwarunkowania wynikające z położenia gminy w atrakcyjnym turystycznie obszarze Pojezierza Mrągowskiego, jak i globalne trendy rozwojowe (np. zmiany demograficzne, potrzeby ochrony klimatu czy rozwój nowych technologii). Jednocześnie akcentuje kierunki zmian oczekiwanych w ramach realizacji strategii rozwoju, przedstawiając cele jakościowe i ilościowe w kontekście przestrzennym.

Model wskazuje kluczowe obszary rozwojowe i problemowe, takie jak tereny wymagające ochrony środowiska, obszary o dużym potencjale turystycznym, przestrzenie rolnicze czy miejsca przeznaczone pod rozwój infrastruktury. Określa także powiązania funkcjonalne między poszczególnymi częściami gminy, np. sieć transportową, system powiązań przyrodniczych oraz lokalne centra usługowe. W praktyce wyznacza obszary strategicznej interwencji, schematyczne rozmieszczenie inwestycji oraz zasady zagospodarowania przestrzeni.

W strategii gminy Sorkwity model obejmuje w szczególności:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią poszczególnych miejscowości,
- system powiązań przyrodniczych, w tym doliny rzek i korytarze ekologiczne,
- główne ciągi komunikacyjne, w tym trasy rowerowe i piesze,
- najważniejsze elementy infrastruktury technicznej i społecznej,
- rekomendacje w zakresie dalszego kształtowania przestrzeni gminy.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Rola gminy Sorkwity w rozwoju regionu

Gmina Sorkwity pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju o charakterze wiejsko-turystycznym i rolniczym w zachodniej części powiatu mrągowskiego, w województwie warmińsko-mazurskim. Jej atrakcyjne położenie na szlaku komunikacyjnym Olsztyn–Mrągowo–Mikołajki oraz w otoczeniu licznych jezior i rzek sprawia, że gmina posiada znaczenie ponadlokalne – zarówno w wymiarze turystycznym, jak i rekreacyjnym. Bliskość Mrągowa, pełniącego funkcję ośrodka usługowo-administracyjnego wyższego rzędu, determinuje powiązania funkcjonalne gminy w układzie osadniczym regionu.

System transportowy gminy oparty jest głównie na drodze krajowej nr 16, stanowiącej główną oś komunikacyjną o znaczeniu regionalnym i krajowym, a także na drogach powiatowych i gminnych, łączących poszczególne sołectwa. Układ ten zapewnia dobre powiązania zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, jednak w wielu miejscach wymaga modernizacji – szczególnie w zakresie poprawy jakości nawierzchni, budowy chodników, oświetlenia czy elementów podnoszących bezpieczeństwo. Ważnym wyzwaniem jest także rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej, kluczowej dla dalszego rozwoju turystyki. Brak połączeń kolejowych ogranicza dostępność komunikacyjną gminy transportem publicznym, wzmacniając uzależnienie od sieci drogowej.

W strukturze osadniczej największe znaczenie ma wieś gminna Sorkwity, pełniąca funkcję lokalnego centrum administracyjnego, usługowego i turystycznego. Pozostałe miejscowości, takie jak Warpuny, Choszczewo, Burszewo, Janowo czy Rybno, pełnią głównie funkcje mieszkaniowe i rolnicze, ale w coraz większym stopniu rozwija się tam również działalność związana z turystyką, agroturystyką i rekreacją nad jeziorami. Wsie położone bezpośrednio nad jeziorami (m.in. nad Jeziorem Lampackim, Piłakno czy Dłużec) charakteryzują się rosnącą koncentracją usług noclegowych, gastronomicznych i wypoczynkowych.

W ujęciu funkcjonalnym gmina Sorkwity ma profil rolniczo-turystyczny, z silnym wpływem sektora rekreacji wodnej i leśnej. Rzeki Krutynia i Dajna wraz z siecią jezior stanowią główną oś atrakcyjności turystycznej, co powoduje, że gmina pełni funkcję regionalnego zaplecza rekreacyjnego i krajoznawczego dla mieszkańców województwa, a także licznych turystów krajowych i zagranicznych. Jednocześnie zachowuje charakter rolniczy, oparty na produkcji rolnej i hodowli, uzupełnionej o rozwój gospodarstw agroturystycznych.

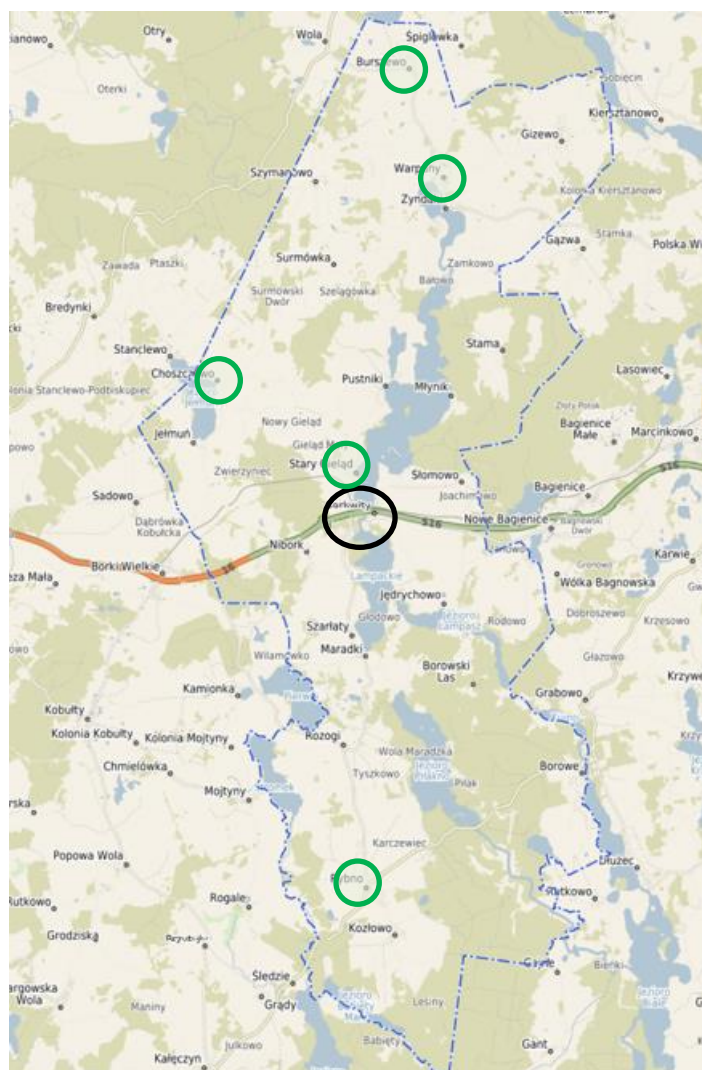
W perspektywie strategicznej gmina Sorkwity posiada potencjał do umacniania swojej pozycji jako ważny punkt na turystycznej mapie Mazur, zrównoważony między funkcjami rolniczymi a usługami związanymi z turystyką i rekreacją. Warunkiem jest inwestowanie w infrastrukturę techniczną i transportową, rozwój alternatywnych form mobilności (rowerowej, wodnej), ochrona walorów środowiskowych oraz stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości.

Rola i hierarchia jednostek osadniczych

Zauważalne jest oddziaływanie Sorkwity na inne miejscowości z racji najważniejszych obiektów gminnych zlokalizowanych właśnie w Sorkwicach, które determinują lub mogą determinować rozwój całej gminy.

Poniżej przedstawiono podział gminy na ośrodki wzrostu. Ponadto wskazano inne powiązania funkcjonalno-przestrzenne.

Rysunek 22 Ośrodki wzrostu w gminie Sorkwity

Główny ośrodek wzrostu ●

Lokalne ośrodki wzrostu ●

Źródło: opracowanie własne

Zauważalne jest dominujące oddziaływanie miejscowości Sorkwity, w której zlokalizowane są kluczowe obiekty administracyjne, usługowe i społeczne gminy. To właśnie ta miejscowość pełni funkcję centrum organizacyjno-gospodarczego i determinuje kierunki rozwoju całej gminy.

W strukturze osadniczej gminy wyraźnie kształtuje się hierarchiczny układ ośrodków wzrostu, w którym rolę głównego ośrodka centralnego o znaczeniu ponadlokalnym pełnią Sorkwity. Jej znaczenie wynika nie tylko z koncentracji funkcji administracyjnych i usługowych, ale także z korzystnego położenia przy drodze krajowej nr 16, stanowiącej główną oś transportową i rozwojową regionu. Wspierającą rolę wobec Sorkwit pełnią lokalne ośrodki wzrostu, do których zaliczyć można m.in. Warpuny, Choszczewo, Burszewo, Rybno czy Gieląd. Miejscowości te wyróżniają się większą liczbą mieszkańców, istotnym potencjałem rolniczym lub turystycznym, a także dostępem do podstawowych usług i zapleczem dla rekreacji nad jeziorami. Część z nich stanowi ważne punkty na turystycznej mapie regionu, przyciągając w sezonie letnim liczne grupy odwiedzających. Pozostałe wsie i osady, zlokalizowane często na terenach rolniczych bądź peryferyjnych, mają ograniczoną zdolność rozwojową i pełnią przede wszystkim funkcje uzupełniające. Ich rola sprowadza się do zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców oraz wspierania lokalnej produkcji rolnej.

Poniżej opisano szczegółowo kwestie wpływające na rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy Sorkwity.

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjne rozmieszczenie dóbr kulturowych (zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych) w gminie Sorkwity.

Źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy Sorkwity zabytki wpisane do rejestru zabytków znajdują się w wielu miejscowościach, m.in. w Choszczewie, Janiszewie, Jełmuniu, Jędrychowie, Kozłowie, Maradkach, Miłukach, Pustnikach, Rozogach, Rybnie, Sorkwicach, Starym Gielądzie, Surmówce oraz Warpunach. Najwięcej obiektów zabytkowych zlokalizowanych jest w Sorkwicach i Rybnie, co czyni te miejscowości szczególnie bogatymi w dziedzictwo historyczne.

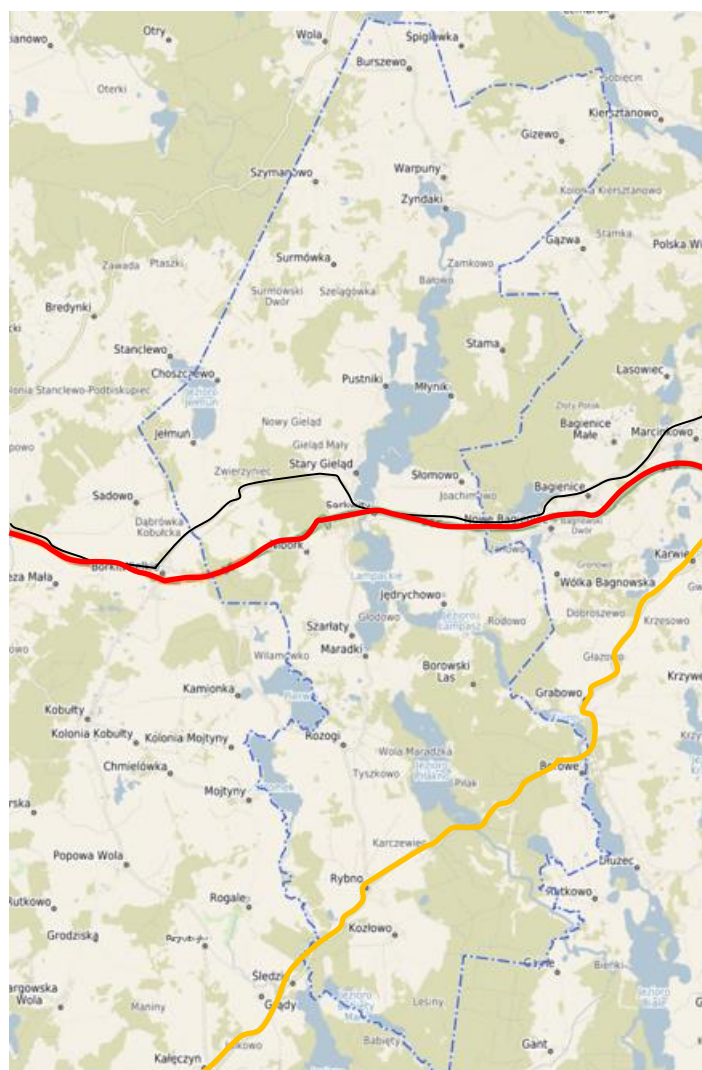
Sorkwity wyróżniają się obecnością zespołu pałacowo-parkowego z XIX wieku, neogotyckiego kościoła ewangelickiego oraz dawnych zabudowań dworskich i gospodarczych. Rybno natomiast skupia liczne obiekty związane z dawną zabudową wiejską i sakralną, które tworzą spójny obraz tradycyjnego osadnictwa mazurskiego. Pozostałe miejscowości, choć posiadają pojedyncze obiekty wpisane do rejestru, odgrywają ważną rolę w zachowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego, wzbogacając różnorodność przestrzenną i historyczną gminy.

Największą koncentrację zabytków można zaobserwować w centralnej części gminy – w Sorkwicach i ich otoczeniu. Stanowi to potencjał do rozwoju turystyki kulturowej, łączącej walory przyrodnicze Pojezierza Mrągowskiego z bogatą historią regionu.

b) Główne korytarze i elementy sieci transportowych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny przebieg dróg w gminie Sorkwity.

Rysunek 24 Drogi w gminie Sorkwity

Drogi wojewódzkie

Drogi powiatowe

Linie kolejowe

Źródło: opracowanie własne

System transportowy gminy Sorkwity oparty jest przede wszystkim na sieci drogowej o charakterze lokalnym i regionalnym, obejmującej głównie drogi gminne i powiatowe, które stanowią podstawowy szkielet komunikacyjny łączący poszczególne sołectwa oraz zapewniający dostęp do terenów rolniczych, leśnych i turystycznych. Układ ten ma strukturę rozproszoną i miejscami niespójną, co wpływa na ograniczoną przepustowość i obniża komfort obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego.

Dominującą rolę w systemie komunikacyjnym gminy pełni droga krajowa nr 16, która stanowi oś rozwojową regionu i zapewnia powiązania z Mrągowem, Olsztynem, a także Mikołajkami i Giżyckiem. Uzupełniają ją drogi powiatowe i gminne, jednak znaczna część z nich nie spełnia współczesnych standardów technicznych i wymaga modernizacji – w tym poprawy nawierzchni, budowy chodników, zatok parkingowych, oświetlenia oraz elementów zwiększających bezpieczeństwo użytkowników.

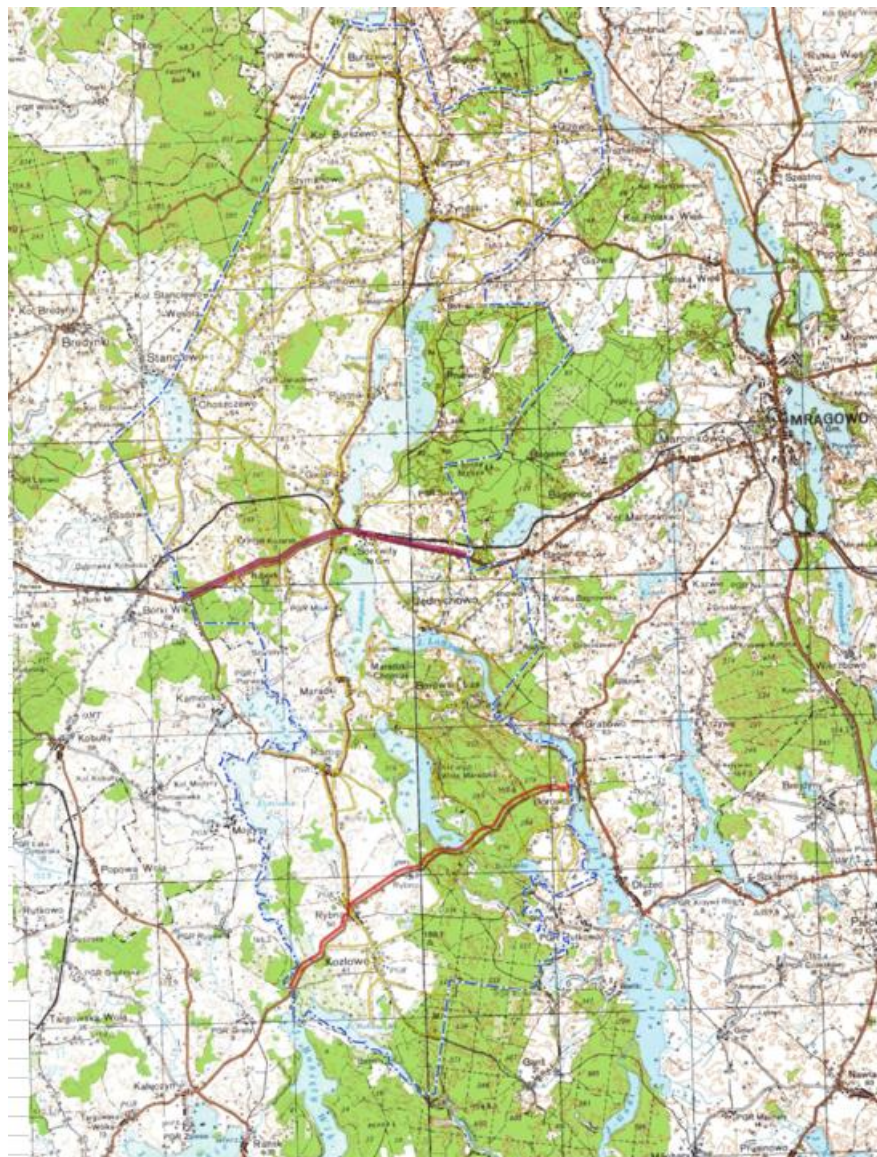
Mobilność mieszkańców opiera się przede wszystkim na transporcie indywidualnym, gdyż gmina nie posiada własnych połączeń kolejowych, a transport publiczny ma ograniczony zasięg i częstotliwość. Brak spójnej infrastruktury rowerowej i pieszej ogranicza natomiast rozwój alternatywnych form

mobilności, szczególnie istotnych w kontekście turystyki, której duża część opiera się na szlakach wodnych (Krutynia, Dajna) i rekreacji w otoczeniu jezior.

c) System powiazań przyrodniczych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny podział terenu gminy na tereny rolnicze, mieszkaniowe, zielone i wody.

Rysunek 25 Podział funkcjonalny terenu gminy Sorkwity

Źródło: opracowanie własne

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Sorkwity dominuje komponent przyrodniczy, którego trzon stanowią jeziora, rzeki oraz rozległe obszary leśne. Największe skupiska lasów występują w północnej i południowej części gminy, tworząc ważne ciągi ekologiczne o znaczeniu regionalnym. Pełnią one istotną rolę środowiskową i krajobrazową, a jednocześnie ograniczają możliwości intensywnej urbanizacji. System wodny gminy – obejmujący m.in. rzekę Krutynię, Dajnę oraz jeziora

Lampackie, Piłakno, Dłużec i Gielądzkie – stanowi oś kształtującą lokalny krajobraz, determinującą rozwój turystyki i rekreacji wodnej.

Tereny zabudowane koncentrują się przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, zwłaszcza drogi krajowej nr 16, oraz wokół lokalnych ośrodków osadniczych, takich jak Sorkwity, Warpuny czy Rybno. Zabudowa ma charakter wiejski, z przewagą budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego, rozmieszczonego punktowo w formie tradycyjnych układów wiejskich. Układ osadniczy jest rozproszony i policentryczny, a jego funkcjonowanie powiązane jest z centralnym ośrodkiem gminy – Sorkwitami. Uzupełniającym elementem krajobrazu są tereny rolnicze, zajmujące znaczną część gminy i pełniące funkcję gospodarczą, a także tereny turystyczno-rekreacyjne, rozwijające się głównie w bezpośrednim sąsiedztwie jezior i rzek. W sezonie letnim pełnią one rolę kluczowych przestrzeni aktywności mieszkańców i turystów, wspierając rozwój agroturystyki, kajakarstwa i turystyki rowerowej.

Pod względem funkcjonalnym gmina Sorkwity wykazuje więc przewagę funkcji przyrodniczo-turystycznej, uzupełnianej przez funkcję rolniczą i mieszkaniową. Brak jednostek miejskich oraz silne uwarunkowania przyrodnicze sprzyjają kształtowaniu polityki przestrzennej zorientowanej na rozwój zrównoważony, ochronę zasobów środowiska oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, szczególnie w sektorze turystyki i usług rekreacyjnych.

d) Obszar Strategicznej Interwencji gminy

Gmina Sorkwity boryka się na całym swoim terenie z problemami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi. Charakter gminy, jej powierzchnia i struktura mieszkaniowa determinuje traktowanie gminy jako jednego obszaru o wspólnych problemach do rozwiązania bez wyszczególniania konkretnych lokalizacji jako obszarów szczególnej interwencji. Tym samym gmina Sorkwity w całości traktowana jest jako Obszar Strategicznej Interwencji.

e) Problemy funkcjonalno-przestrzenne

Jak już zaznaczono w części analitycznej Strategii do głównych problemów gminy Sorkwity w sferze przestrzennej należy zaliczyć występujący problem tzw. „niskiej emisji”, marginalny zasięg sieci gazowej, stan dróg wymagający ich modernizacji, niedobory w sieci dróg rowerowych, zasoby mieszkaniowe wymagające rozwoju.

W odniesieniu do regionu gmina Sorkwity – jako ośrodek subregionalny – boryka się z problemem marginalnego oddziaływania na region.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie określa obecnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity. Gmina Sorkwity jest w trakcie opracowania planu ogólnego, którego obowiązek sporządzenia wynika z Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1688). Ustalenia planu ogólnego gminy określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią, której opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie ww. ustawy. Studium pozostaje w mocy do momentu uchwalenia planu ogólnego gminy. Podstawowymi dokumentami kształtującymi politykę przestrzenną będą strategia rozwoju gminy, plan ogólny oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zatem, jeszcze w obecnym stanie prawnym, to zapisy Studium stanowią zbiór szczegółowych uwarunkowań i zasad dla wyznaczania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jednak, mając na uwadze

nowelizację przepisów wprowadzonych ww. ustawą z dnia 7 lipca 2023 r., to właśnie w strategii rozwoju należy określić szereg uwarunkowań zawartych dotychczas w studium, które następnie będą uwzględnione w planie ogólnym. Można więc rzec, że nowa strategia rozwoju niejako przejmując część treści i funkcji zawartych dotychczas w studium. Wobec powyższego określa się poniższe ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Jednym z celów polityki przestrzennej gminy jest zachowanie zasobów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią dostosowaną do potencjału przyrodniczego m.in. poprzez:

- ochronę i zachowanie obszarów przyrodniczo najcenniejszych o decydującym znaczeniu dla utrzymania równowagi ekologicznej z uwzględnieniem georóżnorodności i różnorodności biologicznej, w tym wzrost lesistości;
- przeciwdziałanie degradacji wód powierzchniowych i nadmiernej eksploatacji wód podziemnych,
- przeciwdziałanie skutkom suszy,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcję emisji pyłów i gazów cieplarnianych,
- zminimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu w środowisku i ochronę mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi,
- rekultywację zanieczyszczonych wód powierzchniowych,
- ochronę kompleksów wysokoprodukcyjnych gleb oraz trwałych użytków zielonych,
- dbałość o poprawne i pewne funkcjonowanie systemu melioracyjnego,
- utrzymywanie na bardzo wysokim poziomie stopnia lesistości gminy, poprzez prowadzenie zalesień na terenach nienadających się do zabudowy oraz użytkowania rolniczego,
- opracowanie programu zagospodarowania turystycznego terenów przy Zalewie Szałe,
- zadrzewianie i zakrzewianie terenów zagrożonych lub podatnych na erozję,
- uzyskanie poprawnych warunków przyrodniczych na obszarze gminy, to jest takich, które powodują przekroczenie dopuszczalnych norm zanieczyszczenia środowiska poza granicami przynależnymi na działce lub wywołującymi w obrębie działki nieodwracalne zmiany środowiska,
- ograniczenie nowej zabudowy zwartej,
- podniesienie stanu sanitarnego obszaru gminy przede wszystkim poprzez budowę i rozbudowę systemów infrastruktury technicznej (kanalizacja, woda, gaz, elektroenergetyka),
- nadanie odpowiedniej rangi zagadnieniu ekorozwoju w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- stosowanie wysokich wymogów ekologicznych przy realizacji dużych i uciążliwych obiektów liniowych, a przede wszystkim dróg.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej gminy, koncentrują się na zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. W odniesieniu do zasobów dziedzictwa kulturowego należy stosować następujące zasady:

- spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów i ustaw szczególnych,
- poprawa stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego poprzez realizację wytycznych konserwatorskich i zasad ogólnych ich ochrony,
- minimalizacja występujących zagrożeń istniejących wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i czynników wywołujących te zagrożenia poprzez:

- rewaloryzację obszarów zdegradowanych (wsie o zachowanym układzie historycznym) oraz obiektów zabytkowych, ukierunkowaną na ochronę i odnowę wartości kulturowych związaną z promowaniem walorów gminy, wzmacniającą aktywność i kreatywność miejscowej społeczności lokalnej,
- przykładanie dużej staranności i solidności przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawaniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a także zatwierdzaniu projektów budowlanych, do uwzględniania zasad ochrony zasobów kulturowych i realizacji wytycznych konserwatorskich, dla konkretnych obszarów o wysokich wartościach krajobrazowo-kulturowych,
- kształtowanie nowych wartości środowiska kulturowego poprzez wykonanie specjalistycznego opracowania (niewymaganego przepisami, ale pożądanego), wskazującego na prawidłowe i ciekawe rozwiązania np. w zakresie form zabudowy, elementów kompozycji układów przestrzennych czy też atrakcyjności krajobrazu, w związku z przewidywanym zwiększeniem zurbanizowania gminy,
- rozszerzenie ochrony na zasoby posiadające wartość dla tożsamości kulturowego gminy,
- zwiększenie aktywności działania i środków finansowych na obiekty związane ze spuścizną historyczną i kulturową i obiekty posiadające znaczenie edukacyjno-rekreacyjne,
- adaptację i dostosowanie sposobów użytkowania dóbr kultury do nowych wymagań życia społecznego i gospodarczego, co powinno być traktowane jako warunek ich przetrwania.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyraźnie widoczny jest potencjał gminy Sorkwity do dalszego, umiarkowanego, ale stabilnego rozwoju – zarówno w zakresie mieszkalnictwa, jak i aktywności gospodarczej. Pomimo niekorzystnych prognoz demograficznych oraz ograniczeń wynikających z rolniczego charakteru przestrzeni czy dostępności gruntów inwestycyjnych, gmina posiada realne atuty lokalizacyjne i infrastrukturalne, które – przy odpowiedniej polityce planistycznej – mogą stać się fundamentem trwałego wzrostu.

a) Uporządkowanie i intensyfikacja istniejących struktur osadniczych

W pierwszym etapie działań rozwojowych kluczowe powinno być uzupełnianie i porządkowanie już istniejących struktur osadniczych. Należy dążyć do zwiększenia intensywności zabudowy w granicach obecnych jednostek, przy jednoczesnym zachowaniu spójności urbanistycznej i estetyki krajobrazu. Wzmocnienie dostępności do usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz komunikacji w obrębie tych obszarów może skutecznie wspierać stabilizację demograficzną oraz poprawę jakości życia. Jednocześnie warto planować działania rewitalizacyjne, obejmujące wykorzystanie zdegradowanych przestrzeni na cele mieszkaniowe, społeczne i usługowe.

b) Rozszerzanie struktury osadniczej na tereny niezainwestowane

Drugim kierunkiem rozwoju gminy Sorkwity powinno być stopniowe i racjonalne zagospodarowywanie niezainwestowanych jeszcze obszarów, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących jednostek osadniczych. Taki model sprzyja spójności infrastrukturalnej, zapobiega nadmiernemu rozproszeniu zabudowy i wspiera zrównoważone wykorzystanie przestrzeni. Planowanie nowych terenów mieszkaniowych i usługowych powinno opierać się na analizie chłonności przestrzennej, rzeczywistych potrzeb mieszkańców oraz lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego. Rozwój o

charakterze kompaktowym pozwoli także na ograniczenie przyszłych kosztów utrzymania i rozbudowy infrastruktury technicznej.

Warto podkreślić, że w ostatnich latach w gminie Sorkwity widoczny jest systematyczny przyrost inwestycji mieszkaniowych, zwłaszcza w miejscowościach położonych przy drodze krajowej nr 16 oraz w bezpośrednim otoczeniu jezior (m.in. w Sorkwicach, Warpunach i Rybnie). Wzrost liczby nowo powstających domów jednorodzinnych oraz budynków rekreacyjnych wskazuje na rosnącą atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną gminy. Jednocześnie wskaźniki mieszkaniowe pozostają niższe niż średnia wojewódzka, co świadczy o dalszym potencjale rozwojowym w tym zakresie, zwłaszcza w kontekście napływu nowych mieszkańców oraz rozwoju funkcji usługowych i turystycznych.

c) Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych

W perspektywie rozwoju gospodarczego gminy Sorkwity kluczowe znaczenie ma wskazanie priorytetowych obszarów przeznaczonych pod działalność inwestycyjną – usługową, produkcyjną i turystyczną. Najbardziej predysponowane do tego są tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 16, dobrze skomunikowane i wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną.

Jednocześnie proces ten musi odbywać się z pełnym poszanowaniem ograniczeń środowiskowych, wynikających z lokalizacji gminy na obszarach o szczególnych wartościach przyrodniczych. Na terenie Sorkwit znajdują się m.in. obszary Natura 2000 (np. „Ostoja Piska” czy „Jeziora Warmii i Mazur”), a także liczne rezerваты przyrody i ciągi ekologiczne. Ich obecność powoduje, że nowe inwestycje powinny być sytuowane poza strefami ochrony przyrody i projektowane w taki sposób, aby nie zakłócały funkcjonowania ekosystemów, zwłaszcza korytarzy migracyjnych zwierząt wodnych i ptaków.

d) Spójność struktury funkcjonalno-przestrzennej

Warunkiem osiągnięcia zrównoważonego rozwoju gminy Sorkwity jest wypracowanie spójnej i elastycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Hierarchizacja funkcji przestrzennych i różnicowanie przeznaczenia terenów powinny iść w parze z możliwością dostosowywania planów do zmieniających się warunków społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Należy dążyć do równowagi pomiędzy funkcjami mieszkaniowymi, gospodarczymi, usługowymi i turystyczno-przyrodniczymi, przy jednoczesnym poszanowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz bogatego dziedzictwa kulturowego gminy.

Sorkwity, jako gmina o korzystnej lokalizacji przy drodze krajowej nr 16, dobrze skomunikowana z Olsztynem i Mrągowem, a zarazem atrakcyjnie położona w sercu Pojezierza Mrągowskiego, posiada istotne atuty rozwojowe. Rozwinięta sieć jezior i szlaków kajakowych (m.in. Krutynia i Dajna) wspiera turystykę i rekreację, a aktywne instytucje kultury i edukacji wzmacniają rolę gminy jako lokalnego centrum życia społecznego.

Uwzględnienie powyższych kierunków w planowaniu przestrzennym stanowi nie tylko odpowiedź na aktualne wyzwania, takie jak zmiany demograficzne, potrzeba poprawy dostępności komunikacyjnej czy ochrona środowiska, ale również szansę na długofalowe wzmocnienie pozycji gminy Sorkwity jako dynamicznego, atrakcyjnego turystycznie i zrównoważonego ośrodka rozwoju lokalnego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

1. Komunikacja

Podniesienie poziomu obsługi komunikacyjnej gminy Sorkwity powinno nastąpić poprzez modernizację i budowę kluczowych dróg gminnych, zapewniających sprawne powiązania wewnętrzne pomiędzy sołectwami oraz dobre skomunikowanie z układem zewnętrznym – przede wszystkim z drogą krajową nr 16. Istotnym kierunkiem działań jest także budowa lokalnych układów drogowo-ulicznych na terenach zabudowanych i przewidzianych do dalszego zagospodarowania, co poprawi dostępność komunikacyjną i bezpieczeństwo mieszkańców.

Ważnym elementem polityki transportowej gminy powinna być również współpraca samorządu z powiatem w zakresie modernizacji dróg powiatowych, które odgrywają kluczową rolę w integracji sieci osadniczej i zapewnieniu spójności przestrzennej. Na terenach rozwojowych wskazane jest wprowadzenie rozwiązań z zakresu komunikacji zbiorowej, umożliwiających mieszkańcom alternatywę wobec transportu indywidualnego.

Ze względu na walory turystyczne gminy szczególne znaczenie ma rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej, powiązanej z istniejącymi szlakami wodnymi (Krutynia, Dajna) i jeziorami, co przyczyni się do rozwoju zrównoważonej mobilności i wzmocnienia potencjału turystycznego. W dłuższej perspektywie gmina Sorkwity powinna wykorzystywać istniejący potencjał do integracji różnych form transportu – samochodowego, autobusowego oraz rowerowego – w spójny system mobilności, odpowiadający zarówno na potrzeby mieszkańców, jak i odwiedzających turystów.

2. Infrastruktura techniczna i społeczna

a) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę są następujące:

- modernizacja i uzupełnienie sieci wodociągowej w na terenach istniejącej zabudowy,
- rozbudowa sieci wodociągowej w kierunku rozwojowych terenów zabudowy, połączona z realizacją systemu kanalizacji sanitarnej;

b) kierunki rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych są następujące:

- modernizacja i rozbudowa istniejącej gminnej oczyszczalni ścieków,
- etapowa realizacja systemu kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych miejscowości,
- realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków, przy sprzyjających warunkach gruntowo-wodnych, w sytuacji braku sieci kanalizacji sanitarnej lub do czasu jej doprowadzenia,
- do czasu realizacji sieci kanalizacji sanitarnej – dopuszczenie możliwości realizacji bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wraz z udokumentowanym wywozem ścieków do gminnej oczyszczalni ścieków;

c) kierunki rozwoju systemu odprowadzania wód opadowych są następujące:

- podstawą odprowadzania wód opadowych będą lokalne sieci kanalizacji deszczowej oraz lokalna infiltracja wód opadowych,
- odprowadzanie wód deszczowych do wód powierzchniowych siecią kanalizacji deszczowej należy obowiązkowo poprzedzić wykonaniem urządzeń podczyszczających dostosowanych do ilości ścieków i ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- odprowadzenie ścieków deszczowych będzie możliwe również poprzez wpusty ściekowe z wkładami podczyszczającymi do studni chłonnych, skrzynek rozsączających i dalej w grunt,

- należy ograniczyć nawierzchnie szczelne na rzecz nawierzchni ażurowych, umożliwiając lokalną infiltrację wód opadowych,
 - podstawą odprowadzenia wód opadowych z dachów będzie spływ powierzchniowy do gruntu w granicach własnej działki; dopuszcza się inny sposób odprowadzenia wód opadowych z terenów zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - zachowanie suchych rowów jako elementu odwodnienia;
- d) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną w gminie Sorkwity są następujące:
- modernizacja, przebudowa, rozbudowa i budowa nowych sieci elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV (preferowanie kabli szczególnie w miejscach konfliktowych z zabudową) i niskiego napięcia 0,4 kV,
 - modernizacja i budowa nowych stacji transformatorowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji podziemnych kabli elektroenergetycznych,
 - lokalizacja potencjalnych rozwojowych terenów lokalizacji instalacji fotowoltaicznych,
 - dopuszczenie na potencjalnych rozwojowych terenach zabudowy produkcyjnej, usług produkcyjnych i składów,
 - wykorzystanie potencjalnych obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji przydomowych odnawialnych źródeł energii,
 - ograniczenie zużycia energii elektrycznej – modernizacja oświetlenia ulicznego i stosowanie energooszczędnych urządzeń,
 - wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną pojedynczych obiektów budowlanych;
- e) kierunki rozwoju zaopatrzenia w ciepło są następujące:
- zastępowanie węgla kamiennego innymi mniej uciążliwymi źródłami energii, w tym biomasą,
 - modernizacja kotłowni i urządzeń grzewczych,
 - stosowanie nowoczesnych indywidualnych źródeł energii, w tym kotłów nowej generacji oraz wymiana starych urządzeń na nowe,
 - wykorzystanie rozproszonych źródeł energii cieplnej i elektrycznej, w tym pracujących w skojarzeniu,
 - wykorzystanie pomp ciepłych i kolektorów słonecznych,
 - wykorzystanie gazu, biogazu i gazu płynnego,
 - wykorzystanie energii elektrycznej, w tym również z odnawialnych źródeł energii – z ogniw fotowoltaicznych i małych przydomowych elektrowni wiatrowych,
 - ograniczenie zużycia energii cieplnej, w tym kontynuacja termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych, usługowych i innych wg aktualnych potrzeb;
- f) kierunki rozwoju obsługi telekomunikacyjnej są następujące:
- obsługa telekomunikacyjna gminy oparta będzie o operatorów telefonii sieciowej i komórkowej,
 - dopuszcza się korektę przebiegu i rozbudowę podziemnej sieci telefonicznej oraz możliwość realizacji sieci szerokopasmowych,
 - lokalizacja inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej oraz lokalizacja infrastruktury telekomunikacyjnej o nieznacznym oddziaływaniu – będzie odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi;
- g) kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami są następujące:

- obowiązywać będzie system gospodarki odpadami przyjęty przez Radę Gminy z uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów,
- odpady komunalne trafiać będą do zakładu zagospodarowania odpadów.

3. Infrastruktura produkcyjna, usługowa, magazynowa

Na terenach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 16, przebiegającej przez gminę Sorkwity, istnieje możliwość przeznaczenia części obszarów pod funkcje magazynowe, usługowe, produkcyjne, składowe oraz nowoczesną produkcję rolną. Dogodne położenie przy jednym z głównych szlaków komunikacyjnych Warmii i Mazur zapewnia bardzo dobre powiązania z regionalną i krajową siecią transportową (m.in. z Olsztynem, Mrągowem, Mikołajkami i Giżyckiem), co sprzyja rozwojowi działalności gospodarczej o charakterze logistycznym, przemysłowym i rolniczym.

Dostępność infrastruktury drogowej czyni te tereny atrakcyjnymi dla inwestorów poszukujących dobrze skomunikowanych lokalizacji do prowadzenia działalności w zakresie produkcji, dystrybucji i przechowywania towarów. Jednocześnie rozwój tych funkcji powinien odbywać się w sposób harmonijny z otaczającą przestrzenią – z poszanowaniem walorów przyrodniczych, obecności obszarów chronionych (m.in. Natura 2000) oraz zachowaniem ładu przestrzennego.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Wyznaczenie obszarów, na których dopuszczona zostanie lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW następuje w planie ogólnym oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW w ramach infrastruktury związanej z:

- pozyskiwaniem energii słonecznej polegającej na budowie elektrowni fotowoltaicznej;
- pozyskiwaniem energii wiatru polegającej na budowie elektrowni wiatrowej;
- pozyskiwaniem energii z biogazu polegającej na budowie biogazowni;
- pozyskiwaniem energii geotermalnej.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Na terenach zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej, sportu i rekreacji, nie dopuszcza się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Na terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć polegających na chowie lub hodowli zwierząt. Zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach, na których występują formy ochrony przyrody. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko dopuszcza się na terenach zagospodarowania odpadami.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gospodarka rolna stanowi jedną z podstawowych funkcji gminy, dla jej rozwoju zakłada się następujące kierunki i zasady kształtowania przestrzeni rolniczej i ochrony powierzchni ziemi:

- zachowanie i ochrona obszarów gleb o wysokich walorach dla produkcji rolnej;
- przeciwdziałanie skutkom suszy m.in. poprzez ograniczanie utraty naturalnej retencji i zachęcanie do jej odtwarzania na terenach zurbanizowanych oraz utrzymanie i odtwarzanie

naturalnych możliwości retencyjnych ekosystemów wodnych i ekosystemów zależnych od wód;

- wdrażanie ekohydrologicznych rozwiązań m.in. poprzez: zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, pasy leśne, wyspy leśne, enklawy łąk śródpolnych, wprowadzanie roślinności towarzyszącej wodom powierzchniowym, a także budowa ścian denitryfikacyjnych stanowiących barierę przed dopływem azotanów ze zlewni rolniczej, także z obszarów nieskanalizowanych.

Dla ochrony i wzbogacania zasobów leśnych oraz obszarów zadrzewień zakłada się:

- zachowanie i ochronę zwartych kompleksów leśnych, wysp leśnych, pasów leśnych dla utrzymania wodochronnych i glebochronnych funkcji lasów związanych z retencyjnymi właściwościami ekosystemów leśnych, chroniących zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujących stosunki hydrologiczne i przeciwdziałających suszy,
- zwiększanie powierzchni leśnych poprzez zalesianie gruntów o najniższej jakości i przydatności dla rolnictwa (gleb nieurodzajnych),
- niewprowadzanie obcych geograficznie i siedliskowo gatunków drzew i krzewów (zadrzewienia śródpolne, przydrożne, itp.).

Na terenie obszarów chronionych decyzje o zalesieniu muszą być zgodne z planami ochrony lub planami zadań ochronnych tych obszarów, a w przypadku braku takich planów – zaopiniowane przez właściwe służby ochrony przyrody zgodnie z kompetencjami.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;

Na terenie gminy nie wyznaczono obszarów zdegradowanych, obszarów rewitalizacji, ani obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub remediacji. Dopuszcza się wyznaczenie takich obszarów, zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie.

4 Założenia wdrożeniowe

W punkcie opisano założenia systemu realizacji Strategii, przewidywane koszty realizacji działań wpisanych do Strategii oraz potencjalne źródła ich finansowania.

4.1 Planowane przedsięwzięcia

Poniżej przedstawiono priorytetowe przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym w przyjętej perspektywie czasowej Strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Tabela 33 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii

Inwestycja/projekt	Lokalizacja	Lata realizacji	Planowane źródło finansowania	Podmioty zaangażowane
Budowa/modernizacja miejsc obsługi kajakarzy na terenie Gminy Sorkwity oraz terenów nadbrzeżnych jezior poprzez zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych jezior i budowę pomostów – miarę potrzeby, tworzenie tematycznych miejsc, mała infrastruktura, oraz ochronę bioróżnorodności	Warpuny, Sorkwity, Miluki, Jędrychowo i inne miejscowości nadjeziorne	2025-2026 2026-2032	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 lub LGD Mazurskie Morze/LGR Mazury	Stowarzyszenie WJM 2020
Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym instalacja urządzeń OZE oraz wymiana/modernizacja źródeł ciepła oraz stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii w budynkach użyteczności publicznej, budowa odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami w tym m.in. (1)termomodernizacja Szkół Podstawowych, (2) termomodernizacja świetlic wiejskich i remiz OSP, (3) modernizacja/przebudowa przedszkola	w tym m.in. (1) Zyndaki i Warpuny- (2) termomodernizacja świetlic wiejskich i remiz OSP, (3) modernizacja przedszkola w Warpunach i Sorkwitach	(1) 2027-2032 (2) 2027-2032 (3) 2026-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Utworzenie Gminnego Centrum Ratowniczego i zarządzania kryzysowego w Warpunach wraz z remizą OSP Warpuny, budowa magazynu kryzysowego,	Warpuny	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Modernizacja/rozbudowa/budowa oświetlenia drogowego (w tym montaż oświetlenia solarne) na terenie Gminy Sorkwity	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO, środki własne	
Modernizacja (remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa) infrastruktury drogowej na terenie Gminy Sorkwity, w tym m.in. dróg gminnych dróg wewnętrznych, budowa nowych dróg gminnych i wewnętrznych.	obszar całej gminy	2025-2032	Środki KPO, Unii Europejskiej, województwa warm-maz.	
Modernizacja (remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa) infrastruktury drogowej – drogi powiatowe i wojewódzkie na terenie Gminy Sorkwity	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	Powiat Mrągowski Powiat Olsztyński

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja ujęć wody i Stacji Uzdatniania Wody wraz z przebudową sieci wodociągowej,	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja sieci wodociągowej	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ściekowej: Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz budowa lokalnych oczyszczalni ścieków	obszar całej gminy	2028-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Realizacja nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrznych i inne ogólnodostępne obiekty/ zagospodarowania terenu) – w tym: budowa pumtracka, placu rekreacyjnego i bieżni oraz zjazd linowy typu tyrolka w Sorkwitych, budowa boiska wielofunkcyjnego oraz do piłki nożnej w Warpunach oraz rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej na terenie Gminy Sorkwity, w tym m.in., modernizacja boiska przy szkole w Zyndakach, modernizacja boiska w Sorkwitych, modernizacja boiska w Kozłowie, urządzeń zabawowych na placach zabaw i urządzeń sportowych na wiejskich boiskach (niewymiarowych)	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Modernizacja oczyszczalni ścieków	Rybno i Zyndaki, Sorkwity	2028-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	obszar całej gminy	2025-2030	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Budowa infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej, w tym. zbiorniki retencyjne budowane przez osoby fiz., zbiorniki retencyjne	obszar całej gminy	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	
Modernizacja/przebudowa/budowa infrastruktury p.poż na terenie Gminy Sorkwity, w tym: wymiana sieci i hydrantów na terenie wszystkich miejscowości, modernizacja zbiornika p.poż w Rybnie, modernizacja dróg p.poż, budowa sieci i hydrantów.	obszar całej gminy	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne, KPO	ZGK w Warpunach Sp. z o.o
Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną, w tym tereny wzdłuż drogi ekspresowej S-16 w msc. Nibork, Sorkwity oraz terenów gminnych i objętych mpzp. Kozłowo, Sorkwity.	wzdłuż drogi ekspresowej S-16 w msc. Nibork, Sorkwity oraz Kozłowo, Sorkwity	2026-2030	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne,	Warmińsko Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna
Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i zielono-niebieskiej infrastruktury	obszar całej gminy	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne,	

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych, w tym m.in. Sorkwity – węzeł Sorkwity, siedziba GOK w Sorkwicach	Sorkwity obszar całej gminy	2025-2028	Środki własne, granty	GOK Sorkwity
Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz obiektów użyteczności publicznej, w celu poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym: m.in. w msc. Janowo, Sorkwity (ścieżka + punkt kajakowy + remiza), Warpuny (plac zabaw + remiza + punkt kajakowy), Rybno (wiata + remiza)	obszar całej gminy	2025-2028	Środki własne, programy dotacyjne,	
Modernizacja i remonty istniejących budynków i lokali komunalnych, w celu poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym/socjalnym : m.in. w msc. Sorkwity	Sorkwity, obszar całej gminy	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, granty, programy dotacyjne,	GOPS Sorkwity
Realizacja szlaków turystycznych pieszych i pieszo-rowerowych oraz miejsc wypoczynku, w tym budowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.), sieciowanie miejscowości, lasy społeczne w tym m.in. zagospodarowanie terenu w Maradkach, Pustnikach, Warpunach, Sorkwicach, Gizewie, Janowie, Rodowie, Kozłowie, Choszczewie, Janiszewie	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne,	Stowarzyszenie Bogactwo Mazur z siedzibą w Sorkwicach, Nadleśnictwo Mrągowo, Powiat Mrągowski
Organizacja i promocja cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych, w tym m.in. Festiwal Kultury Mazurskiej w Sorkwicach, Zawody Drwali w Kozłowie, inne	obszar całej gminy	2025-2032	środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne,	GOK Sorkwity, Nadleśnictwo Mrągowo, Stowarzyszenie Bogactwo Mazur, Parafia Ewangelicko-Augsburska w Sorkwicach
Rozbudowa i przebudowa budynku GOK w Sorkwicach oraz zagospodarowanie terenu wokół celem utworzenia centrum integracji społecznej, w tym m.in. budowa sceny i kona plenerowego, budowa urządzeń zduńskich (do wypieku chleba, ryb)	Sorkwity	2025-2028	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne,	Stowarzyszenie Bogactwo Mazur z siedzibą w Sorkwicach
Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu Gminy Sorkwity	cała Gmina	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne, środki własne	
Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS)	Sorkwity	2026-2027	środki rządowe, programy dotacyjne	
Aktywizacja osób starszych i rozwój systemu opieki senioralnej – GOPS Sorkwity	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD	

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

			MM, LGR Morze, programy dotacyjne, środki własne	
Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia – w tym m.in. przebudowa/adaptacja lokali/budynków ośrodka zdrowia na potrzeby opieki zdrowotnej, w celu zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.	Warpuny, Sorkwity	2026-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne,	
Budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów, ścieżek rowerowych i innej infrastruktury towarzyszącej).	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne, środki własne	
Budowa/rozbudowa infrastruktury rowerowej: budowa ścieżek rowerowych, w tym: wzdłuż drogi woj. 600 Szczytno-Rybno-Mrągowo, dr woj. 680 Sorkwity-Mrągowo (połączenie do Mazurskiej Pętli Rowerowej) oraz utworzenie miasteczka rowerowego w Sorkwitych	Szczytno-Rybno-Mrągowo, Sorkwity-Mrągowo Sorkwity	2026-2032 2027-2030	Programy unijne, środki rządowe środki rządowe, programy dotacyjne, granty	Województwo Warmińsko-Mazurskie, Powiat Olsztyński
Modernizacja istniejących przystanków i zwiększenie liczby przystanków autobusowych w celu zwiększenia dostępu do usług komunikacji zbiorowej	obszar całej gminy	2025-2032	środki rządowe	Powiat Mrągowski
Rozbudowa sieci światłowodowej i zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, w tym: podłączenie do siedziby Urzędu Gminy w Sorkwitych do światłowodu, podłączenie budynków użyteczności publicznej do światłowodu	Sorkwity, obszar całej gminy	2026-2032	Programy unijne, środki rządowe	Województwo Warmińsko-Mazurskie
Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym: m.in. przebudowa/budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	Warpuny, Sorkwity	2027-2032	Programy unijne, środki rządowe	
Modernizacja bazy Zakładu Gospodarki Komunalnej w Warpunach: poprzez modernizację/termomodernizację budynków oraz wyposażenie w niezbędny sprzęt	Warpuny, Sorkwity	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe	
Budowa sieci małej infrastruktury na terenie Gminy Sorkwity, w tym: m.in. ławek, koszy na śmieci, elementów oświetlenia, poszerzenie ilości zieleni zagospodarowanej, w tym tworzenie skwerów, zieleńców, nasadzeniem drzew oraz traw, kreowanie przestrzeni publicznych oraz zagospodarowanie ich pod strefy aktywności lokalnej, z zachowaniem zasad ładu przestrzennego	Teren Gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne	organizacje NGO
Tworzenie bezpiecznych przejść dla pieszych przy wykorzystaniu energooszczędnych i ekologicznych rozwiązań	obszar całej gminy	2025-2032	środki rządowe	Komenda Powiatowa Policji, Powiat Mrągowski

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Przebudowa i modernizacja budynków przeznaczonych na cele opiekuńczo-wychowawcze, obejmująca adaptację pomieszczeń na potrzeby świadczenia usług żłobkowych, funkcjonowania klubów dziecięcych, przedszkolnych oraz aktywności typu aktywny maluch, wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych, modernizacją infrastruktury towarzyszącej (w tym ogrodzeń) oraz rozbudową i doposażeniem placów zabaw	Warpuny, Sorkwity, Choszczewo, Rybo	2027-2030	Programy unijne, środki rządowe	
Budowa magazynów lub adaptacja istniejących budynków na magazyny do przechowywania żywności oraz innych obiektów z obrony/zarządzania kryzysowego	Warpuny, Sorkwity, Rybno	2025-2030	środki rządowe, KPO	
Mazurska Stodoła – Centrum działalności KGW pozyskanie i adaptacja budynków gospodarskich w Rybnie	Rybno	2027-2032	Programy unijne, środki rządowe, KPO	organizacje NGO/KGW, Powiat Mrągowski
Smart Village – tematyczne sieciowanie wsi na terenie Gminy Sorkwity, w tym wypracowanie koncepcji, wdrożenie i realizacja projektów smart	obszar całej gminy	2026-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne	Organizacje NGO
Budowa/przebudowa/modernizacja obiektów mostowym i przepustów drogowych, w tym. m.in. most w Bałowie, przepust w Jędrychowie, Janowo, Bałowo, Sorkwity	Bałowo, Jędrychowo, Janowo, Sorkwity	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe,	
Montaż zestandaryzowanych pod względem wizualnym tablic informacyjnych we wszystkich miejscowości znajdujących się na terenie Gminy (z mapami lokalizacyjnymi)	obszar całej gminy	2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne	
Budowa osiedli mieszkalnych wielorodzinnych w Sorkwitych	Sorkwity	2025-2032		
Budowa/przebudowa/remont obiektów użyteczności publicznej będąca odpowiedzią na inicjatywy mieszkańców, inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych, w tym m.in. przebudowa budynku zlewni w Borowe na świetlicę, utworzenie izby pamięci OSP w Sorkwitych	obszar całej gminy	2026-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne	
Zagospodarowanie i rewitalizacja miejsc o szczególnych walorach, w tym staw/ oczko wodne w parku w Kozłowie	obszar całej gminy	2028-2032	Programy unijne, środki rządowe, granty, LGD MM, LGR Morze, programy dotacyjne	
Realizacja projektów wynikających z Planów Odnowy Miejscowości dla Sołectwa Choszczewo oraz Sołectwa Jędrychowo oraz innych sołectw, które przystąpiła do inicjatywy Woj. Warm.Maz.	Choszczewo, Jędrychowo, obszar całej gminy	2025-2032	programy dotacyjne, granty	
Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Rybno oraz niezbędnego wyposażenia jednostek OSP, zakup beczki do wody pitnej.		2025-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne	

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego gminy (np. poprzez utworzenie spółdzielni energetycznej itp.)	Obszar całej gminy	2026-2032	Programy unijne, środki rządowe, programy dotacyjne	
---	--------------------	-----------	---	--

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono powiązanie inwestycji z celami Strategii.

Tabela 34 Powiązanie inwestycji z celami operacyjnymi Strategii

Inwestycja/projekt	Cel operacyjny
Budowa/modernizacja miejsc obsługi kajakarzy oraz zagospodarowanie nabrzeży (pomosty, mała infrastruktura, ochrona bioróżnorodności)	3.5 Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy; 4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury dla adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców.
Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (OZE, termomodernizacje; SP Zyndaki, SP Sorkwity, świetlice/OSP, przedszkola)	4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej, strategii niskoemisyjnych i rozwoju OZE; 3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity.
Utworzenie Gminnego Centrum Ratowniczego i zarządzania kryzysowego w Warpunach + remiza OSP	1.6 Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego; 1.7 Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności.
Modernizacja/rozbudowa/budowa oświetlenia drogowego (w tym solarne)	3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie; 3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity; 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej...
Modernizacja/rozbudowa infrastruktury drogowej – drogi gminne	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie.
Modernizacja dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie gminy	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie.
Rozbudowa/przebudowa/modernizacja ujęć wody i SUW + sieci wodociągowej (Kozłowo, Sorkwity, Gizewo, Miluki itd.)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Rozbudowa sieci wodociągowej (Jełmuń, Młynik, Kozłowo, itd.)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ściekowej (kanalizacja, lokalne oczyszczalnie)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Nowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna (pumptrack, boiska, place zabaw, siłownie)	1.5 Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej; 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Rybnie i Zyndakach	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Odprowadzanie i magazynowanie wód opadowych (retencja)	4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury dla adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców.
Infrastruktura p.poż (sieci i hydranty, zbiornik w Rybnie, drogi p.poż)	1.6 Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego; 1.7 Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności; 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej (wodociągi/hydranty).
Uzbrojenie terenów inwestycyjnych (S-16: Nibork, Sorkwity; Kozłowo, Sorkwity)	2.2 Wykorzystanie walorów gminy do jej rozwoju gospodarczego; 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej (3.1.5 uzbrojenie).
Nowe tereny zieleni i zielono-niebieska infrastruktura (Sorkwity, Warpuny, itd.)	4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury...; 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

Aranżacje i wzbogacanie przestrzeni publicznych (Sorkwity – węzeł, GOK)	3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.
Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i obiektów	3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie (3.3.1 monitoring).
Modernizacja/remonty budynków i lokali komunalnych (poprawa warunków zamieszkania)	1.3 Włączenie społeczne; (jeśli obejmuje termomodernizację także 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej...).
Szlaki turystyczne piesze i pieszo-rowerowe + mała infrastruktura (altany, wiaty...)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej... (3.2.3 drogi rowerowe); 3.5 Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy; 4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury... (ścieżki edukacyjne).
Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych (Festiwal, Zawody Drwali, itp.)	1.5 Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej (1.5.2 wydarzenia).
Rozbudowa i przebudowa budynku GOK + centrum integracji (scena, kuchnie plenerowe)	1.5 Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej; 1.3 Włączenie społeczne; 1.4 Wsparcie sektora organizacji pozarządowych.
Publikacje o dziedzictwie kulturowym gminy	3.4 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego gminy.
Przekształcenie GOPS w CUS	1.3 Włączenie społeczne.
Aktywizacja osób starszych i rozwój opieki senioralnej (GOPS)	1.3 Włączenie społeczne.
Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia (adaptacje na usługi specjalistyczne)	1.1 Wysoka jakość opieki zdrowotnej i powszechna profilaktyka zdrowotna.
Infrastruktura towarzysząca ciągom komunikacyjnym (chodniki, pobocza, parkingi, ścieżki rowerowe)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie; 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.
Infrastruktura rowerowa (DW600, DW680, miasteczko rowerowe)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie; 3.5 Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy.
Modernizacja i zwiększenie liczby przystanków autobusowych	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie.
Rozbudowa sieci światłowodowej i powszechny Internet (UG, budynki publiczne)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej (3.1.3 sieci teleinformatyczne).
Rozwój systemu gospodarki odpadami (przebudowa/budowa PSZOK)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej.
Modernizacja bazy ZGK w Warpunach (termomodernizacja, sprzęt)	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej; (jeśli termomodernizacja – także 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej...).
Mała infrastruktura (ławki, kosze, oświetlenie, zieleń, strefy aktywności)	3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.
Bezpieczne przejścia dla pieszych (rozwiązania energooszczędne)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie; 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie.
Przebudowa i modernizacja budynków przeznaczonych na cele opiekuńczo-wychowawcze, obejmująca adaptację pomieszczeń na potrzeby świadczenia usług żłobkowych, funkcjonowania klubów dziecięcych, przedszkolnych oraz aktywności typu aktywny maluch, wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych, modernizacją infrastruktury towarzyszącej (w tym ogrodzeń) oraz rozbudową i doposażeniem placów zabaw	1.2 Wysoka jakość edukacji; 1.3 Włączenie społeczne.
Magazyny żywności i obiekty obrony/zarządzania kryzysowego (Warpuny, Sorkwity, Rybno)	1.7 Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności; 1.6 Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku

„Mazurska Stodoła” – Centrum działalności KGW (Rybno)	1.4 Wsparcie sektora organizacji pozarządowych; 1.5 Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej; 1.3 Włączenie społeczne.
Smart Village – sieciowanie wsi, projekty smart	3.1 Rozwój infrastruktury technicznej (teleinformatyka); 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie (spójne planowanie).
Obiekty mostowe i przepusty (Bałowo, Jędrychowo, Janowo, Sorkwity)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie.
Zestandaryzowane tablice informacyjne z mapami	3.3 Estetyka, dostępność, plan
Osiedla mieszkalne wielorodzinne w Sorkwitych (PPP)	3.5 Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy; 4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury dla adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców.
Obiekty użyteczności publicznej wg inicjatyw mieszkańców (świetlica Borowe, izba pamięci OSP)	4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej, strategii niskoemisyjnych i rozwoju OZE; 3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity.
Rewitalizacja miejsc o szczególnych walorach (staw/oczko w Kozłowie)	1.6 Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego; 1.7 Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności.
Projekty z Planów Odnowy Miejscowości (Choszczewo, Jędrychowo itd.)	3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie; 3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity; 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej...
Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Rybno + wyposażenie (beczka do wody pitnej)	3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie.
Rozwój infrastruktury opieki nad dziećmi – utworzenie żłobków	1.3 Włączenie społeczne.
Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego gminy	3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity

Źródło: opracowanie własne

4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe

Uwzględniając zakres Strategii i przyjętą perspektywę czasową na ogólne ramy finansowe Strategii składa się wiele elementów, w tym m.in.:

- wartość planowanych inwestycji,
- zmiany wartości pieniądza w czasie,
- zmiany wartości poszczególnych produktów rzutujących na wartość inwestycji,
- koszty administracyjne związane z wdrażaniem Strategii.

Źródła finansowania

Jako główne źródła finansowania Strategii wskazuje się:

- budżet Gminy Sorkwity,
- pośrednio budżet Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- pośrednio budżet Powiatu Mrągowskiego,
- środki pochodzące z budżetu krajowego (w tym krajowe fundusze celowe np. Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych, Program inwestycji Strategicznych),
- środki prywatne,
- środki pochodzące z budżetu UE:
 - środki w ramach polityki spójności na lata 2021-2027, w tym program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 i krajowe programy operacyjne,
 - wspólna polityka rolna UE,
 - programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
 - Europejski Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w ramach instrumentu NextGenerationEU,
 - programy Komisji Europejskiej,
 - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)
- inne środki, m.in. Fundusze norweskie i EOG, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze międzynarodowych instytucji finansowych (EBI, EBOR, Bank Światowy itp.).

4.3 System realizacji Strategii

Poniżej opisano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, podstawy prawne regulujące funkcjonowanie Strategii, sposób wdrażania Strategii oraz jej wskaźniki.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

W realizację Strategii zaangażowane będą instytucje publiczne z terenu gminy, podmioty finansujące i współfinansujące inwestycje wpisane do Strategii i te zgodne ze Strategią, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa z terenu gminy oraz mieszkańcy.

Do instytucji publicznych z terenu gminy należy zaliczyć Gminę Sorkwity i jej jednostki organizacyjne. Do organizacji pozarządowych należy zaliczyć m.in. stowarzyszenia, fundacje.

Jako podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia w ramach Strategii należy zaliczyć m.in. Starostwo Powiatowe w Mrągowie, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, Centrum Projektów Europejskich, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz przedsiębiorców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono rolę poszczególnych rodzajów podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Tabela 35 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII	ROLA
Instytucje publiczne z terenu gminy	– stymulowanie podejmowania działań zgodnych ze Strategią, – monitoring realizacji Strategii, – współpraca z innymi podmiotami – aktualizacja Strategii – finansowanie i współfinansowanie działań – realizacja przedsięwzięć
Organizacje pozarządowe, fundacje	– realizacja działań w szczególności w obszarze kultury, promocji gminy, aktywności fizycznej
Podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia	– finansowanie i współfinansowanie przedsięwzięć
Przedsiębiorcy	– finansowanie i realizacja przedsięwzięć
Mieszkańcy	– udział w konsultacjach

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszą rolę we wdrażaniu Strategii mają odgrywać instytucje publiczne z terenu gminy.

Regulacje prawne

Podstawowym aktem prawnym zobowiązującym samorządy gminne do prowadzenia polityki rozwoju jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 z dnia 11 grudnia 2006 roku, poz. 1658). Zgodnie z tą ustawą politykę rozwoju prowadzą:

- w skali kraju - Rada Ministrów,
- w skali regionu - samorząd województwa,
- w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny (art. 3).

Polityką rozwoju jest, w rozumieniu art. 2 tej ustawy, zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z ustawą zakres przedmiotowy tych działań obejmować powinien w szczególności zagadnienia:

- ochrony środowiska,
- ochrony zdrowia,
- promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych,
- rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki,
- rozwoju miast i obszarów metropolitalnych,
- rozwoju obszarów wiejskich,

- rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki, w tym rozwoju sektorów opartych na wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, kwalifikacji obywateli, jak również zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz łagodzeniu jego negatywnych skutków,
- stymulowania powstawania nowych miejsc pracy,
- tworzenia i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej,
- wspierania i unowocześniania instytucji państwa,
- wspierania rozwoju przedsiębiorczości,
- wspierania wzrostu gospodarczego,
- zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Zgodnie z art. 4 przedstawionej wyżej ustawy politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju przy pomocy programów operacyjnych.

Ustawodawca jedynie bardzo ogólnie określił przedmiot, funkcje i procedury tworzenia strategii rozwoju na szczeblach lokalnych, pozostawiając decyzje w tym zakresie samorządom powiatów i gmin, koncentrując się głównie na zadaniach Rady Ministrów i samorządów województw.

Proces identyfikacji i zaangażowania katalogu partnerów określonego w ustawie wdrożeniowej

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie

W procesie opracowywania Strategii przeprowadzono proces identyfikacji oraz zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacji działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Proces identyfikacji i zaangażowania partnerów

Na etapie przygotowania Strategii dokonano przeglądu lokalnych i regionalnych interesariuszy, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli biznesu, jednostek naukowych oraz mieszkańców gminy. W tym celu przeprowadzono:

- konsultacje społeczne, obejmujące otwarte spotkania, ankiety oraz zbieranie opinii online;
- warsztaty tematyczne, w ramach których zidentyfikowano kluczowe potrzeby i wyzwania oraz kierunki rozwoju gminy;
- spotkania z przedstawicielami instytucji i organizacji, w tym organizacji zajmujących się ochroną środowiska, równością płci oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

Mimo podjętych działań, w niektórych przypadkach napotkano na ograniczoną dostępność lub brak reprezentacji określonych grup interesariuszy. W takich sytuacjach podjęto próbę analizy dostępnych raportów i danych, aby zapewnić możliwe kompleksowe uwzględnienie tych perspektyw.

Zaangażowanie partnerów w proces wdrażania Strategii

Strategia przewiduje mechanizmy zapewniające dalsze zaangażowanie partnerów w jej realizację i monitoring. W tym celu planowane są:

- regularne spotkania konsultacyjne i warsztaty, podczas których monitorowane będą postępy we wdrażaniu Strategii oraz aktualizowane jej priorytety;

- stały kontakt z partnerami społeczno-gospodarczymi, w tym możliwość zgłaszania uwag i propozycji zmian;
- publikacja raportów z wdrażania Strategii, umożliwiająca ocenę efektywności działań oraz wskazanie dalszych kierunków rozwoju.

Dzięki tym działaniom zapewniona zostanie transparentność procesu wdrażania oraz możliwość aktywnego uczestnictwa różnych grup interesariuszy w realizacji celów rozwojowych gminy.

Zasady realizacji Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii. Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w jego wdrażanie, a także wskazanie możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty. Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii oraz pełniącymi określone w nim role będą:

- Wójt Gminy:
 - odpowiada za wdrażanie Strategii,
 - wyznacza Koordynatora Strategii,
- Rada Gminy:
 - analizuje postępy wdrażania Strategii,
 - akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
 - analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację Strategii,
 - uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych,
- Koordynator Strategii:
 - pełni funkcje koordynacyjne wobec pozostałych podmiotów,
 - mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii,
 - upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
 - koordynuje przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji Strategii,
 - rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii,
 - inicjuje realizację kierunków działań,
- partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy Sorkwity oraz jednostki organizacyjne Gminy:
 - realizują poszczególne kierunki działań,
 - przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Koordynatora Strategii oraz sporządzają statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania,
 - zgłaszają wnioski do zmian w Strategii.

Strategia jest dokumentem programującym rozwój gminy na kolejne lata. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do następujących elementów:

- zgodność na poziomie misji,
- zgodność na poziomie celów,
- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów,
- zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. W celu przeprowadzenia monitoringu (w zależności od potrzeby Gminy może to być monitoring coroczny lub w innym odstępie czasowym) jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Koordynatorowi Strategii informację na temat napotkanych/potencjalnych trudności i problemów w realizacji zaplanowanych zadań.

Przegląd i aktualizacja

Przegląd Strategii może odbyć się corocznie, w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

- Wójt Gminy na sesji Rady Gminy przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego (aktualizacji Strategii),
- w oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Koordynatorem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii,
- w ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
 - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz, misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
 - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
 - kierunki działań,
- zaktualizowany dokument Strategii podlega konsultacjom a następnie zostaje przedstawiony Radzie Gminy.

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu Strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- trafności – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów,
- skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania,
- efektywności – ocena dotyczącej tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych,
- spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań i analizę efektywności wydatkowania środków finansowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku została opracowana przy udziale mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych z terenu gminy Sorkwity. Zainteresowani mieszkańcy i podmioty mieli możliwość przedstawienia swoich uwag do treści Strategii w ramach konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych. Sprawia to, że Strategia w możliwie największym stopniu odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności.

Główne założenia Strategii są oparte na wnioskach z analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Sorkwity. Analizy te wykazały, że gmina Sorkwity boryka się z problemami w każdej z analizowanych sfer i niezbędne są działania w celu ich rozwiązania. W Strategii zdefiniowano następujące cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Sorkwity do 2032 roku związane ze sferą społeczną, gospodarczą, przestrzenną i klimatyczno-środowiskową:

- Cel strategiczny 1: Rozwój społeczny:
 - Cel operacyjny 1.1 Wysoka jakość opieki zdrowotnej i powszechna profilaktyka zdrowotna,
 - Cel operacyjny 1.2 Wysoka jakość edukacji,
 - Cel operacyjny 1.3 Włączenie społeczne,
 - Cel operacyjny 1.4 Wsparcie sektora organizacji pozarządowych,
 - Cel operacyjny 1.5 Rozwój oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej,
 - Cel operacyjny 1.6 Zapewnienie sprawnej administracji publicznej i usług bezpieczeństwa publicznego,
 - Cel operacyjny 1.7 Wzmocnienie systemu obrony cywilnej i ochrony ludności,
- Cel strategiczny 2: Rozwój gospodarczy:
 - Cel operacyjny 2.1 Wsparcie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw,
 - Cel operacyjny 2.2 Wykorzystanie walorów gminy do jej rozwoju gospodarczego,
 - Cel operacyjny 2.3 Racjonalna gospodarka finansami publicznymi,
 - Cel operacyjny 2.4 Rozwój różnych form rolnictwa,
 - Cel operacyjny 2.5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej,
- Cel strategiczny 3: Spójny rozwój przestrzenny:
 - Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej,
 - Cel operacyjny 3.2 Rozwój infrastruktury transportowej i brak wykluczenia komunikacyjnego w gminie,
 - Cel operacyjny 3.3 Estetyka, dostępność, planowanie i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej na wysokim poziomie,
 - Cel operacyjny 3.4 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego gminy,
 - Cel operacyjny 3.5 Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy,
 - Cel operacyjny 3.6 Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego i odporności Gminy Sorkwity,
- Cel strategiczny 4: Ochrona środowiska i odporność na zmiany klimatu:
 - Cel operacyjny 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej, strategii niskoemisyjnych i rozwoju OZE,
 - Cel operacyjny 4.2 Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych gminy i zwiększenia ich odporności na zmiany klimatu,

- Cel operacyjny 4.3 Implementacja zielono-błękitnej infrastruktury dla adaptacji do zmian klimatu i poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele Strategii wykazują zgodność z szeregiem innych dokumentów strategicznych o charakterze lokalnym, regionalnym i krajowym. Przyjęto, że system wdrażania Strategii będzie oparty na Radzie Gminy i na strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Sorkwity. Strategia zawiera listę przedsięwzięć priorytetowych. Lista działań priorytetowych jest listą otwartą – każde nowo zidentyfikowane przedsięwzięcie, które zdaniem Gminy powinno być traktowane priorytetowo, może zostać wpisane na listę poprzez aktualizację treści Strategii. Należy zaznaczyć, że realizacja działań w ramach Strategii uwarunkowana jest w głównej mierze od pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych. Ponadto bieżący monitoring realizacji celów Strategii i jej bieżąca aktualizacja mają za zadanie sprawić, aby główne założenia Strategii mogły być kontynuowane w kolejnej perspektywie czasowej. Podstawą do wyznaczania kierunków rozwoju przestrzennego gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity.

Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć**Spis tabel**

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Sorkwity w latach 2018-2024.....	5
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Sorkwity w latach 2018-2024	6
Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Sorkwity w latach 2018-2024	9
Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Sorkwity na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)	9
Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2018-2024	11
Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2019-2024	12
Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Sorkwity w latach 2019-2024	12
Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Sorkwity w latach 2019-2024	12
Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Sorkwicach i filii w Rybnie i Warpunach w latach 2020-2024.....	13
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2018-2024	14
Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Sorkwity w latach 2021-2024	19
Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2020-2024	21
Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Sorkwity w latach 2020-2024	21
Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Sorkwity w latach 2020-2024	21
Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Sorkwity w latach 2019-2024...	22
Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Sorkwity w 2024 w porównaniu do gmin powiatu mrągowskiego, powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego..	23
Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu mrągowskiego i w powiecie mrągowskim – stan na 31.12.2024 r.....	23
Tabela 18 Zabytki ujęte w Rejestrze zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego	27
Tabela 19 Liczba wydanych decyzji administracyjnych w zakresie nowych inwestycji w gminie Sorkwity w latach 2020-2025	35
Tabela 20 Liczba nowo wydzielonych działek budowlanych w gminie Sorkwity w latach 2020-2025 .	35
Tabela 21 Zapotrzebowanie na nową zabudowę w gminie Sorkwity do 2045 r.....	39
Tabela 22 JCWP w gminie Sorkwity.....	45
Tabela 23 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze społecznej.....	55
Tabela 24 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze gospodarczej	56
Tabela 25 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze przestrzennej.....	56
Tabela 26 Analiza SWOT gminy Sorkwity w sferze klimatyczno-przestrzennej	57
Tabela 27 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznej nr 1.....	65
Tabela 28 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznej nr 2.....	66
Tabela 29 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznej nr 3.....	67

Tabela 30 Cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki w ramach celu strategicznej nr 4.....	68
Tabela 31 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	70
Tabela 32 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny	71
Tabela 33 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii	97
Tabela 34 Powiązanie inwestycji z celami operacyjnymi Strategii.....	102
Tabela 35 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii.....	106

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Sorkwity na planie województwa warmińsko-mazurskiego	25
Rysunek 2 Lokalizacja gminy Sorkwity na planie powiatu mrągowskiego	26
Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Sorkwity.....	26
Rysunek 4 Położenie gminy Sorkwity względem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	47
Rysunek 5 Położenie gminy Sorkwity względem rezerwatów przyrody	48
Rysunek 6 Położenie gminy Sorkwity względem zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.....	48
Rysunek 7 Położenie gminy Sorkwity względem obszarów chronionego krajobrazu.....	49
Rysunek 8 Położenie gminy Sorkwity względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000	49
Rysunek 9 Położenie gminy Sorkwity względem specjalnych obszarów ochrony siedlisk NATURA 2000	50
Rysunek 10 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 2023-2024	51
Rysunek 11 Anomalie sumy opadów w Polsce w latach 2023-2024 r.	52
Rysunek 12 Anomalie usłonecznienia w Polsce w latach 2023-2024 r.	52
Rysunek 13 Proces formułowania głównych założeń Strategii	61
Rysunek 14 Cele strategiczne Strategii.....	64
Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną.....	76
Rysunek 16 Mapa zagrożenia suszą rolniczą.....	76
Rysunek 17 Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną	77
Rysunek 18 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną	77
Rysunek 19 Mapa łącznego zagrożenia suszą	78
Rysunek 20 Lokalizacja gminy Sorkwity na mapie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniającej OSI Tygrys warmińsko-mazurski	81
Rysunek 21 Lokalizacja gminy Sorkwity na mapie województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniającej OSI Wielkie Jeziora Mazurskie	81
Rysunek 22 Ośrodki wzrostu w gminie Sorkwity.....	84
Rysunek 23 Rozmieszczenie dóbr kulturowych o dużej wartości kulturowej i historycznej w gminie Sorkwity.....	85
Rysunek 24 Drogi w gminie Sorkwity	87
Rysunek 25 Podział funkcjonalny terenu gminy Sorkwity.....	88

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (stan na 31.12.2024 r.)	6
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km ²)	7
Wykres 3 Ludność gminy Sorkwity w podziale na płeć w 2024 r.	7
Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Sorkwity w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)	7
Wykres 5 Piramida wieku gminy Sorkwity (2024 r.).....	8
Wykres 6 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025	10
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025	10
Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Sorkwity, powiecie mrągowskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2025	11
Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Sorkwity w latach 2018-2024	15
Wykres 10 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu mrągowskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.).....	15
Wykres 11 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Sorkwity w 2024 r. (%).....	20
Wykres 12 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Sorkwity (2024 r.) ...	21
Wykres 13 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu mrągowskiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)	22
Wykres 14 Dochody i wydatki ogółem gminy Sorkwity w latach 2020-2024 (zł).....	22
Wykres 15 Liczba bezrobotnych w gminie Sorkwity w latach 2019-2024.....	23
Wykres 16 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.).....	30
Wykres 17 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie mrągowskim, województwie warmińsko-mazurskim i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.).....	31
Wykres 18 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu mrągowskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)	32
Wykres 19 Liczba mieszkań w gminie Sorkwity w latach 2019-2024.....	36
Wykres 20 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie mrągowskim, województwie warmińsko-mazurskim i w poszczególnych gminach powiatu mrągowskiego (2024 r.)	37
Wykres 21 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu mrągowskiego (2024-2025 r.)	53

Bibliografia

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy
4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
5. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły
6. Program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027
7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sorkwity na lata 2025 - 2028 z perspektywą do 2030 roku
8. Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Mrągowskiego na lata 2024 - 2030 z perspektywą do roku 2032
9. Program Współpracy Gminy Sorkwity z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025
10. Raport o stanie Gminy Sorkwity za 2024 rok
11. Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Sorkwity na lata 2021-2027
12. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sorkwity
13. Średniookresowa Strategia rozwoju kraju
14. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027
15. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
16. www.agrometeo.imgw.pl
17. www.bdl.stat.gov.pl
18. www.funduszeuropejskie.warmia.mazury.pl
19. www.karty.apgw.gov.pl
20. www.gov.pl
21. www.geoserwis.gdos.pl
22. www.gminasorkwity.pl
23. www.google.pl/maps
24. www.gov.pl
25. www.mapa.wyniki.edu.pl
26. www.rspo.gov.pl
27. www.wody.isok.gov.pl